

Ce (mai)este educația?

Lucrările simpozionului "Învățământul românesc între tradiție și modernism"
desfășurat în cadrul manifestărilor "Săptămâna educației 2016"

Care (mai) este relevanța educației astăzi?

Ce ar (mai) putea reprezenta astăzi educația?

Cum se (mai) poate face astăzi educația?

Pentru cine se (mai) face astăzi educația?

Cine (mai) face astăzi educația?

education

**Învățământul românesc
între tradiție și modernism**

Ediția a VI-a

**Învățământul românesc
între tradiție și modernism
"Ce (mai) este educația?"**

**Învățământul românesc
între tradiție și modernism
"Ce (mai) este educația?"**

**Lucrările simpozionului "Învățământul românesc între tradiție și modernism"
desfășurat în cadrul manifestărilor "Săptămâna educației 2016"**

Simpozionul "Învățământul românesc între tradiție și modernism", cea de a șasea ediție, s-a desfășurat în cadrul manifestărilor "Săptămâna educației", organizate de Sindicatul Învățământ Preuniversitar Hunedoara în perioada 3 octombrie - 7 octombrie 2016.

Tema acestei ediții a simpozionului a fost "Ce (mai) este educația?".

Simpozionul s-a desfășurat sub coordonarea unei echipe formate din:

Paul Rusu

Victor Bratu

Coordonarea apariției acestui volum a fost realizată de Sindicatul Învățământ Preuniversitar Județul Hunedoara prin:

Victor Bratu

Paul Rusu.

Sindicatul Învățământ Preuniversitar Județul Hunedoara, coordonatorii simpozionului și coordonatorii acestui volum nu își asumă responsabilitatea cu privire la conținutul lucrărilor, acesta revenind autorilor.

Volumul nu cuprinde lucrările care nu s-au încadrat în tematica simpozionului. Verificarea prin sondaj a caracterului original al lucrărilor a condus la eliminarea din cuprinsul volumului a unei serii de lucrări.

ISSN 1844 - 203X

Deva, 2015

Sindicatul Învățământ Preuniversitar Județul Hunedoara

Deva, 330065, str. Gheorghe Barițiu, nr. 2

tel/fax: 0254 211 642

e-mail: sip@siphd.ro

www.siphd.ro

De ce educația românească este o catastrofă? crochiuri pe marginea unei idei (prea) des adusă în discuție

O întrebare care, la modul în care este pusă, presupune că s-ar fi constatat, în cazul cel mai tare, sau cel puțin cineva ar fi afirmat ceva de genul acesta. La propriu, nici una dintre situații nu a fost efectivă. De unde întrebarea atunci?

Este vorba în primul rând de o temă remanentă în societatea românească, una a cărei revenire, mai mult sau mai puțin motivată de evenimente, reușește de fiecare dată să „inflameze” opinia publică. Desigur, „vâlvătaia” se stinge destul de repede, precum ne-am obișnuit de ceva vreme relativ la tot ceea ce ajunge în atenția opiniei publice, fără ca după aceea să preocupe pe cineva și o analiză adecvată a lucrurilor și mai ales identificarea unor posibile soluții.

O astfel de „inflamare” s-a produs și în zilele din urmă, cu ocazia deschiderii anului universitar, moment în care diferiți „oameni de stat” (politicul fiind oarecum „tras pe dreapta” pentru moment) au găsit de cuviință să își aducă aminte de ceva de genul educației și mai ales să enunțe diferite idei relativ la calitatea acesteia.

În măsura în care urmăriți pe cât de puțin ceea ce este adus în atenția opiniei publice, va fi ușor de recunoscut că „problema” care a condus la aceste rânduri sunt declarațiile făcute la Timișoara de către Klaus Iohannis, președinte al României.

„Nici măcar nu reușim să atingem gradul de alfabetizare pe care l-am avut cu ani în urmă. Cum ne putem explica faptul că toți investitorii cer meseriași și noi avem o țară plină de licee teoretice, dar nicio școală care-i pregătește pentru o meserie. Rezultatul e o tragedie națională, îi ducem pe toți până la bacalaureat, îi mințim. Deci, actualul sistemul educațional îi minte pe elevi și pe părinți că le dă o educație potrivită. Nu le dă, pentru că nu e adaptată pieței muncii. Și atunci toți ajung la bac și cred că e totul ok, dar nu e.”

„Dascălii sunt prost pregătiți și de multe ori jigniți, dar așteptăm ca școala să fie extrem de performantă. Sistemul educațional le dă această posibilitate, îi pregătește destul de bine în specialitate, destul de prost în zona psihopedagogică și a practicii.”

Este drept că totodată, „dascălul nu este privit ca o verigă importantă a societății. Cea mai banală și clară dovadă este nivelul salarizării. O societate care își respectă dascălii nu-i lasă să trăiască la pragul sărăciei.”

Și am putea continua cu astfel de citate, dar nu am descoperi decât o mulțime de truisme, mai mult sau mai puțin întemeiate, care denotă, din nefericire, doar o cunoaștere superficială a sistemului educativ (între noi fie vorba, vizibilă mai ales în presă, de unde par să fie luate informațiile, ele având o prea mică contingență cu realitatea).

Concluzia desprinsă pornind de la astfel de declarații, idee de altfel exprimată contextual, nu poate fi decât una singură: nu avem numai o problemă, ci o adevărată tragedie, iar în cele din urmă o catastrofă.

Cu ce să începem, pentru a vedea totuși care este starea de fapt, încercând să obținem o imagine mai de ansamblu, decât fragmentările ideii vehiculate pe ici pe acolo?

Opțiunea noastră va privi, inevitabil, cadrele didactice, iar un prim pas ar fi „mult hulita”, uneori, titularizare (ideea fiindcă avem un număr mare de titulari, deci de contracte pe perioadă nedeterminată, ar fi vinovata pentru menținerea la catedră a unor profesori slab pregătiți sau dezinteresați). Cum stau de fapt lucrurile? Precum în tabelul de mai jos, care arată, destul de simplu, că avem o fluctuație mult mai mare a personalului didactic decât media la nivel internațional, iar contractele pe perioadă nedeterminată sunt cu un procent destul de consistent (13%) sub această medie. Cu alte cuvinte, exact invers decât se tot reproșează. „Catastrofa” generatoare de „tragedie” nu se datorează oare și nepăsării față de statutul de salariat al cadrului didactic?

	România (%)	Media internațională (%)
Angajat cu normă întreagă	91,6	82,4
Angajat cu normă parțială (71%-90% din norma didactică)	2	7,3
Angajat cu normă parțială (50%-70% din norma didactică)	3,3	6,4
Angajat cu normă parțială (sub 50% din norma didactică)	3,1	3,9
Contract de muncă pe perioadă nedeterminată	69,5	82,5
Contract de muncă pe perioadă determinată mai mare de un an școlar	5,6	5,8
Contract de muncă pe perioadă determinată de un an școlar sau mai puțin	25	11,9

Situația tipului de contract de muncă al cadrelor didactice

Sursa: OECD, Baza de date TALIS 2013

Mergem mai departe... Poate soluția ar fi să se mai desființeze din școli atunci, iar în urma unei „selecții” riguroase, să rămână cei mai bine pregătiți, având în vedere că oricum numărul de copii a tot scăzut. Câteva cifre însă:

	România	Media internațională
Numărul de elevi/cadru didactic	15	12
Număr de cadre didactice/personal de asistență psihopedagogică	22	14
Număr de cadre didactice/personal administrativ	8	6
Număr mediu de elevi dintr-o clasă	22	24

Situația personalului în unitățile de învățământ

Sursa: OECD, Baza de date TALIS 2013

Ce ne arată aceste date? Că suntem din nou sub media internațională (o spunem aici și o putem avea în minte mai tot timpul de-a lungul acestor rânduri: chiar nu are rost să ne comparăm efectiv pe cifre cu toate acele sisteme educative despre care se tot amintește, prin prisma performanței lor, atunci când unul sau altul mai organizează câte un „cor de bocitoare”), iar toate scăderile masive ale numărului de elevi abia ne-au adus în situația de a începe să zărim măcar media internațională. Credeți, pe aceste date, că mai are rost să aducem în discuție tot personalul auxiliar actului didactic, că ne referim de la psihologi, asistenți sociali, laboranți, informaticieni și până la secretare, contabile, șoferi, personal de îngrijire și mai ști noi ce altceva? Nu. Iar răspunsul nu numai că ne-ar fi net defavorabil, ci ne-ar arăta penuria în care se zbat o mare parte a școlilor românești, fără a mai lua în calcul o eventuală încercare de creștere a calității serviciilor educaționale.

Poate muncesc profesorii prea puțin (știți, acea idee cu creșterea normei didactice)?

Țara	Timp de lucru total	Norma didactică
România	40	18
Danemarca	37	22
Finlanda	17-21*	14-18
Fransa	35	15-20
Norvegia	38	18
Polonia	40	14
Spania	38	20-23
Anglia (UK)	35	23

Timpul de lucru și norma didactică în Europa

(* timp la dispoziția unității școlare)

Sursa: EURYDICE

Dacă vom privi cu atenție modul în care sunt distribuite lucrurile din punct de vedere temporal, nu vom putea spune că stăm nici mai bine, nici mai rău, deși ar fi loc și pentru mai bine (este greu de spus atunci cum pot apare declarații de genul că „profesorii din România au printre cele mai mici norme didactice din Europa”).

Și așa mai departe în ceea ce privește personalul, fie doar și aceste date fiind lămuritoare că aproape toate așa-numitele „reforme” sau ce or mai fi gândit diferitele specii, fie ele politice sau tehnocrate, nu au prea băgat în seamă problemele existente în școli, ci mai curând ceea ce au auzit și ei de prin presă sau la o bărfă mai mare sau mai mică. Evident, nici nu încap discuție să luăm în calcul salarizarea, comparațiile fiind aproape fără noimă.

O să trecem în schimb la altceva. Oare ce se întâmplă în clasă, comparativ cu alte locuri?

Țara	Expun rezumatul noțiunilor însușite (%)	Elevii lucrează în grupuri mici (%)	Utilizarea sarcinilor diferențiate (%)	Prezentarea unui subiect nou plecând de la o situație de viață (%)	Elevii lucrează la proiecte (%)	Elevii utilizează TIC în clasă sau pentru proiecte (%)
Media internațională	73,5	47,4	44,4	68,4	27,5	37,5
România	76,7	55,7	58	54,4	21,6	26

Țara	Expun rezumatul noțiunilor însușite (%)	Elevii lucrează în grupuri mici (%)	Utilizarea sarcinilor diferențiate (%)	Prezentarea unui subiect nou plecând de la o situație de viață (%)	Elevii lucrează la proiecte (%)	Elevii utilizează TIC în clasă sau pentru proiecte (%)
Danemarca	79,5	79,7	44,2	68,7	23,1	73,9
Finlanda	62	36,7	36,6	63,7	14,1	18,2
Franța	74,3	36,8	22	56,9	21,8	24,2
Coreea de Sud	70,8	31,8	20,4	49,5	14	27,6
Norvegia	89,2	72,7	67,4	53,6	33,7	73,8
Polonia	78,1	42,4	55,5	75,5	15,8	36,4
Spania	71,8	33,4	40,3	77,3	26,4	37
Anglia (UK)	75,2	58,4	63,2	62,5	38,3	37,1

Procentajele profesorilor care au declarat că folosesc practicile de predare precizate frecvent sau în aproape toate lecțiile

Sursa: OECD, Baza de date TALIS 2013

Dacă vom cerceta datele furnizate de tabelul de mai sus, ideea care se va impune este aceea a funcționalității unor modele mai mult sau mai puțin diferite de abordare a activității didactice, din acest punct de vedere neputând privilegia o anumită combinație, cu atât mai mult dacă vom lua în calcul rezultatele. De exemplu...

Țara	Matematică	Citire/Lectură	Științe
Media OECD	494	496	501
România	445	438	439
Danemarca	500	496	498
Finlanda	519	524	545
Franța	495	505	499
Coreea de Sud	554	536	538
Norvegia	489	504	495
Polonia	518	518	526
Spania	484	488	496
Anglia (UK)	494	499	514

Sinteza performanțelor PISA 2012

Sursa: OECD, Baza de date PISA 2012

Lăsând de o parte discuția relevanței acestor teste, vom constata că modele didactice diferite conduc adesea într-o aceeași zonă de rezultate, cu o excepție: România.

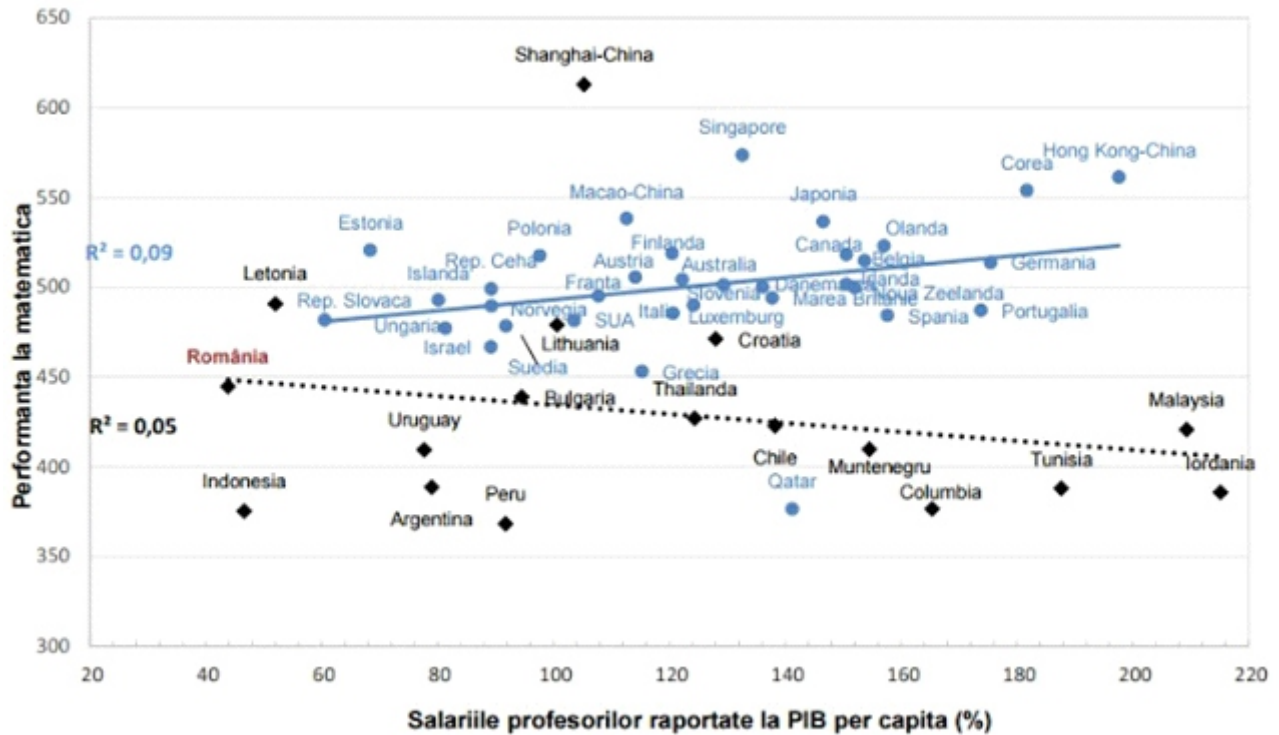
Care ar putea fi cauza? Poate mediul școlar, atmosfera din școlile românești este mult mai neprielnică. Direct spus, așa cum se tot repetă, elevii nu se simt bine la școală (vorba multora dintre indicatorii de evaluare ai școlilor românești, „starea de bine” a elevilor este cam ignorată; nu vom lua în calcul „fericirea”, nu de alta dar nu prea cadrează traducerile românești, așa încât să luăm în discuție titluri de presă precum „elevii români, cei mai nefericiți din lume” sau chiar declarații recente ale diferiților miniștri ai educației, care insistă pe „iadul” din școlile românești).

Țara	Procentajul elevilor care declară că se simt bine la școală (%)	Finlanda	69
		Franța	81
		Coreea de Sud	60
Media OECD	80	Norvegia	87
România	78	Polonia	70
Danemarca	86	Anglia (UK)	83

Procentajul elevilor care declară că se simt bine la școală

Sursa: OECD, Baza de date PISA 2012

Deci parcă lucrurile nu stau chiar cum se spune... Dar dacă elevii sunt „nefericiți” poate sunt cadrele didactice „fericite”, de unde și rezultatele... O glumă poate aceste ultime cuvinte? Nu, fiindcă dacă o să corelăm veniturile salariale (în principiu, cu cât sunt mai mici, cu atât mai mare va fi „nefericirea”, adică eficiența) cu rezultatele, am putea spune că oricum sunt („fericiți” sau „nefericiți”), sunt printre cei mai eficienți:

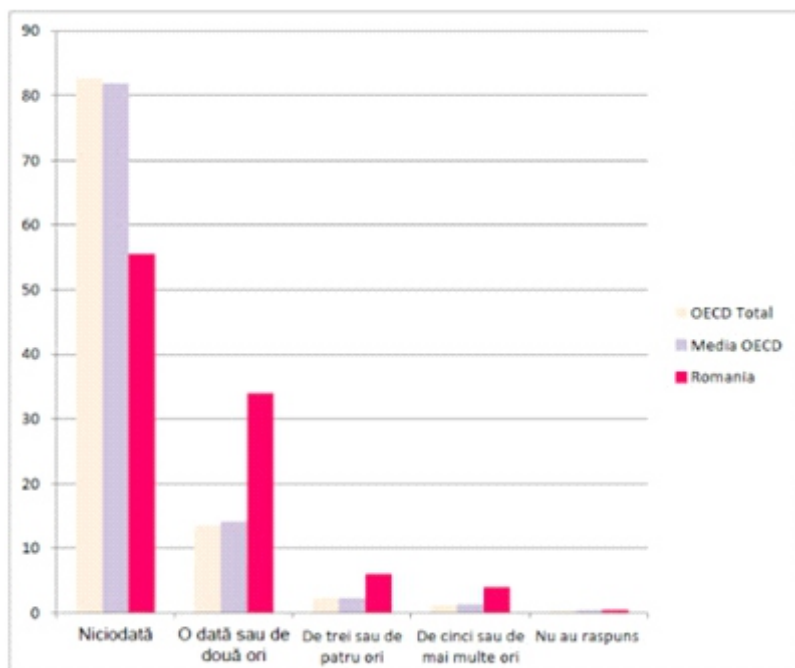
Corepondența între salariile profesorilor și performanța la matematică

(● PIB per capita mai mare de 20.000 USD; ♦ PIB per capita mai mic de 20.000 USD)

Sursa: OECD, Baza de date PISA 2012

Oare ce să ne facem? Că nu este chiar așa cum ni se spune că ar fi (cum se încearcă să fim convinși că ar fi; oare de ce?)? Poate sunt altele cauzele? Anticipând, am spune că mai curând...

Poate chiulul?

Chiul - lipsa la anumite ore din programul zilnic

(În ultimele două săptămâni de școală complete, de câte ori ați lipsit de la anumite ore?)

Sursa: OECD, Baza de date PISA 2012

O idee ar cam fi pe aici, deși oricât am încerca să o asociem cu „nefericirea” de mai sus, nu prea vom reuși să o facem. Chiulul acesta pare să aibă puțin mai mult cu totul alte cauze decât școala efectivă...

De aici poate și diferitele rezultate? Precum cele de la bacalaureat, cel de care se leagă atât de tranșant ideea de minciună în fragmentele citate în debutul acestui text (care nu face, de altfel, decât să repete un loc comun). Am încerca niște comparații și pe aici pentru a vedea cum stau lucrurile, dar ne vom regăsi destul de repede într-un impas: modul de organizare a ceea ce consfințește încheierea ciclului liceal și accesul mai departe, în ciclul universitar, (că acesta ar cam fi rolul în cele din urmă) este deosebit de diferit de la o țară la alta, că nu prea avem termene de comparație. Poate am reuși într-o anumită măsură dacă am lua în calcul Franța, de unde ne-am luat modelul la un moment sau altul. Dacă citim cifrele brute, vom descoperi un procent de 87,8% promovabilitate în 2015, iar o întoarcere în timp ne va duce pe la 75% în 1995 și descendent până prin vremurile lui Napoleon, adică acum vreo 200 de ani. Este o comparație clar în defavoarea noastră:

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Rata de promovare din numărul elevilor prezenți	76,3	55,6	56,2	64,3	71

Rata de promovare a examenului de bacalaureat din numărul elevilor prezenți

Sursa: INS, CNEE

Totuși, pentru a avea o idee pe unde stăm să comparăm cifrele brute? Nu, nu ne-ar ajuta la mare lucru, având în vedere că nu am obține decât cel mult „apă la moară”, mai ales atunci când ne dorim să „înfierăm cu mânie proletară” situația educației românești.

Într-adevăr, nu sunt îmbucurătoare aceste rezultate și ele ar fi cu atât mai puțin dacă am lua în calcul și rata prezentării la examenul de bacalaureat. A lucra doar cu cifrele însă, fără a vedea cauzele, pornind de la chiulul amintit și până la rigiditatea examinării (indiferent de filieră profil, specializare etc.), pornind de la ceea ce punem la dispoziție elevilor pentru a învăța pentru acest examen și mergând până la dorința de a participa, a promova și a merge mai departe (în forma actuală, este singura semnificație)...

Sau, revenind la cauze, poate dotările?

Țara	Nr. elevi/calculator - învățământ primar -	Nr. elevi/calculator - învățământ gimnazial -	Nr. elevi/calculator - învățământ liceal -
Media UE	7	5	4
România	17	13	10
Danemarca	3	3	2
Finlanda	6	5	4
Franța	8	5	3
Norvegia	3	3	1
Polonia	10	8	9
Spania	3	3	4

Număr elevi/calculator în școlile europene

Sursa: Survey of Schools: ICT in Education, 2013

Este suficient și acest exemplu pentru a înțelege că suntem departe de oricare dintre țările cu care dorim să ne comparăm. Școlile sunt aproape pustii din punctul de vedere al dotărilor, cu excepția cazurilor în care ele au mai venit când și când, dar odată cu trecerea timpului au devenit mai curând exponate de muzeu... Cu atât mai mult cu cât, în ceea ce privește școlile românești, rămânând la această problemă a dotării cu calculatoare, fiind atât de puține ele sunt grupate în cabinetele și laboratoarele de informatică, ici-colo răstăcit câte un laptop de care trag nenumărate cadre didactice etc.

Poate atunci avem un învățământ mult prea teoretic, vorba de mai sus?

Țara	Învățământ vocațional (tehnic, tehnologic, profesional și vocațional)	Învățământ general (teoretic)
Media UE	49,6	50,4
România	63,7	36,3
Danemarca	47,3	52,7

Învățământul românesc între tradiție și modernism - ediția 2016
 "Ce (mai) este educația?"

Finlanda	68,8	31,2
Franța	44,2	55,8
Norvegia	54,1	45,9
Polonia	47,2	52,8
Spania	42,9	57,1

Distribuția elevilor în funcție de tipul de învățământ secundar superior (2011)

Sursa: EUROSTAT

Sau, chiar luând amestecul ușor diferit din România:

	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Total învățământ secundar	96	94,9	91,2
Învățământ teoretic și vocațional	41,7	43,4	45,1
Învățământ tehnologic și profesional	54,8	51,6	47,2

Rata brută de cuprindere în învățământul liceal, pe filiere de formare

Sursa: INS

Hm... Se vede că vorbim despre țări diferite (iar adevărata problemă, dacă vom privi cu atenție datele, este alta: aducerea potențialilor elevi la școală). Nu știm care este țara domnului președinte, dar pe la noi învățământul tehnic, tehnologic și profesional este bine implementat. Ah, că mai toți trebuie să se descurce la modul teoretic, asta nu mai ține nici de profesori, nici de școli, ci chiar de domnul președinte și de toți ceilalți care „învârt” câte ceva prin acea zonă a deciziei de stat.

Sau poate pregătirea profesorilor, participarea la cursurile de perfecționare?

Țara	Procentajul profesorilor care au participat la activități de perfecționare în ultimele 12 luni (%)	Procentajul profesorilor care NU au plătit participarea la cursuri de perfecționare (%)	Procentajul profesorilor care au plătit PARȚIAL participarea la cursuri de perfecționare (%)	Procentajul profesorilor care au plătit INTEGRAL participarea la cursuri de perfecționare (%)
Media internațională	88,4	66,1	25,2	8,6
România	83,3	30,7	41	28,3
Danemarca	86,4	84,9	13,3	1,8
Finlanda	79,3	72,6	21,6	5,8
Franța	76,4	75,8	18,8	5,4
Coreea de Sud	91,4	25,2	64,1	10,8
Norvegia	87	81	15,3	3,7
Polonia	93,7	60,9	26,9	12,2
Spania	84,3	57	30,9	12,1
Anglia (UK)	91,7	92,7	6,4	0,9

Participarea cadrelor didactice la activități de perfecționare

Sursa: OECD, Baza de date TALIS 2013

Se participă și la activități de perfecționare, poate mai puțin ca prin alte părți, dar oricum mult mai mult dacă este să comparăm din nou veniturile salariale, cele mai mici, cu faptul că în România activitatea de perfecționare se suportă preponderent din buzunarul propriu (care ar fi atunci răspunsul potrivit ce s-ar putea acorda unui ministru al educației sau președinte sau mai știm noi ce în momentul în care se aduce în discuție slaba (?) pregătire a cadrelor didactice; hm...).

Sau poate, la nivel general, banii alocați educației?

Țara	Cheltuiala anuală în instituțiile educative pe elev/student comparativ cu PIB/capita (%) – date 2011
Media UE	26,9
România	17,5
Danemarca	30,7
Finlanda	26,6
Franța	26,9
Norvegia	22,3
Polonia	28,4
Spania	27,5
Anglia (UK)	29,5

Cheltuiala anuală în instituțiile educative pe elev/student comparativ cu PIB/capita (%)

Sursa: EUROSTAT

Adică...

Țara	Cheltuieli publice (%)
România (2013)	2,5
Finlanda (2012)	6,8
Bulgaria (2011)	4,1
Franța (2013)	5,7
Suedia (2011)	7
Polonia (2011)	5,2
Spania (2011)	5
Marea Britanie (2011)	5,2

Cheltuieli publice cu educația (2013)

Sursa: INS

Oh... Dintr-o dată parcă lucrurile încep să coreleze mult mai mult (fără să mai luăm în calcul și dimensiunea PIB/capita, ci simplu, efortul realizat de fiecare țară pentru educație). Iar dacă am aminti și faptul că unele decizii prin care s-au cheltuit foarte mulți bani au avut un efect nul (unul dintre cele mai bune exemple sunt manualele digitale, fără să existe la nivelul fiecărei clase posibilitatea utilizării acestora), lucrurile ne-ar apare și mai grave.

Despre ce catastrofă vorbim atunci? Evident, având în vedere astfel de date, nu poate fi vorba despre catastrofă decât în percepția pe care diverșii președinți, miniștri, ziariști etc., colorați sau necolorați politic, o au relativ la educație, una pe care și-o întrețin reciproc, ignorând însă pe deplin problemele școlii românești, probleme care, din nefericire, există și se acutizează de la un an la altul.

Cu alte cuvinte, este aberant, scuzat fiindu-ne termenul, să acuzi:

Catastrofa învățământului românesc, în condițiile în care de 25 de ani acesta se zbate într-o subfinanțare cronică, iar tu ești dintre cei care au decis/susținut sau decizi/susții această subfinanțare...

Catastrofa învățământului românesc, în condițiile în care de 25 de ani cadrul didactic este ignorat sistematic, dacă nu ceva mai mult, acuzând excepțiile ca reprezentând o regulă, iar tu ești printre cei care ai susținut sau susții ceva de genul acesta...

Catastrofa învățământului românesc, în condițiile în care de 25 de ani școlii i s-au pus în spate nenumărate activități care nu au nici o legătură cu activitatea didactică, începând cu toate activitățile birocratice și până la transformarea sa în instituție de asistență socială, iar tu ești printre cei care ai susținut sau susții ceva de genul acesta...

Catastrofa învățământului românesc, în condițiile în care materialele și mijloacele didactice au venit cu târâta sau deloc, mergând de la cărți (poate nu se cunoaște, dar pentru a citi este nevoie mai întâi de carte, iar după aceea măcar de o persoană, numită bibliotecar, pe cale de dispariție de altfel în cele mai multe școli, care să nu aibă alt rol decât a o pune la

dispoziție și a o duce aproape, atât de elevi și, din nefericire, chiar și de unele dintre cadrele didactice), iar tu ești printre cei care ai susținut sau susții ceva de genul acesta...

Catastrofa învățământului românesc, prea puțin legat de practică și de viață, în condițiile în care nu a fost acordată vreodată finanțare pentru o simplă excursie de studiu (de exemplu, cum că acel individ care predă istorie ar dori să-și ducă elevii până la Sarmizegetusa... – am elimina probabil și marea dispută internaută cu răbufniri în viața de zi cu zi privind „adevărata Sarmizegetusa”), ce să mai vorbim despre ateliere, laboratoare, cabinete, terenuri și săli de sport (oh da, au fost cândva niște programe de construcție, cam abandonate și nu se știe cum multe dintre aceste săli construite, mai ales prin mediul rural, sunt așa departe de școală încât nu prea se pune problema folosirii lor, asta când au ce să folosească în ele) sau, de ce nu, culori pentru ora de desen, niște instrumente pe la ora de muzică sau (sic!) măcar niște hârtie pentru banalele fișe de lucru...

Catastrofa învățământului românesc, în condițiile în care absenteismul este un adevărat flagel, de care se preocupă, cu fragilele instrumente pe care le are la îndemână, doar cadrul didactic, toți ceilalți, de la polițistul care îl vede hălăduind pe stradă și până la patronul de bar sau de restaurant care îl servește amabil, incluzând aici și pe toți părinții care vin și spun cu mâna pe inimă că „nu mai au ce-i face”, iar tu ești printre cei care ai susținut sau susții ceva de genul acesta...

Catastrofa învățământului românesc, atunci când tu ești președinte, ministru, parlamentar, politician, tehnocrat etc., iar tu ești principalul responsabil pentru acest lucru...

Cu alte cuvinte, poate că învățământul românesc are așa o alură tragic-comică, dar cu certitudine catastrofa este pe altundeva (destul de simplu de dedus)...

Cuprins

Borța Maria - Liceul Tehnologic „Retezat” Uricani	
<i>Educația incluzivă - egalitate de șanse</i>	17
Butuza Luisiana - Școala Gimnazială „I.G. Duca” Petroșani	
<i>Educație și implicare</i>	20
Ciobanu Viorel - Colegiul Național „Decebal” Deva	
<i>Călătoria ca modalitate de cunoaștere și progres</i>	22
David Ana Cristina - Grădinița PP nr. 7 Deva	
<i>Ce (mai) mai este educația și cum putem fi profesori „buni”?</i>	32
Diaconu Marilena - Școala Gimnazială nr. 4 Deva	
<i>Ce (mai) este educația?</i>	34
Dobrotă Florian - Școala Gimnazială „Dr. A. Vlad” Orăștie	
<i>Educația între prezent și viitor</i>	35
Faur Elena - Grădinița PP nr. 7 Deva	
<i>Proiectarea curriculară</i>	38
Gostăviceanu Mirela - Liceul Tehnologic „Retezat” Uricani	
<i>Elemente de deontologie a evaluării în contextul creșterii actului educațional</i>	41
Iozsa Diana Victorina - C.J. R.A.E. Hunedoara	
<i>Educația - o necesitate universală</i>	44
Kiss Elena - Liceul Tehnologic „Retezat” Uricani	
<i>Ce este educația?</i>	47
Mariș Alina - C.J.R.A.E. Hunedoara	
<i>Școala - Educația - Societatea: provocări actuale</i>	49
Miklos Angela - Școala Gimnazială Certeju de Sus	
<i>Ce (mai) este educația?</i>	51
Moldovan Melinda, Tripon Lidia - Grădinița PN „Lumea Copiilor” Lupeni	
<i>Preșcolarul autist</i>	53
Moise Caliochia - Școala Gimnazială nr. 3 Lupeni	
<i>Învățătorul, actorul și părintele de la catedră</i>	55
Negrilă Ionela Maria - Grădinița PP nr. 1 Hunedoara	
<i>Educația în grădiniță</i>	57
Olariu Anca Mirabela - C.J.R.A.E. Hunedoara	
<i>Comunicarea eficientă în mediul școlar și familial</i>	59
Pârlițeanu Alexandru - Liceul Tehnologic „O. Densușianu” Călan	
<i>Serviciile de sprijin pentru copiii cu c.e.s.</i>	61
Pleşan Niculeta - C.J.R.A.E. Hunedoara	
<i>Educația - factor primordial al dezvoltării umane</i>	63
Rișcuța Marioara Dorina - Școala Gimnazială „Horea, Cloșca și Crișan” Brad	
<i>Evaluarea competenței de receptare a mesajului scris la ciclul primar</i>	65
Stanciu Mariana - Școala Gimnazială nr. 4 Vulcan	
<i>Cum își cresc alții copiii?</i>	67
Trîncă Anișoara Antigona - Școala Gimnazială nr. 7 Petroșani	
<i>Educația încotro?</i>	69

Borța Maria
Liceul Tehnologic
„Retezat”
Uricani

Educația incluzivă - egalitate de șanse

Argument

Educația constituie o opțiune ideologică în societățile democratice și vizează viitorii cetățeni să facă cea mai bună alegere și să se orienteze în contextul schimbărilor intervenite în sistemele de valori. Ea trebuie să devină o constantă a pregătirii cadrelor didactice și să-și pună amprenta asupra programelor școlare și materiilor de învățământ, asupra priorităților educative, asupra criteriilor de evaluare a competențelor și comportamentelor, asupra relațiilor cu părinții și comunitatea, permițând formarea comportamentelor creative în comunicare, cooperare și încredere în cadrul grupului; respect reciproc, toleranță față de opinii diferite. Deși reprezintă o realitate incontestabilă în toate țările lumii, și au aceleași drepturi ca noi toți, realitatea pentru persoanele cu nevoi speciale este cu totul diferită. Sunt puțini cei care, măcar pentru o zi își lasă deoparte propriile griji pentru a face mai mult pentru semenii lor aflați în nevoie. Uităm, sau nu știm că este nevoie de foarte puțin pentru a-i face fericiți.

În România, ultimul deceniu a însemnat și desființarea unui număr mare de școli speciale, încercându-se integrarea copiilor cu probleme în școlile de masă. O fi bine? O fi rău? Rezultatele sunt încă greu de apreciat. Disputa învățământ special vs. învățământ de masă va mai dura mult timp și bine ar fi ca învingător să fie doar copilul cu nevoi speciale.

Educația incluzivă (integrată) a apărut și s-a extins în ultimele decenii ca un principiu funcțional existent atât la nivelul politicilor școlare, cât și al practicilor educaționale desfășurate la nivel școlar, familial, societal. Integrarea educativă, ca principiu este sugerată de mult timp în pedagogie și s-a dezvoltat în contrast cu ideea segregării în educație, purtată explicit sau implicit de mai multe platforme educative. Acest concept dobândește o nouă semnificație în raport cu realitatea educației speciale.

Educația incluzivă vizează reabilitarea și formarea persoanelor cu nevoi speciale, aflate în dificultate psihomotorie, de intelect, de limbaj, psihocomportamentală etc. printr-o serie de măsuri conjugate de ordin juridic, politic, social, pedagogic. Ca strategie, principiul educației integrate atrage incluziunea persoanelor cu handicap în medii de formare normale, generale, dar cu dispozitive de instrucție și educație diferențiate, circumstanțiate la diversitatea situațiilor de handicap. Scopul acestei educații îl constituie maximizarea abilităților și performanțelor pornind de la registrele și nivelurile deja existente, normalizarea existenței acestor persoane, dobândirea unor competențe sociale optime, care să le asigure o inserție benefică și persoanelor aflate în dificultate, și celorlalte categorii: „*Educația incluzivă presupune un proces permanent de îmbunătățire a instituției școlare, având drept scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor elevilor din cadrul unei comunități.*” [UNICEF, 1995]

Dacă prin educația integrată se vizează mai ales obiective legate de școlarizarea normalizată a copiilor cu cerințe educative, incluzivitatea educației are ca obiectiv principal adaptarea școlii la cerințele speciale de învățare ale copiilor, iar, prin extensie, adaptarea școlii în general la diversitatea copiilor dintr-o comunitate – ceea ce presupune reforma și regândirea statutului și rolului școlii. Printre avantajele școlii incluzive se semnalează și optimizarea de ansamblu a calității educației oferite, prin creșterea eficacității (în sensul mării numărului de elevi care progresează corespunzător în școală) – de aici și tendința unor autori de a utiliza în locul termenului școală incluzivă pe cel de „*școală/educație eficientă (eficace)*”.

Acest nou tip de educație, flexibilă, adaptată necesităților persoanelor cu C.E.S. presupune o detașare de normativitatea educației tradiționale. Conceptul de strategie în educația integrată se distanțează de accepția din pedagogia europeană-continentală, apropiindu-se de cea anglo-saxonă. Aceasta nu pune accent pe combinarea inspirată a metodelor și mijloacelor clasice, ci pe „*aplicarea inspirată, originală, creativă, în orice caz, într-o nouă manieră, a unor metode și mijloace vechi, preexistente, acceptându-se chiar modificarea acestora*” [Ungureanu, Dorel, *Educația integrată și școala incluzivă*, Editura de Vest, Timișoara, 2000].

În esența lor, **strategiile educației integrate** sunt „*strategii de micro-grup, activ-participative, cooperative, colaborative, parteneriale, implicante, organizative și socializante*” [Ungureanu, Dorel, *Educația integrată și școala incluzivă*, Editura de Vest, Timișoara, 2000]. Acestea, datorită atributelor lor, sunt adaptabile, putând fi cu ușurință multiplicare sau diversificate pentru a acoperi situațiile noi. Aceste atribute caracterizează și învățarea, care trebuie să se realizeze în grupuri mici, să fie cooperativă, partenerială, activ-participativă, să se desfășoare într-un mediu relaxant, plăcut.

În vederea integrării școlare a copiilor cu cerințe speciale pot fi identificate mai multe perspective:

- perspectiva individuală care pune accentul pe identificarea și scoaterea în relief a problemelor specifice de învățare ale fiecărei categorii de elevi cu cerințe speciale;
- perspectiva de grup care se referă la relațiile elevului cu ceilalți colegi de clasă și la modalitățile de rezolvare în grup a problemelor de învățare sau la modalitățile de intercunoaștere între elevii cu C.E.S. și restul elevilor ca o condiție a acceptării și recunoașterii reciproce a valorii lor în grupul-clasă;
- perspectiva curriculară care poate acționa și prin flexibilizarea conținuturilor și adaptarea mijloacelor de învățare la particularitățile individuale ale fiecărui elev, la dificultățile specifice de învățare, la tehnicile specifice învățământului integrat (învățare interactivă, modalități de sprijin și suport, apelul la profesori itineranți etc.).

Acestor perspective li se pot adăuga strategii definite de noul cadru de referință:

- valorificarea experiențelor cotidiene ale elevilor prin crearea unor portofolii situaționale cu tipuri subsecvente ce se pot actualiza de la o situație la alta;
- exploatarea cunoștințelor și experiențelor anterioare prin rezolvarea concretă a unor sarcini noi în grupuri mici sau perechi;
- apelul la strategiile ludice (jocuri de rol, dramatizare, jocul didactic);
- folosirea problematizării și a unor metode bazate pe aspecte de evidențiere expresivă precum desenul, povestirea, modelajul etc.;
- rezolvarea creativă a conflictelor din clasă, colaborarea cu familia și valorificarea resurselor din comunitate cu tehnici de sprijinire a învățării, predării și evaluării;
- degajarea unor activități educative bazate pe cooperare, negociere și solidarizare în îndeplinirea unor sarcini de învățare sau de lucru.

Cunoașterea strategiilor educației integrate este indispensabilă oricărui cadru didactic, care vrea să-și asume responsabilitatea de a răspunde tuturor exigențelor și cerințelor educative ale diversilor elevi, care le calcă pragul clasei cu speranța reușitei. Educatorul trebuie să se plieze după fiecare caz, să-și flexibilizeze demersul didactic pentru a satisface cerințele educative ale fiecărui elev luat în parte și ale tuturor la un loc.

În domeniul educației, incluziunea presupune ca școlile și întreg sistemul educațional, să se schimbe și să se adapteze nevoilor elevului. Educația incluzivă trebuie privită ca un proces permanent de îmbunătățire a instituției școlare, având ca scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor persoanelor din cadrul unei comunități. Școala de tip incluziv este o școală accesibilă, de calitate și care își îndeplinește menirea de a se adresa tuturor copiilor, de a-i transforma în elevi și a-i deprinde și abilita cu elementele esențiale necesare integrării lor sociale.

Concluzii

Caracterul incluziv al unei școli se manifestă pe trei paliere: la nivelul politicilor educaționale promovate, la nivelul culturii incluzive pe care o dezvoltă școala și la nivelul practicilor cotidiene (de exemplu, abordări pedagogice incluzive etc.). Strategia de dezvoltare a unei școli incluzive, trebuie să pornească de la o viziune comună asupra incluziunii.

Principiile cheie ale incluziunii au în vedere concepte fundamentale cum ar fi: valorizarea diversității, dreptul de a fi respectat, demnitatea ființei umane, nevoile individuale înțelese ca cerințe individuale, planificarea, responsabilitatea colectivă, dezvoltarea relațiilor și culturii profesionale, dezvoltarea profesională, egalitatea de șanse.

Bibliografie:

Cucoș, Constantin, Pedagogie, Editura Polirom, Iași, 2006

Ungureanu, Dorel, *Educația integrată și școala inclusivă*, Editura de Vest, Timișoara, 2000

UNICEF, *Cerințe speciale în clasă: Pachet de resurse pentru instruirea profesorilor*, Reprezentanța specială

UNICEF pentru România, București, 1995

Vrășmaș, Traian, *Învățământul integrat și/sau incluziv*, Editura Aramis, București, 2001

*Educația
incluzivă -
egalitate de
șanse*

Butuza Luisiana
Școala Gimnazială
„I.G. Duca”
Petroșani

Educație și implicare

„Natura ne aseamănă, educația ne deosebește.” (Confucius).

Dacă un copil citește aceste cuvinte cu siguranță atitudinea sa față de școală nu se va schimba cu nimic pentru că el nu dorește să fie deosebit, vrea doar să fie copil și să se bucure de fiecare clipă a acestei perioade. Adulții din viața lui au responsabilitatea de a-l îndruma pe cel mai bun drum și la baza acestuia stă educația.

Educația, fiind un concept complex, a însoțit omenirea de la începuturi până azi. Pe parcursul deceniilor a îmbrăcat forme diferite, dar tot educație a fost. Oamenii au perceput-o ca instruire, ca o necesitate, unii au acceptat-o, alții au respins-o.

Dacă ne referim la zilele noastre, la această perioadă în care părinții își trimit copiii la școală vom spune ca există „educație pentru toți”. Sigur că avem toate condițiile de lucru, suntem „supertehnologizați”, dar copiii sunt pregătiți sufletește pentru acest pas? Ne așteptăm ca atunci când sună clopoțelul să fie numai „ochi și urechi” că de asta au venit la școală. Îngrădind elevul cu regulile „clare și precise ale educației” îl vom transforma într-un subiect al educației, nu îl vom avea în sala de clasă decât pentru că așa trebuie, nu va fi acolo cu totul.

Din poziția profesorului din învățământul primar sunt convinsă că fiecare dintre noi poate și trebuie să observe dacă elevul este pregătit să primească toate informațiile pe care dorește să le transmită. Nu putem lucra cu un elev care nu se simte integrat, care nu vine cu drag la școală. Elevii noștri au nevoie, în primul rând, de siguranță emoțională, de atașament și încredere în cel de la catedră. Tot ce trebuie să facem este să le arătăm ca ne pasă de ei ca oameni nu doar de notele lor, că pot avea încredere în noi indiferent de natura problemelor pe care le întâmpină. Pentru asta ideal ar fi să facem echipă cu părintele, dar dacă acesta lipsește atunci implicarea noastră este vitală.

Copilul are nevoie să fie ajutat, iubit, înțeles, apărut, călăuzit și să se simtă important pentru cei din jurul său. Dacă vrem să avem un impact pozitiv asupra elevilor noștri, trebuie să le oferim siguranță și respect. Educarea copiilor reprezintă unul dintre cele mai importante roluri pe care le are adultul, fie că este profesor sau părinte. Educarea eficientă este forma prin care copiii învață comportamente pozitive pentru tot restul vieții, îi ajută să crească și să se dezvolte într-un mod echilibrat și sănătos din punct de vedere emoțional și social.

Educația nu trebuie să facă echipă cu pedeapsa, pentru că scopul ei pe termen lung este acela de „a învăța” copilul ce este controlul de sine și deprinderea limitelor, de a-l învăța pe ce cale să meargă, urmându-ne asemenea unui discipol, din iubire și convingere, nu din teamă și din durere.. Trebuie să avem mare grijă și cu pedepsele deoarece, dacă pedepsim copilul permanent, pentru orice mică greșală, sau chiar pe nedrept, nu numai că nu-i vom îndrepta comportamentul, ci îl vom porni împotriva noastră. Când ne adresăm unui copil care a greșit, trebuie să facem distincția între comportamentul problematic, specific, pe care acesta urmează să îl schimbe sau să îl învețe, fără să utilizăm etichete care fac atac la persoană. Cu toate acestea, pedeapsa nu este o formă eficientă de educare a copilului, pentru că ea elimină doar pentru moment un comportament nedorit al acestuia, nu îl învață cum să realizeze un comportament pozitiv constant.

O să spunem că nu putem lucra cu niște copii care au probleme cu disciplina. Până și disciplina se obține cu metode pozitive. Această disciplinare pozitivă a copilului constă în aplicarea unor principii esențiale și fapte (acțiuni), unele încurajatoare, iar altele corective. Ea se referă la modalitățile de stabilire a limitelor într-un mod ferm, dar plin de dragoste. Disciplinarea pozitivă recompensează comportamentul corect și pedepsește comportamentul greșit, încurajează respectul pentru copil, pentru individualitatea fiecărui copil, presupune înțelegerea nevoilor, a temperamentului și a obiceiurilor copilului.

Există câteva principii după care vă puteți ghida atunci când vreți să disciplinați elevul:

- Ajutați-l pe elev să înțeleagă rolul și importanța sa personală în comunitate sau în relație cu orice grup din care face parte.
- Respectați și încurajați elevul, fiind ferm, dar blând în același timp.
- Învățați-l pe elev să deprindă abilități sociale: respectul, grija față de ceilalți, rezolvarea problemelor prin cooperare.
- Ajutați-l pe elev să descopere care sunt calitățile sale, prin încurajarea individualității.

Cu ajutorul acestor principii, disciplina pozitivă îi învață pe adulți să folosească, în relația cu copiii, măsura lucrurilor: să fie fermi, dar blânzi în același timp, să nu fie excesiv de permissivi, dar să nu abuzeze de aplicarea pedepselor.

Noi, dascălii, revărsăm din cupa înțelepciunii, pasiunii și iubirii, punem în balanță toleranța și exigența și astfel, împreună, contribuim la modelarea ființei umane, având în minte vorbele lui Plutarh „consideră elevul o făclie pe care să o aprinzi astfel încât mai târziu să lumineze cu o lumină proprie”. A conduce către maturitate o ființă umană nu este deloc simplu, dar nu se poate spune că este un lucru imposibil. Dacă am reușit să ajutăm alte suflete să înflorească, putem spune că a meritat să trăim.

În concluzie înainte de a lucra cu copilul trebuie să ridicăm barierele și să ne punem pentru o secundă în locul fiecăruia.

Educația fără implicare este inefficientă, puneți sufletul copilului pe primul loc.

Bibliografie:

Prodan A.(1999), *Managementul de succes-motivație și comportament*, Editura Polirom, Iași
Sălăvăstru, D.(2004), *Psihologia educației*, Editura Polirom, Iași
Stan E.(1999), *Profesorul între autoritate și putere*, Editura Teora, București

Ciobanu Viorel
Colegiul Național
„Decebal”
Deva

Călătoria ca modalitate de cunoaștere și progres

Acum aproape două veacuri, în pragul unui nou început, debut marcat de trecerea de la lungul secol fanariot către epoca regenerării naționale, învățatul boier muntean Dinicu Golescu (1777-1830) făcea o serie de călătorii în Occident. Trimițând la tipar rândurile scrise cu ocazia acestor voiajuri, boierul cărturar nu se putea abține să nu reliefeze scopul acestor însemnări și anume, tragerea unui semnal de alarmă asupra prăpastiei fără fund care separa, din punct de vedere civilizațional spațiul românesc sud-carpatic de Occident, cât și nevoia unor rapide și profunde reforme, menite a atenua decalajul enorm în privința nivelului de dezvoltare a celor două spații.

Cartea sa constituie astfel un impresionat izvor istoric asupra realităților lumii occidentale, ea relevând și stările de elucuri nu tocmai încântătoare existente în Țara Românească. Este o carte inițiativă, o carte care, făcând o necruțătoare radiografie lumii românești post-fanariot pledează pentru introducerea de reforme în spirit iluminist, reforme care au constituit, grație intervenției modernizatoare a capetelor încoronate din Apus sursa unei bunăstări și unei reale fericiri a norodului din mediul urban dar și rural.

Nici nu trecuse bine hotarul muntean spre Ardeal că marele boier constată buna orânduire a lucrurilor existentă în zona Brașovului, bunăstarea și belșugul locuitorilor de la sate sau orașe, numeroasele acareturi, piese de mobilier etc.¹; și, înaintând spre vest, lucrurile se văd tot mai avansate. Iar explicația nu este alta decât munca bine chibzuită, travaliu care transformă un pământ neprielnic într-o sursă de belșug, în deplină ilustrare a neoașului proverb că „Omul sfințește locul.”; Dinicu Golescu notează: „Pământul acestui județ (Kronstadt, ce-i zic românește Brașov) este cel mai mult cam pietros (...). Dar această pagubă ce le aduce acest pământ o împlinesc cu vrednicia lor; fiindcă această nație săsească este foarte muncitoare (...) Și, în scurt, un străin, cum va intra în satele lor, numai dupe ce vede cunoaște a lor vrednicie și că au pravili drepte, spre fericirea nații. Căci va vedea în toate satele case de zid cu trei și patru odăi, geamuri pă la ferestre, jalogii vâpsite, și într-ânsele paturi, lăviți, mese, lăzi, scaune toate vâpsite, oglinzi, chipuri, ceasornice, rânduri de așternute destule (...).”

Iar viitorul, la fel sau poate și mai prosper, este asigurat, în deplină concordanță cu spiritul luminilor printr-o bună organizare a școlilor urbane sau sătești: „Pe la satele lor au foarte bună rânduială, spre podoabă, buna viețuire și învățătura copiilor, căci toți copiii trebuie să învețe carte, încât să poată citi și a scrie, și cele trebuincioase trei socoteli: adunarea, înmulțirea și scăderea. Și preoții lor sunt datori o dată pe săptămână, duminica, la doao ceasuri după prânz, să cuvinteze către toți copiii satului (...) cum să-și păzească datoria către Dumnezeu, cum să se poarte către părinții lor, către cei mai bătrâni și către toți sătenii, (...)”² Este, fără îndoială, o urmare a ceea ce se semănase încă din veacul al XVI-lea prin reforma luterană, anume impunerea necesității științei de carte în fiecare familie pentru deprinderea cuvântului Evangheliei în mod direct, nemijlocit. Și totuși preoții și-au păstrat locul în societate, impunându-se cinstanțe morale și demne modele de urmat, fapt consemnat și prin faptul că puteau amenda pe cei leneși, sau care călcau buna rânduială; iar verdictul lor nu era supus apelului, fiind executoriu. Efectul realității săsești transilvane asupra autorului *Însemnărilor* este pe măsura a ceea ce vede: „Dintre aceste bune îngrijiri ale acestui neam, judece fieșcine că un neam așa iubitor de muncă, așa bine crescut, bine învățat în datoriile sale, bine prăvilnicit în dreptățile sale, bine mânat pe calea fericirii nu poate să nu ajungă la sfârșitul spre care tot omul privește.”³

Și în alte orașe transilvane vede lucruri bine orânduite, spre deosebire, de pildă, de orașele muntene în care străzile sunt pardosite cu trunchiuri de copaci, aici avem de a face cu drumuri trainice durate în piatră, autorul caracterizând Klausenburgul – Clujul ca fiind un „oraș frumos, cu străzi foarte late, bine întreținute (...), iar pardoseala tot cu pietre rătunde, ca în Sibii și în Brașov.”⁴

Și în Ungaria vede lucruri bine așezate, țară în care, cu o bună guvernare, munca înnobilează omul și îi aduce prosperitate, dincolo de calitățile solului, iar nu ca la noi unde travaliul este trudă, iar fiscalitatea o adevărată pacoste. Trecând prin Grosvardain – Oradia Mare, intră în Ungaria istorică unde pământul este neroditor, dar oamenii sunt harnici: „Un asemenea loc de ar fi în țara noastră, nu numai nu l-ar semăna, ci ar fugi de el, ca de cel mai mare vrăjmaș. Și cu toate acestea, sămănăturile Ungariei hrănesc și alte țări. Locuitorii sunt proști și fără nicio învățătură, urât și soișoș îmbrăcați, căci unii lucrează pe an 104 zile, iar cei din Ardeal ce să hrănesc de stăpânul moșiii, 198 (...) Și cu toate acestea, sunt mai fericiți decât românii noștri, care lucrează numai 12 zile pe an. Acum judece fieșcare care pot fi pricinile de a fi mai în bună stare aceia care muncesc altora peste 200 zile până de cei ce lucrează numai 12, decât numai că-i lipsește din auzul urechii, de cum se naște și până moare, cuvintele: „*ado banii*”, cu felurimi de mijloace prefăcute, în auzire numai drepte.”⁵

Iar binefacerile prelungirii bunelor practici ale secolului luminilor sunt prezente la tot pasul prin așezăminte educaționale, adevărate temple dedicate cunoașterii și propășirii umanității. La Peșta (Pesta) constată atenția sporită a autorităților pentru educarea tinerei generații, sume mari fiind investite în școli, nu fără folos imediat sau pe termen mediu sau lung: „Această Peșta nu poate să se potrivească nici cu Craiova – atât la venituri, cât și la toate - și are un așa mare venit pentru învățătură, încât nu numai în vis nu l-au văzut ai noștri, ci de multe ori stăpânitorii au stricat și acele mici școli,

dinadins ca să nu se deștepte norodul, și dintre acele mici venituri iarăș au luat, și le-au întrebuințat în alte lucruri, nu spre folosul patriii.”⁶ Comparația făcută de cărturarul valah, în ciuda cruzimii sale, relevă un adevăr de netăgăduit: dezinteresul vremelniceilor stăpânitori din Principate pentru luminarea norodului prin cultură, ba chiar o atitudine, am putea zice criminală, nu doar de dezinteres ba chiar de distrugere a școlii, căci, nu-i așa „țara nu te vrea deștept.”

Pe bună dreptate, poporul nu putea să nu fie mișcat de atitudinea paternalistă a guvernanților, care se circumscria generoasei impostaze a „bunului împărat”. Astfel, ajungând la Prezburg-Pojonu (Bratislava), Dinicu Golescu, asistă la sincere dovezi de efuziune ale mulțimilor, el având ocazia să laude strânsa legătura existentă între guvernanți și guvernați, în maniera despotismului luminat propovăduit de Voltaire, și pus în practică, mai mult sau mai puțin, de capete încoronate precum Frederic al II-lea al Prusiei sau Iosif al II-lea al Austriei; Golescu este martor la aclamațiile mulțimii care o primesc în manieră entuziastă pe împărăteasa austriacă, nu ca la noi: „Dar eu, carele mi-am adus aminte că pe la noi, la acest fel de paradie, unii înjură, alții scuipă, și muierile blestemă; căci nu numai că nu au pricină pentru care din tot sufletul să ureze bine stăpânitorilor, ci dimpotrivă.”⁷ (Este, trebuie să recunoaștem, o exagerare a autorului; peste două decenii, Austria va fi și ea zguduită din temelii de valul revoluționar pașoptist care mătura Europa dar, fără îndoială, momentul 1826 era mai aproape de taifunul produs de Napoleon decât de „prinăvara popoarelor” din anul 1848. În anii 1826-1828, condițiile nu erau coapte încă în centrul Europei pentru o nouă revoluție).

Continuând periplusul său continental, cărturarul iluminist Dinicu Golescu ajunge în inima imperiului, la Viena-Beciul. În capitala imperiului central-european, Dinicu Golescu este impresionat de implicarea promptă a poliției în menținerea bunei conviețuirii și a unui climat de civilitate, fără certuri care să ofenseze bunele moravuri; este profund mișcat de felul în care administrația caută să ușureze viața oamenilor și să ofere confort cetățenilor urbei; în acest sens, călătorul valah constată că există reglementări stricte ale autorităților ca aprovizionarea magazinelor, prăvăliilor să se facă dis de dimineață, pentru a nu deranja circulația, carele cu marfă „tot au vreme hotărâtă foarte de dimineață, între noapte și între zi (...)”⁸ O bună orânduială care, peste circa un secol și jumătate îl va fascina pe un alt călător valah, Adrian Păunescu, uimit, cât îi permitea cenzura comunistă să o afișeze, de prăpastia care separa Orientul de Occident, în favoarea celui din urmă, în privința bunei gospodăririi a administrației urbane, a sistemului comercial, a întreținerii străzilor etc.⁹

Dar domeniul pe care iluministul Dinicu Golescu îl admiră în mod deosebit la austrieci (și, invariabil, va reveni deseori în atenția sa ca, de altfel, și alte domenii ale administrației publice centrale sau locale), și nu se poate opri să nu facă dureroase comparații cu ceea ce se întâmpla la Dunărea de Jos, este cel fiscal. Sistemul austriac de impunere fiscală este altul decât la noi, în Valahia: în Viena: „Și așa, fieșcare după a sa avere și agoniseală răspunde și dreptul împăratului, iar nu cel mare și bogat nimic, căci îl ocolește puterea, și cel mic și sărac să dea tot, ori ce are, fără de a mai rămâne și pe seama lui, ca unul ce el au muncit, și așa în veci să muncească, neconținut să dea, și lui nimic să nu-i rămâie, ci, cum am zis, plătesc toți după starea care au. Căci ocrotitorul celui mic și neputincios este chiar pravila cea dreaptă legiuită, care, fără de deosibire, în veac să urmează, iar nu ca pe la noi, unde îmi trebuie hârtie de voi voi să înșir numele acelor trântăroși și cu picioarele goale, sau străini, sau pământeni, care, fără de avere de o sută de lei, au ajuns în puțini ani milionști cu palaturi și cu moșii, întocmai ca familiile ce le agonisesc în vreme de două—trei sute ani, și nu ajută nici patria, nici trebuințele orașului, cu niciun mijloc, măcar să dea din averea lui dintr-o mie una, ei strâng numai din averea norodului, fără de a se folosi și norodul de la ei.”¹⁰ Acești „învârțiți” „zleiesc toată sudoarea norodului, fără de a pricinui niciunul acestui neam, acestor frați, folos măcar cât bobul de mei.”¹¹ Este ușor de observat că învățatul boier Dinicu Golescu se aseamănă în cruda-i abordare cu Nicolae Filimon care, și el, la început de secol XIX, pune accentul pe proasta calitate a zapciilor, a celor care strângeau dările, și care-și făceau și ei parte (ba chiar în primul rând), tip uman așa de bine zugrăvit prin figura lui Dinu Păturică. Și, din păcate, în acest domeniu, al proastei guvernări, al prelungirii fanariotismului mult după anul 1821, România se dovedește eternă și mereu fascinantă; parcă cele spuse de Golescu acum două veacuri s-ar referi la un eveniment petrecut nu mai târziu decât chiar săptămâna aceasta! Asta da trăinicie și respectare a tradițiilor! Sau, mai bine, NU! Decât așa, mai bine să rupem cu tradiția și să preluăm modelul occidental.)

Iar buna guvernare occidentală se vede și în aspectul locuințelor oamenilor de rând, ceea ce pe la noi nu întâlnești nici la oraș, chiar la oamenii avuți: „În sate, casele sătenilor, adică a acelor proști birnici, sunt de zid, întocmai ca pe la noi prin orașe casele boierilor, iar orânduilele cele bune ale acestor sate nici că se pomenesc pe la noi în orașe, căci acele sate au teatre, dohtori, gerahi, spițeri, școale, preoți vrednici de preoție, și toate săvârșite prin îngrijirea stăpânirii; apoi și în casele lor averea mai cu prisos, după cum am arătat în satele săsești; și acest satean dă după starea lui, adică 50 sau 100 fiurini, iar milionștii vienezi și din alte orașe dau 50 sau o sută de mii; iar nu ca la noi, unde fără de deosibire toți caută numai din spinarea

*Călătoria ca
modalitate
de
cunoaștere
și progres*

rumânului, din care pricină sunt și spinările goale, fără de a face și lui un cât de mic ajutor și bine.”¹² Iar o bună parte din banii strânși de la toți contribuabilii, impozitați într-un sistem proporțional cu veniturile se întorc spre beneficiul societății, spre școli, spitale, aziluri, case de bătrâni etc.; la Viena sunt multe așezăminte școlare, de ocrotire a sănătății, de ajutorare a celor nevoiași: „... cum și o casă de lucru, unde strâng pe toți săracii, ciungi, șchiopi, orbi și leneși, pe care îi pun de lucrează la feliurimi de meșteșuguri, nelăsându-i să umble pe drumuri despoiați, cerând milă, căci stăpânirea este mai mult datoare de a îngriji pentru aceștia decât fieșcare alt oroșan de a-i ajuta cu câte o para. (...) Și iată că au îngrijit cu acest mijloc spre a-i îmbrăca, a-i încălța și a-i hrăni, și ei a munci.”¹³ Dar categoriile de dezmoșteniți ai soartei ajutate de administrație sunt numeroase și extrem de variate, iar ajutorarea lor nu este doar o chestiune de filantropie ci și de prevenire a infracționalității, a degradării umane: „Și nu numai pe acest feli de oameni îi strâng la această școală de învățătura meșteșugurilor, ci pe câți găsesc prin oraș fără de stăpâni sau fără de nicio muncă, ci numai petrec viață leneșă și blestemată, din care pricină peste puțină vreme vor fi siliți de a să apropia sau la hoție, sau la alte rele urmări.”¹⁴

Dinicu Golescu are parte de noutăți uimitoare la orice pas, astfel, laudă poșta austriacă, cu ore stabilite, stații, prețuri, mâncare ieftină și caldă, hanuri/birturi, bună și pentru a se înfățișa omul la stăpânire, atunci când este chemat pentru a primi un verdict, o sentință: „Cât ar fi de trebuincioasă pe la noi această supt-poliție-poștă, ca să nu mai tremure cei ce vin la răspunsuri prin săli și prin tinzi și să vie și de douăzeci de ori pentru o treabă; și să nu mai auză trimișii: „*Vino mâine la cutare vreme*”, când viind boieru au fost de mult plecat.”¹⁵ (Iar boierul de acum, din 2016, te ține în antecameră cu orele, ba chiar te cheamă și în altă zi, chiar zile în șir, într-o splendidă satisfacție a dovedirii importanței funcției sale!) Revenind la diversele stabilimente din Viena, constatăm multitudinea așezămintelor pentru „Faceri de bine”: „școala ce-i zic pentru săraci”, „alt mijloc de ajutor pentru cei mai de treabă și cu familii grele”, „la oameni ce au mai puțină tebuință”; „casa pentru copiii ce să lapădă de maicile lor pentru oricare cuvânt”, casa pentru copiii sărmani”, casa de unde să dă lefi la slugile care au slujit ani 25 (...)”, „casa cu venituri pentru măritișul fetelor sărace”, „adunarea de cocoane adevărat vrednice de laudă, care chibzuiesc și pun în lucrare, (...) spre folosul obștii”, pentru îngrijirea sănătății – numeroase spitale; (nu poate merge la spitalul nebunilor, pentru că i-ar tulbura cu hainele sale turcești).¹⁶ (Pe bună dreptate, în cartea citată, Adrian Păunescu numea Viena, dincolo de ironie, *orașul doctorilor*). Dar în Viena anului 1828 nu întâlnești doar spitale, ci și școli (autorul enumeră vreo 15-16 de tipuri de astfel de așezăminte): „Iar cea de al treilea îngrijire spre folosul luminii sunt, mulțimea școalelor.”¹⁷

În buna tradiție a spiritului iluminist, antidogmatic și anticlerical, împotriva fățărniciei și a trândăvelii pe seama bieților contribuabili, marele boier Dinicu Golescu îi critică violent pe călugării de la noi, unde s-au stricat și spitalele pentru ciumați „dându-se veniturile mănăstirești, ce era pentru întrebuințarea spitalului, în stăpânirea călugărilor, spre dobândirea și folosul lor. O! Cine poate zice că așa este plăcut dumnezeirii? În loc să se folosească obștea, să se îmbogățească trei persoane călugărești: una de la Anadol, alta de la America, și alta de la Bagdat. Și fie măcar și pământean, ce folos pot aduce patrii, când acestea au ajuns să se vândă și să se cumpere ca o marfă, fără de a se mai păzi acele orânduiri de (c)titur, ce s-au străduit și au cheltuit spre folosul obștii, iar nu spre a sta călugării răstornați în colțurile odăilor, îmbrăcați în haine scumpe, cu șaluri de mult preț încinși și, fie măcar și calduri, cu câte două blane de miluri și de samururi îmbrăcați, în desfrânări și în desfătări petrecând? Cine poate zice că aceste persoane mulțumindu-să din veniturile mănăstirilor, iar nu toată patria, nu vor judeca chiar sfințenia lor că nu este cu cuviință, și de-i vor întreba cinevaș vor răspunde că au găsit un norod orb, și de aceea s-a strâns unul peste altul?”¹⁸ Iar antiteza este prezentă și aici, adică în domeniul monastic, călugăresc: „Și la Viena sunt călugări, dar sunt dedicați semenilor, și la Viena sunt călugări români, care însă și-au modelat comportamentul după cel din Occident: „căci acei ce se îmbracă în negru și să numesc călugări nu se închid în mănăstire, hrănindu-se din sudoarea fratelui lui, care are nevastă și copii și plătește multe biruri, ci chiar el, după ce muncește pe seama lui, muncește și pentru de a putea să facă mănăstirea altora bine, căci aceste mănăstiri au spitale înăuntru, și nu numai numire de spital, ca pe la noi, ci lucru adevărat, întemeiat și plăcut Dumnezeului. Și oricâți călugări mai mulți sunt, atât și folosul mai mare este, fiindcă unii muncesc spre a aduce venit, și alții din mănăstire slujesc bolnavilor, măturându-le și scoțându-le udul afară, și toate celelalte slujbe, și având fieșcare atâți bolnavi în grija lui, încât ticălosul de călugăr somnul și-l face moțând. Și pă cel mai mare dintre ei văzând, nu îndrăznești să-i săruți mâna, ci adevărat urma piciorului. Și fieșcare ajunge în așa simțire de pocăință, încât și cămașa dupe el să ș-o dea la o așa mănăstire.”¹⁹

În același spirit secularizant al secolului al XVIII-lea, continuat la noi după anul 1821, Dinicu Golescu se pronunță pentru laicizarea statului, pentru transferul de proprietate dinspre Biserică și mănăstiri spre școli, spitale, farmacii etc., statul asumându-și în forță rolul de modernizator, preluând ștafeta de la așezămintele monahale în domeniile școlar ori de ocrotire a sănătății. Sămânța care va rodi în vremea lui

Al.I. Cuza prin secularizarea averilor mănăstirești (1863), închinată ori ba, era pusă acum, mai ales că multe nu fuseseră onest chivernisite: „(...) Cum și acele venituri mănăstirești, măcar este și rușine să nu să întrebuințeze spre pomenirea acelor ce le-au făcut. Unele ajutând la feliurimi de școale, la plata de mulțime de dascăli ce trebuiesc la toate județele, nu plătindu-le câte 5-6 sute de lei pe an, mai puțin decât plata vizitiilor, ci după cât să cuvine unuia ce nu poate a mai face altă speculație, ci numai a căuta spre folosul luminii. Și altele, iarăș, spre ajutorul spitalurilor, spre întemeierea și mulțirea lor; și altele, iarăș, spre plata dohtorilor, gerahilor, ce trebuie să fie în fieșcare județ. Cum și ajutor pentru o însoțire de 7-8 oameni învățați în limbi streine, ca să talmăcească cărți trebuincioase în limba națională. (...)”²⁰

Un alt fapt uimitor pentru boierul nostru este că în Austria nu se ține cont de rang atunci când oamenii se întâlnesc; salutările sunt reciproce, indiferent de rangul personajelor, spre deosebire de ceea ce se întâmplă în Valahia: „O! Ce deosebire de la noi; ne plecăm până ne dă capul de pământ și rămânem foarte mulțumiți când numai cu coada ochiului să vor uita către noi, căci trupurile nu le mișcă, parcă sunt de ceară și le tem să nu să frângă.”²¹ La fel de lipsite de prejudecăți și constrângeri sunt și deplasările mărimilor printre oamenii de rând, palatele împărătești austriece nu au pază în exces, ca la noi; de asemenea, parcurile, grădinile sunt publice, deschise nediscriminatoriu, putând întâlni pe aleile parcurilor toate categoriile și clasele sociale, fără segregare. Aceiași lipsă de „fason”, de ostentativ, de împodobire în exces se constată și în domeniul vestimentației, bărbații avuți, dar chiar și femeile, în mod firesc mai predispuse spre a ține pasul cu moda, nu își pun toată garderoba pe ei când merg la plimbare, nu abuzează de haine scumpe: „căci nu sunt cei mari îmbrăcați în furiri, și damele pline de scule, ci toți îmbrăcați cu haine numai curate. (...) Muierea cea proastă cu haină de 10 fiurini, de stambă curată și croită frumos; și doamna cea din noblețe și bogată, cu rochie sau de maldehi, sau de cropază, sau de percal, curate și croite pă trup frumos, fără de a avea pe rochii cutia lui Bucur, cu toate fețele de panglice, care sunt de preț de 50-60 de fiurini. Cine vor vedea pe cele de mai mare neam dame din Viena și pe ale noastre, pe cele de al treilea mână, vor socoti pe vieneze de sărace, și pe acestea ale noastre stăpânite de lux, milioniste. Iar adevărul este cu totul împotriva; căci acelea au destul, dar luxul și hainele împestrițate nu le plac, iar ale noastre sunt destul de sărace, căci toată marfa să ia pe răboj, până începe ași pune moșiile la mezat, dar sunt stăpânite groaznic de lux. Mai bucuroase sunt acasă să le moară copiii de foame decât să iasă la plimbare fără de a avea pe rochie alte o sută de bucățele în feliurimi cusute, ce le zic garnituri, carele este o îndoită cheltuială.”²² În sprijinul criticii sale la adresa luxului deșănțat, Dinicu Golescu îl invocă pe un alt cărturar de seamă de la începutul veacului XIX, anume pe Eufrosin Poteca, care cerea cumpătare, fără afișarea opulenței și a luxului orbitor, într-o țară în care cvasitotalitatea oamenilor sunt foarte nevoiași. Aprecierile despre buna chivernisire a lucrurilor la Viena continuă, Golescu invocând spusele unui boier velit: „Un boier foarte vrednic de smerire mi-a zis că mai mulțumit este să fie grădinar la această grădină (Șenbrun-Grădina cea frumoasă), decât ban în ticăloasă Țara Românească. Cât de mult mi-au plăcut aceasta!”²³

Aceiași bună rânduială întâlnește călătorul nostru, dornic de cunoaștere, și în alte orașe central-europene, de exemplu, la Baden, unde toți cei întâlniți sunt ... încălțați, și curat îmbrăcați, indiferent de rangul social, unde întâlnești bogăție și la oamenii simpli: „Un dohtor neamț cunoscut mie, aflându-se la Baden cu șăderea în casa acestui cărbunar, după câteva zile l-au pohtit la grădina lui, ce au avut departe ca jumătate de ceas, unde mergând au găsit o grădină frumoasă, cu casă de zid cu vreo 5-6 odăi jos, cum și deasupra lor, și o moară care trebuie să fi făcut câteva mii fiurini.”²⁴ În fața consternării boierului valah, care nu putea crede că un om de rând poate agonisi prin muncă atâtea bunuri, săteanul din Baden îi răspunde: „și că pentru ce să miră, căci un om muncind 40 de ani (fiind el de 65) și plătind împăratului orânduiala, adecă nu mai mult după cât să cuvine după averea lui, într-atâția ani muncind, cum să nu facă stare? Și că puține zile sunt de când au numărat 20 000 fiurini spre cumpărarea unui acaret, pentru fiul său cel mare.”²⁵ Narând acest episod, învățatul boier muntean are oportunitatea să se întrebe, și să își întrebe și compatrioții: „Vedeți fraților! Fericirea oamenilor celor proști, acestea mă silesc să arăt pricinile pentru care birnicul Țării Românești, care lăcuiește într-acei bogat și frumos pământ, este într-o sărăcie și într-o ticăloșie atât de mare, încât un străin este peste puțină să crează această proastă stare. Și că pentru banii de bir s-au urmat și pedepse, ca să dea ceea ce nu are și atâți cât nu poate agonisi. O! Să cutremură mintea omului când își va aduce aminte că făptura dumnezeirii, omenirea, frații noștri, au fost câte 10 așternuți pe pământ cu ochii în soare, și o bărnă mare și grea pusă pe pântecile lor, ca mușcându-i muștele și țânțarii, nici să poată a se feri. (...)”²⁶ Și aceasta comportare, puțin spus abuzivă, pentru plata unor impozite abuzive, discriminatorii, vădind o aberantă lipsă de legătură cu realitatea lumii sătești, nu doar din perioada fanariotă la care se raportează boierul nostru, ci cam din toate timpurile (vezi, *Moromeții*, vol.I).

Într-o manieră similară lui Nicolae Filimon, care stigmatiza adunarea de bogății într-un mod samavolnic și lipsit de scrupule, marele boier Dinicu Golescu îi critică virulent pe cei care s-au îmbogățit pe căi necinstite, impunând biruri fără de număr, profesori de asemenea învățători sunt aceia care „în puțini ani

**Călătoria ca
modalitate
de
cunoaștere
și progres**

au cumpărat moșii, au zidit palaturi, fără de a moșteni avuții părintești și fără de a fi cunoscute neguțătoriile prin care au putut câștiga doao-trei milioane (...).²⁷ Iar sorgintea răului trebuie căutată în nefasta moștenire fanariotă a vânzării și cumpărării de funcții: „Dar ce m-am întins într-un zadar? Toate aceste rele urmări ale lor și-au luat îndemnare din cele fără de cuvânt iraturi (din funcții) ale boierilor noastre, căci au văzut că un boier ce lua spătăriia băga în casă o mare sumă, vânzând polcovnicii, căpităanii și alte asemenea iraturi, care ca niște speculanți neguțători ce și-au numărat banii căuta să ia de la norod îndoite. Așisderea vedea și pe vistierul că vinde isprăvnicii, sameșii, până și zapclicuri, și acestea toți iarăș trebuia să ia o asemenea sumă. Și adunând toate celealte iraturi ale tuturor boierilor, să urcă la o necrezută sumă. Apoi, cu care dreptate, acest norod au fost dator să ne dea o asemenea sumă?”²⁸ (Dacă, în acest moment, oricare ar fi el, lăsați cartea din mână și deschideți televizorul sau Internetul veți găsi un caz asemănător cu cel relatat de Dinicu Golescu acum circa două veacuri. Și, în funcție de patronul respectivei stații TV, sau de proprietarul respectivului site sau blog veți afla că adversarul politic este implicat în asemenea reprobabile fapte. Doar adversarul! În niciun caz partenerul de alianță politică!) Că așa este la noi, în *Eterna și fascinantă Românie*, în „țara bacșișului”, precum va spune peste 100 de ani și Ștefan Zeletin într-o lucrare care a provocat proteste virulente din partea a numeroși *deontologi*²⁹; *eternii* funcționari români mai vor un *supliment* la salariu, sau, mai degrabă își iau singuri, pentru că *merită*: „(...) căci în toată lumea toți cei ce slujesc patrii iau numai leafa, și cel ce face vreo deosebire slujbă sau vreo jârtfă pentru patrie i se dă deosebită cinste, cum sunt cavaleriile, ce toată Evropa se împarte.”³⁰

Și, tot în Europa civilizată, există un *cursus honorum*, o anumită evoluție în carieră, funcție de competențele dovedite, nu te sui direct în cel mai înalt scaun, în cea mai înaltă demnitate administrativă, ca la noi, în disprețul cel mai flagrant față de criteriul calităților personale: „aceste slujbi pe la locurile cele luminate să urmează cu orânduială foarte bună, căci toți după ce ies de pe la școale îi orânduiesc întâi în cele mai mici slujbe, și acolo, după ce slujesc trei ani și practicesc destul, îi urcă la alta, și de acolo după trei ani iarăș la alta, și așa, când să află la cea mai înaltă treaptă, știe toate orânduilele și prăviile și îi este capul îndestulat de toate științele. Iar nu ca la noi, neștiind nici cât știu acei mai mici și proști logofeți ai Divanului și ai Vistierii. Și unii de loc nu știu nici cartea românească, și numai căci suntem fii din noblețe, domnii fiindcă au trebuință de părinții noștri, după o boierie sau doao, ne fac boieri ai Divanului, urcându-ne la cea dintâi treaptă.”³¹ Precum se vede, la gurile Dunării nu se auzise de vorbele lui Napoleon relative la evoluția grație meritelor personale: „În ranița oricărui soldat se află bastonul de mareșal”; la noi se mergea în buna/proasta tradiție că: „Ce se naște din pisică, șoareci mănâncă.”

Și, iarăș, pentru a căta oară în această „călătorie „în cealaltă lume”, în spațiul german, învățatul boier muntean Dinicu Golescu vede numeroși lucrători care merg la muncile câmpului curat îmbăcați și veseli, nu ca la noi, unde cărturarul își aduce aminte de: „ticăloșia lăcuiitorilor Țării Românești, de goliciunea trențerătura hainelor, și mai vârtos, cum era de peste Olt, trebuia să fie și negri pârliți, întocmai ca unile dobitoace ce ies rău din iarnă, slabe și zbârlite.”³²

Iar binefacerea bunei orânduiei nu se văd doar în spațiul german ci și în cel latin, e drept, aflat tot sub ocârmuire germană. Ajungând la Trieste, învățatul român îl descrie, ca un fin observator, ca fiind o urbe pavată în totalitate, nu doar pe străzile principale: „Pardoseala uliților nu crez că va mai fi în altă parte. Frumusețea lor și temeinicia sunt vrednice de vedere, căci sunt foarte late, drepte și cele mai multe să taie cruciș, pardosite cu lespezi de pietre mari din care unile sunt și de câte un stânen.”³³ Și aceasta, în dezacord flagrant cu ceea ce se întâmpla la noi, chiar în capitala țării, unde ulițele erau podite cu trunchiuri de copac, care evident putrezeau destul de repede, fapt care necesita o nouă repodire, corolarul firesc fiind despădurirea accelerată a străvechiului și celebrului codru al Vlăsiei; de la această pardosire cu trunchiuri de copaci provine și numele de „poduri” pentru străzi – Podul Mogoșoaiei, Podul Calicilor, Podul din afară etc.)

O altă binefacere, menită să apropie oameni și civilizații, să comprime spațiul și timpul, întâlnită în spațiul italian este și cea reprezentată de punerea la lucru a forței aburului, Dinicu Golescu fiind primul român care a călătorit pe un vapor cu aburi, lăsând și primele impresii și descrieri ale mecanismului. El este profund impresionat de vederea unui vapor cu aburi, unei alte „ciudățenii” („un monstru care scoate foc și pară pe nări”), care făcea legătura între Trieste și Veneția, sau cu alte porturi ale Mediteranei sau Adriaticii.³⁴

După peripețiile călătoriei cu vaporul cu aburi, ajuns la Vicența (Vițenția), marele boier Dinicu Golescu este impresionat de prezența a nu mai puțin de trei teatre, fapt care îl determină, pentru a căta oară?, să se gândească la „săraca țara românească”: „Această orânduială nu să urmează ca pe la noi, unde este un teatru în toată Țara Românească, în orașul București, în scaunul otcârmuirii, ce are norod poate peste o sută de mii, și de multe ori într-acest și numai (singur) teatru abia sunt o sută oameni.”³⁵ Și, colac peste pupăză, se mai joacă și în „limba nemțească.” (bănuim că este vorba de limba franceză, iar nu de limba germană, francezii având cele mai recunoscute trupe ambulante, *n.ns.*) Situația întâlnită în spațiul italian

permite autorului *Însemnărilor* să povestească o întâmplare cu un străin, călătorind prin București și vrând să asiste la o reprezentație teatrală în limba locului, este contrariat să asiste la o piesă de teatru în „limba nemțească”. Pe bună dreptate, respectivul englez se întreba oare dacă acest popor are o limbă a sa, sau doar una de împrumut, și, dacă are, care este atunci limba acestui norod; iar publicul care asista, de altfel, foarte atent, la piesele de teatru, în proporție de 90% nu cunoștea acea limbă, fapt care influențează și rămânerea în urmă a românilor în raport cu Apusul: „(...) 200 neguțători și 20 boieri ce știu această limbă nu pot ținea teatrul; și ceilanți nepricepând, nu pot găsi plăcere, și așa nația nu poate alerga (evolua, progresa, *n.ns.*).”³⁶ Și orașul Milano este demn de admirația călătorului nostru: „are cinci teatre, din care unul numai este cel dintâi și din alte țări.”³⁷

Revenind la atât de spinoasa problemă a sistemului de ocupare a funcțiilor birocratice în patria natală, Dinicu Golescu găsește iarăși o deosebire care nici ea nu avantaja stările de lucruri din spațiul românesc: „Iar noi numai ne naștem și putrezim la oraș, așteptând mila stăpânirii, câte cinci și zece ani, sau până ne va veni rândul, sau până când să va milostivi stăpânirea, sau până vom ajunge întru cea vârstă la care ni se cuvine să dobândim aceea boierie care o cerem cu doozeci de ani mai nainte, sau până vom afla mijlocul prin care putem a o dobândi. (...)”³⁸

În Apus, Dinicu Golescu constată, în dese rânduri, că toată lumea, „de la vlădică și până la opincă” este frumos și curat îmbrăcată, nu ca la noi, unde diferențele sociale sunt vădite pregnant și prin hainele pe care le poartă fiecare: „Într-asemenea, zic, judecați aflându-mă și văzând pe toți sfetnicii, neguțătorii și prăvăliiașii bogați, așteptam să văd pă norodul sărac; din care pricină am și fost silit să cercetez felurimi de oameni ca să aflu acest mie necunoscut mijloc. Și de la toți am luat răspuns că aceasta este cea de acuma mai mare politicească chibzuire a ocârmuirilor Evropii, de a îndemna și a îndrepta pe tot lăcuitorul spre drumul fericirilor, hotărând că: în oricare parte de loc va fi bogăția numai la câteva persoane numărate, acel loc este hotărât sărac, dimpreună chiar și cu acei bogați, și că atunci este bogăția statornică, când toți de obște sunt fericți.”³⁹ Este, fără doar și poate, cea mai elocventă ilustrare a înrăuririi filosofiei epocii luminilor asupra cugetării boierului cărturar de la Golești, o fină cunoaștere a conceptelor vehiculate de filosofii J.J. Rousseau sau Montesquieu, a practicilor politice liberale din Regatul Unit al Marii Britanii, sau chiar din Statele Unite ale Americii, unde deplinul acord dintre guvernanți și guvernați aducea binefaceri patriei și bunăstare cetățenilor, unde contează legea, dar și valoarea omului care vremelnic ocupă o funcție de demnitate publică. Din păcate, la noi nu este așa, cei de sus, sau, mai degrabă, cei care ocupă funcții aflate în legătură cu contribuabilii simpli, față de care se comportă abuziv, se consideră stăpâni, și se poartă uzând des de violență, omul simplu temându-se și fiind smerit în fața autorității, dar și a gârbaciului: „Iar acum, acei mici nu ne mai iubesc, ci numai ne linguesc, căci de la o vreme încoace, adevărat, își fac interesele tot prin noi, dar prin dare de bani; și așa noi rămâiind singuri, întocmai ca paserea fără de aripe, își bat joc și copiii de noi. Familiile sunt tot acelea, dar cel bogat – sărac, și cel cinstit – ocărât.”⁴⁰

Aceeași bună cuviință și curățenie a portului o întâlnește, ca peste tot în Vest, și la Linz (Linz), unde: „toți lăcuitorii, până și cel mai sărac, sunt îmbrăcați curat; cârpit sau desculț nu să vede, măcar bărbat, măcar nevastă, măcar copil. Am zis că au firească slobozenie și îndrăsneală fără de obrăsnicie; căci când să întâlnesc cu altul sau de treaptă mare, sau deopotrivă, numaidecât îi dau închinăciune cu pălăriile în mână. Și de le va face cinevaș orce întrebare, îi răspund cu îndrăsneală, dar cu un mijloc așa de politețit (*politicos, n.ns.*) și dulce, încât întrebătorul rămâne foarte mulțumit”⁴¹ De aici se vede că sunt oameni bine crescuți, educați, adevărați cetățeni, conștienți de drepturile dar și de îndatoririle lor; pe când, la noi, atunci când un om este investit cu autoritate, abuzează de ea, iar oamenii simpli îl știu de frică, dar nu îl apreciază în mod sincer, și cu atât mai mult, nu îl iubesc: „Din care să adună că neînvățătura și înjuguirea prostește pre om, făcându-l și rău. Și de aceia cu dreptate să uită asupra fieșcăruia cu vrășmășie, socotind că poate și acesta va veni vreme să-i facă vreun rău nime – căci bine n-au văzut de la nime – sau că și acela îi va cere cevaș, căci lui nime nu-i dă nimic, nici măcar o învățătură, nici un ajutor, nici o îndreptare în datoriile lui, ci trăiaște ca un dobitoc sălbatic.”⁴² Întâlnim aici, pentru a câta oară?, o peremptorie dovadă a vastei culturi a cărturarului valah. Se vedește aici o profundă cunoaștere a operei filosofice a iluministului C. Beccaria, care, în *Crimă și pedeapsă*, lucrare publicată în anul 1764 scria, printre altele, referindu-se la necesitatea judecății și a unei pedepse proporționale cu gravitatea fărădelegii săvârșite, că: „(...) Legile, și numai ele, trebuie să fie temute. Oamenii înrobiți sunt mai cruzi și mai vicioși decât cei liberi. Lăsați libertatea să fie ajutată de cunoaștere.”

Revenind la ceea ce îl doare, la sistemul birocratic de la noi din țară, Dinicu Golescu socotește că fățărnicia și sistemul clientelar sunt atotprezente: „Cum și cei ce sunt oareșce de mai înaltă treaptă decât proștii țeranii obicnuiesc către treapta cea mai mare să se arate cu o nespusă și necuviincioasă linguișire, iar către cel mai mic – răstit și îngâmfat, vrând numaidecât să-i arate că este mai mare decât acela.”⁴³

Și călătorul continuă însemnările sale de călătorie în aceeași manieră a prezentării celor două realități paralele, aflate într-o totală dizarmonie. La Minhen (München) este puternic impresionat, dar deja

**Călătoria ca
modalitate
de
cunoaștere
și progres**

văzuse atâtea lucru noi și, aparent, de neînțeles pentru el, un boier venit din orientala Valahie, de mulțimea instituțiilor publice: muzee diverse cu o puzderie de exponate, teatre, școli de diferite grade și specializări, spitale, parcuri, grădini zoologice și botanice etc.⁴⁴ De asemenea, trecând din statele germane în Elveția, boierul nostru este plăcut surprins de noutățile din agricultura germană sau elvețiană, de punerea în practică a noutăților aduse de revoluția agrară, noutăți reprezentate de orientarea fermierilor către selecționarea plantelor, îmbunătățirea randamentului șeptelului de ovine sau bovine, lucru nemaivăzut pe plaiurile valahe, unde „veșnicia s-a născut la sat”, și unde procedeele tradiționale sunt încă înrădăcinate profund, laudă diferite soiuri de vaci care „dau lapte de 5 ori mai mult decât celelalte.” Iar bogăția, consideră învățatul drumeț, plecat în cercetarea stărilor de lucruri din Europa Occidentală, ține nu de condițiile climatice sau de mediu mai propice decât la noi (ba chiar, Elveția i se înfățișează ca un loc mai mult muntos, mai pietros, într-un cuvânt mai sărac), cât de o bună guvernare: „să face dovada că au dreptă oblaudire.”, și că au fost feriți de invazii străine. Prin urmare, nu e de mirare că, așa cum mai făcuse în călătoria sa, Dinicu Golescu cercetează cu atenție ceea ce întâlnește în cale; vede țărani înstăriți, cu case trainice, sănătoase și confortabile, cu numeroase acareturi, piese de mobilier, cu de toate, - în unele situații Dinicu Golescu dovedindu-se foarte curios și îndrăzneț în cercetarea caselor sătenilor din Alpi: „(...) m-am îndemnat și m-am suit să văz cele dinăuntru, unde întâmpinând pe gazdă i-am spus curat că sunt călător străin și că frumusețea și curățenia casii m-au îndemnat să mă sui ca să văz și cele dinăuntru; (...)”⁴⁵. Și, ce vede el acolo, printre multe altele; în casa săteanului întâlnind o cantitate mare de vase de bucătărie „lucruri întotdeauna trebuincioase casii, le-au cumpărat la vreme de târg, căci să vând cu prețul jumătate.” Curat, societate de consum, dar și spirit gospodăresc.

Plecând din zona Baden și îndreptându-se spre regiunea lacului Konstanz din Elveția, dar și în alte zone, învățatul boier a văzut numeroase industrii, care dau de lucru și aduc bogăție localnicilor, dar și binefacerile sistemului reprezentativ de guvernare: „În toată Elveția, nobl (nobil, *n.ns.*) și prost nu este, ci toți sunt frați compatrioți.”⁴⁶ Buna guvernare sare în ochi, fiecare comună din oricare canton își trimite deputații să le reprezinte interesele la centru. Fără să o spună, Dinicu Golescu este foarte impresionat și de buna organizare a sistemului de statistică elvețian, noi putând cita aici doar un exemplu singular, din multe altele consemnate în lucrare: „Din Constanț am intrat în cantonul Tiurgau, al căruia lăcuiitori sunt suflete 79 300.”; „Zurich ce are lăcuiitori suf. 182 100.”⁴⁷ Dar Dinicu Golescu nu se oprește la simple constatări și consemnări, el încearcă să găsească și explicații valide pentru discrepanța dintre bunăstarea și buna rânduială din Occident și deplorabila stare de lucruri din patria natală – Valahia. O explicație găsită este aceea că Occidentul este bine organizat, așezat, și pentru că nu a mai fost bătut de războaie și calamități, pe când la noi, din păcate, este cu totul altfel: „în patria mea, din pricina nestatorniciei, niciun fel de podoabă nu poate sta în ființă, zic, ce rămâne să facă alt decât a ofta? Căci cele ce lucrăm muncind în 10 ani, numai într-o zi le pierdem, lăsându-ne patria și fugind prin țări streine, Împărații Evropii să bucură când văd acest feliu de casă și când supușii lor zidesc, sădesc și înfrumusețează orașele și satele, iar ai noștri se bucură când nu ne rămâne cărămidă peste cărămidă. Când voi vrea să blestem pe cel mai mare vrăjmaș al meu, e destul de voi zice: *Să-i fie întru zadar lucrurile sale!*”⁴⁸ Fără îndoială că aceste explicații sunt datorate și recentelor mișcări din Principate, de climatul de insecuritate chiar și în București, de zavera lui Vladimirescu, abuzurile unor căpitani, samavolniciile eteriștilor, bejenia boierilor peste munți, în Ardeal, ocupația otomană etc. Un climat de sfârșit de veac fanariot dar și de lume.

Vorbind tot de fericirea locuitorilor din cantoanele helvetice, unde se văd binefacerile civilizației și ale libertății, Dinicu Golescu constată strânsa legătură dintre buna guvernare și buna chivernisire și prezența unui personaj charismatic și providențial, adică rolul determinant al personalității în devenirea istorică a oricărui neam: „Căci într-această scurtă călătorie mi s-au făcut destulă deslușire de toate chipurile fericirilor ale aceștii nații. Negreșit, acel Gulielm Tell (Wilhelm Tell), care a desrobit pe acest neam și i-au dat o așa începere de bună otcârmuire, sfânt nu va fi, iar într-acei mai mari făcători de bine din lume trebuie a să număra.”⁴⁹ Din păcate, la noi, domnitorii doar cu numele erau buni gospodari (titlul lor fiind de *Gospodar/Hospodar*); cruda realitate arăta că guvernarea Hospodarilor era o continuă spoliere și stoarcere de fonduri tocmai de la cei ce nu aveau nici cu ce se îmbrăca, unde să-și așeze capul sau cu ce să-și umple burțile.

O altă binefacere întâlnită în Confederația Helvetică este buna orânduire a școlii, interesul autorităților nu doar pentru cunoștințele elementare ale învățăceilor, pentru limbile moderne, dar unii copii elvețieni, din mediul rural chiar, de la o vârstă fragedă știind grecește, latinește etc. Dinicu Golescu constată că prospera Elveție nu este pe o altă planetă, că oamenii de acolo sunt cei care sfințesc locul, într-un context de guvernare îndreptat nu doar teoretic și declamativ către popor, ci chiar în interesul poporului, natura fiind la fel de darnică și acolo, și aici, la Dunărea de Jos, de exemplu arborii fiind ca pe la noi: „În Elveția, de toate felurile, ca la blagoslovitul pământ al Valahiei.”⁵⁰ Și atunci, unde-i cauza acestei prăpăstii, cum se face

că două regiuni blagoslovite cu aceleași bogății se află într-o așa totală antiteză? Este, oare, vorba de buna guvernare, dar și de „omul care sfințește locul”, de faptul că „Dumnezeu îți dă, dar nu îți bagă în traistă.”? Bună țară, rea tocmeală. (Iar lucrurile nu se petreceau astfel, nu se găseau în această stare vrednică de plâns doar în Principate, ci și în Transilvania. Nu oare în Ardeal s-au zămislit versurile „Munții noștri aur poartă/ Noi cerșim din poartă-n poartă.”?)

O altă „ciudățenie” este întâlnită tot în spațiul german, de fapt într-un canton elvețian: este vorba despre indicatoarele rutiere, care conțin date extrem de utile călătorului; ele menționează informații multiple precum: spre ce localitate te îndrepti, cam cât timp mai ai de mers, dar și dacă drumul poate fi parcurs cu un anumit mijloc de transport: „Apoi și semnele ce au pe drumuri pentru înlesnirea călătorilor sunt mai deosebite decât în celelalte ținuturi, căci le au întocmite în toate satele, intrând și ieșind, pe care scriu pentru fieștare drum la care merge; așisderea și la răspântiile ce pe drumuri sunt, cum și la tot ceasul, alți stâlpi cu însemnare de câte ceasuri mai sunt până la cel dinainte oraș, Și oriunde este vale mare unde trebuie călătorul să-și împiedece roata, iarăș este stâlp cu o roată zugrăvită și pusă pe piedecă, scriind că negreșit trebuie să împiedece. Pe aceste drumuri, numai acela poate perde drumul care nu va fi știind nicio limbă evropenească. Și câte alte multe podoabe și fericiri obștești sunt, pe care nu le cunosc, din pricina grabnicii mele treceri!”⁵¹

Într-un birt elvețian, Dinicu Golescu întâmpină o altă situație memorabilă; spunând că este din Kronstadt (Brașov), un sătean simplu îi cere să fie mai precis în exprimări, deoarece mai există un oraș cu același nume în Rusia. Uimirea boierului nostru este fără de margini; află, prin discuții cu localnicii că ei știu geografie, că studiază atlasele cu hărți ale Europei, că au cunoștințe foarte fine, chiar detaliate, care se informau din gazete. Cercetând cărui cin îi aparține o persoană foarte informată în ale geografiei Europei, cărturarul călător află că: „este țaran plugar și că au venit căci astăzi este ziua gazeturilor, și că să strâng unii de le cetesc; și că de vrem să le cetim, să intrăm în odaia obștii, unde intrând am găsit alți trei-patru ca acela, cu foi de gazeturi în mâini. Atunci m-au coprins gândurile văzând că țăranii Elveției, vrând să știe ce curge în lume, să strâng și cetesc gazeturi. (...)”⁵² (Așadar, în Occident, nu doar casele de la sate erau mai presus decât la noi cele de la oraș ale unor personaje influente și potente financiar, ci și locuitorii satelor din Vest se doveau a fi mult mai culti decât mulți dintre orășenii noștri. Iar pasajul cu „gazeturile” parcă este rupt din realitatea românească de peste mai bine de un secol când, în „poiana lui locan” personajele lui Marin Preda îi cereau învățatului sătean Ilie Moromete să le spună ce mai scriu gazetele.)

Dar, la noi, din păcate, în anul de grație 1826, nu existau nici drumuri, nici cafenele ori birturi folositoare bunei circulații a oamenilor și mărfurilor, ușurându-le astfel viața și aducând prosperitate și fericire oamenilor, iar domnitorii nu au făcut nicio investiție, ci chiar și-au însușit banii, pe nedrept și cu silnicie adunați de la prostime, prioritățile stăpânirii fiind cu totul altele: „(...) când să făcea chipzui și tocmeli de a să lucra vreun ce obștesc, în socoteala contraciilor (subcontractorilor, arendașilor, *n.ns.*) întâiaș condei cu meșteșugire să trăcea banii ce trebuia să se dea la domnie dar, ca să primească domnul să se facă acel bun lucru, în loc și de la sine să fi jertfit o mică sumă de bani și toate chipurile de ajutoare, ca să poată a să slăvi, căci în zilele otcărmuirii mării-sale s-au întemeiat un ce folositor.”⁵³

Și, alte deosebiri de substanță: Spre deosebire de economia noastră „eminamente agrară”, în Europa se pun bazele industriei: „Această mulțime de fabrice sunt în toate ținuturile evropenești, căci cu aceste fabrici, fiecare stăpânire își folosește norodul, de aceia fac și felurimi de ajutoare acelora ce întemeiază fabrice, iar nu împotriva, să le ia domnii bani pentru căci au fabrici.”⁵⁴ Aplecându-se asupra domeniului manufacturier și industrial, Dinicu Golescu insistă - într-o manieră care vădește o bună cunoaștere a ideilor iluministe europene legate de mercantilism-, asupra beneficiilor aduse de industrializare, ca să nu se exporte ieftin materii prime, iar apoi să se importe pe prețuri foarte ridicate produse manufacturate peste hotare: „Mare pagubă este la o țară de ași scoate tot materialul nefabricarisit, vânzându-l în alte țări cu un prost preț, și apoi să-l cumpere iarăș cu preț de 30 ori mai mult! Mare pagubă este când o țară în veci cumpără toate lucrurile duprin alte țări, și acele nu cumpără niciun lucru fabricarisit dintr-aceasta - cum este în ticăloasa patria noastră, care are în lung 2 hotare, unul despre meazăzi, și altul despre meazănoapte, și pe amândoa în veci să exportarisește monedă, neimportarಿಸându-să pe niciun hotar măcar un ban. Și prin cel despre meazănoapte exportarisesec neguțitorii prin mărfurile de la Lipsia și Paris, iar prin cel despre meazăzi - milostivii domni, prin arende de domniilor.”⁵⁵ (În fapt, în acest fragment, Dinicu Golescu relevă două dureroase realități, strâns legate una de cealaltă; pe de o parte este vorba de lipsa unor măsuri de încurajare a industriei naționale, iar, pe de alta, de dependența politică a Principatului față de Înalta Poartă, și de hemoragia de bănet care s-a scurs de aici spre „a unge”, în buna - de fapt, nefasta -, tradiție fanariotă bunăvoința sultanului pentru dobândirea de scaune domnești sau de dregătorii mai acătării. Și, în aceeași manieră, peste un deceniu-două, Nicolae Bălcescu releva strânsa legătură dintre independența din afară și cea dinlăuntru a unei țări ca a noastră. (Aceleași probleme se pun și astăzi, la

**Călătoria ca
modalitate
de
cunoaștere
și progres**

cumpăna dintre milenii, pe fondul tot mai strânsei globalizări, care poate fi atât o oportunitate cât și o catastrofă pentru statele slab industrializate, și unde fragilitatea economică este dublată de lipsa unui proiect de țară durabil și consecvent aplicat).

Spre finalul expozeului său, Dinicu Golescu își exprimă speranța că nu este o fatalitate, că vâlul negru ce apasă țara românească va fi curând înlăturat, și că binefacerile atât de generos împământenite în Occident vor ajunge lucruri comune și la noi, spre o bună guvernare, spre o fericire și chivernisire a locuitorilor țării; trebuie ca de luminile Apusului să se poată împărtăși cât mai degrabă tot românul, indiferent de cinul căruia îi aparține fiecare, „de la vlădică și până la opincă”, totul ținând de o bună politică în cea mai pură accepțiune semantică originară, adică de o bună guvernare. Aceasta ar aduce stabilitate, prosperitate și un substanțial spor demografic, care ar permite valorificarea bogățiilor cu care Valahia a fost înzestrată de la Natură, în măsură comparabilă cu ceea ce Dinicu Golescu a întâlnit în spațiul german pe unde a peregrinat timp de trei ani (1824-1826).

De fapt, călătoriile lui Dinicu Golescu prin Europa Occidentală sunt determinate nu doar de setea de a se informa cu privire la modernele rânduieli existente în Apus, ci și de a-și înscrie fiii Ștefan⁵⁶ și Nicolae⁵⁷, la școli potrivite. Este de remarcat că, peste circa două decenii, în cadrul revoluției pașoptiste muntene, fiii săi (Ștefan și Nicolae, plus alții din neamul Goleștilor, precum Alexandru G. Golescu (Negru), Alexandru C. Golescu (Albu), Dimitrie G. Golescu se vor afla în tumultul revoluționar în primele rânduri. Ulterior, ei vor milita pentru Unirea Principatelor, pentru consolidarea statului modern român prin liberale și democratice reforme interne, pentru aducerea Prințului străin, pentru dobândirea și recunoașterea internațională a Independenței de stat. Sămânța pusă în anii 20 ai secolului XIX de învățatul și umblatul prin lume boier Dinicu Golescu va da roade bogate peste ceva mai mult de două decenii continuând să rodească și în deceniile care mai rămăseseră până la finele secolului XIX. (În scrierile sale, Dinicu Golescu îndemna în dese rânduri la Unire, nespecificând ce înțelege prin acest termen: o unire a categoriilor sociale spre atingerea unui ideal comun, sau o unire politică a Principatelor?)

Scriind despre numeroasele și diversificatele școli des întâlnite la Geneva, Dinicu Golescu se pronunță pentru trimiterea tinerilor la studii în străinătate de la vârste fragede, de 7-8 ani, nu de 20, astfel încât să aibe cugetul curat și să se poată forma într-un climat sănătos, să nu fie deja „înnăvăliți”: „Școala-universitate pentru tot cursul învățăturilor, unde am și lăsat pe Ștefan i Nicolae, fiii mei, spre învățătură. Și fiindcă într-acest an am umblat numai pentru această trebuință, de aceia am cercetat toate chipurile ce au pe la universități, instituturi și pensioane, și îndrăznesc să zic cătră părinții ce voiesc să-și trimită copiii în țări străine spre învățătură de carte și bune năravuri să nu să mai înșale trimițându-i în vârstă de 20-22 ani cu îngrijitori tocmiți, cum este obiceiul la noi, căci pentru multe pricini greșesc, ci să-i trimită în instituturile împărătești, crăiești sau naționalicești, ce sunt în mai toate stăpânirele, când sunt în vârstă de 8 ani, fără de nicio șială și fără de nicio grijă.”⁵⁸

Așadar, citind cartea scrisă acum aproape două secole de învățatul boier valah Dinicu Golescu, putem trage, precum el însuși trăgea, numeroase învățăminte. Putem constata, totuși, cu mâhnire, că multe din dezideratele sale de acum două veacuri au rămas la stadiul himeric, de „fata morgana”, neputând fi puse, din varii pricini, în practică. Iar racilele sistemului administrativ, promovarea în diverse funcții, aroganța conțopiștilor, a politrucilor, parveniților și „emanaților” sunt la fel de vii acum, după victoria evenimentelor revoluționare din decembrie 1989 dipă cum erau în urmă cu două secole, după mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu. Avem, din acest punct de vededre, o țară în care, din nou, pentru a câta oară?, este totul de făcut. Suntem, totuși, în țara Meșterului Manole. Și a Mioriței.

¹ Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriei mele*, (Constantin Radovici din Golești făcută în anul 1824, 1825, 1826, București, Editura Eminescu, 1971, p.20.

² *Ibidem*, p.20.

³ *Ibidem*, p.21.

⁴ *Ibidem*, p.31.

⁵ *Ibidem*, p.34-35.

⁶ *Ibidem*, p.35-36.

⁷ *Ibidem*, p.36.

⁸ *Ibidem*, p.48-50.

⁹ Adrian Păunescu, *De la Bîrca la Viena și înapoi*, București, Editura Sport-Turism, 1981.

¹⁰ Dinicu Golescu, *Op. cit.*, p.48-50.

¹¹ *Ibidem*, p.48-50.

¹² *Ibidem*, p.50-51.

¹³ *Ibidem*, p.54-56.

¹⁴ *Ibidem*, p.56.

¹⁵ *Ibidem*, p.56; 100-102.

¹⁶ *Ibidem*, p.57-59.

¹⁷ *Ibidem*, p.61-63.

¹⁸ *Ibidem*, p.63.

¹⁹ *Ibidem*, p.64.

²⁰ *Ibidem*, p.65-66.

²¹ *Ibidem*, p.67.

²² *Ibidem*, p.68-69.

²³ *Ibidem*, p.75.

²⁴ *Ibidem*, p.82-83.

²⁵ *Ibidem*, p.83.

²⁶ *Ibidem*, p.84.

²⁷ *Ibidem*, p.87.

²⁸ *Ibidem*, p.87-88.

²⁹ Ștefan Zeletin, *Din țara măgarilor. Însemnări*, București, Editura Nemira & Co, 2006, p.59-62.

³⁰ Dinicu Golescu, *Op. cit.*, p.89.

³¹ *Ibidem*, p.89.

³² *Ibidem*, p.102-103.

³³ *Ibidem*, p.105-106.

³⁴ *Ibidem*, p.107-109.

³⁵ *Ibidem*, p.118-119.

³⁶ *Ibidem*, p.120.

³⁷ *Ibidem*, p.122-125.

³⁸ *Ibidem*, p.124-125.

³⁹ *Ibidem*, p.139.

⁴⁰ *Ibidem*, p.141.

⁴¹ *Ibidem*, p.147.

⁴² *Ibidem*, p.148.

⁴³ *Ibidem*, p.148.

⁴⁴ *Ibidem*, p.149-158.

⁴⁵ *Ibidem*, p.160-161.

⁴⁶ *Ibidem*, p.162.

⁴⁷ *Ibidem*, p.163-164.

⁴⁸ *Ibidem*, p.163-164.

⁴⁹ *Ibidem*, p.165.

⁵⁰ *Ibidem*, p.166.

⁵¹ *Ibidem*, p.166.

⁵² *Ibidem*, p.167.

⁵³ *Ibidem*, p.172.

⁵⁴ *Ibidem*, p.178-179.

⁵⁵ *Ibidem*, p.179-180.

⁵⁶ Academia Română, *Istoria Românilor. Vol.VII. tom.I, Constituirea României moderne (1821-1878)*, București, Editura Enciclopedică, 2003, p.945; Ștefan Golescu (1809-1874): om politic, participant la revoluția de la 1848, luptător pentru Unirea Principatelor, prim-ministru al Țării Românești (1861), ministru de Externe, de Interne).

⁵⁷ *Ibidem*, p.945. Nicolae Golescu (1810-1878): participant la revoluția de la 1848, în exil apoi, membru al Locotenenței domnești din 1848, vicepreședinte al Adunării ad-hoc din Țara Românească, luptător pentru Unirea Principatelor, propus candidat la domnia Țării Românești în 1859, prim-ministru al Țării Românești (1860), general și om politic, membru al Locotenenței domnești din 1866, președinte al Consiliului de miniștri – 1868.

⁵⁸ Dinicu Golescu, Dinicu Golescu, *Op. cit.*, p.175.

David Ana Cristina
Grădinița PP nr. 7
Deva

Ce (mai) este educația și cum putem fi profesori „buni”?

Dacă ne uităm puțin prin presa zilelor noastre descoperim că educația nu mai e ce știam noi de la înaintașii noștri că este: "... un proces organizat de socializare și individualizare a ființei umane în drumul său spre umanizare." (**I. Gh. Stanciu**); "...întotdeauna un orizont, nu o destinație" (**N. Iorga**); "Scopul educației este nimicirea marginii egoiste a individului și supunerea lui la rațiunea lucrurilor" (**T. Maiorescu**).

Mulți dintre tinerii de astăzi, văd școala ca pe o pierdere de timp, ba chiar ca pe o "instituție de tortură". Mass-media zugrăvește sistemul de învățământ din România și implicit portretul dascălului român în culori din ce în ce mai sumbre. Și, atunci, e firesc să ne punem întrebarea: "Ce mai este educația în zilele noastre și cum putem defini un "profesor bun"?

Profesorul, așa cum este cunoscută aceasta meserie pentru societate, este una dintre cele mai vechi ocupații din lume. Fie că se numeau măștri, învățători, mentori sau înțelepți, profesorii au avut întotdeauna un statut aparte în societate. Nu putem să nu ne întrebăm dacă nu cumva ar trebui să ne îngrijorăm de ruptura dintre corpul profesoral și societatea zilelor noastre.

Cum poate profesorul să schimbe atitudinea elevilor față de școală și educație, pentru ca mai apoi aceștia să poată schimba imaginea creată pe seama lui în societate?

Orice dascăl știe că la baza succesului în predare stă relația dintre el și elevi. Dar, inevitabil, apar probleme care împiedică crearea unei relații armonioase între educabil și educator: lipsa de interes, probleme de disciplină, programă prea încărcată, ș.a. În această situație e firesc să ne punem întrebarea: este oare profesorul un om altfel decât majoritatea oamenilor? Poate fi el mai "bun" decât ceilalți oameni obișnuiți?...

Voi încerca să abordez această temă din perspectiva relației pe care profesorul o poate stabili cu colectivul unei clase de elevi, pentru ca să devină din profesor, un profesor mai "bun".

Unii îi spun "managementul clasei", alții vorbesc despre "strategii didactice", iar alții despre "cum să ții clasa în mâini". În fond și la urma urmei, toate s-ar putea traduce prin "a fi profesor bun". Sunt câteva atu-uri pe care orice dascăl trebuie să le cunoască pentru a începe transformarea lui dintr-un profesor oarecare, într-un "profesor bun".

Un profesor bun, intră în sala de clasă zâmbind, pentru că știe că astfel poate schimba starea de spirit a clasei și poate să-și schimbe chiar și propria stare de spirit. Un profesor bun are răbdare și înțelege că fiecare elev din clasă trebuie să înțeleagă ceea ce tocmai a explicat și chiar dacă timpul e limitat și materia "stufoasă" repetă ceea ce unii nu au înțeles.

Un profesor bun, consideră că este acela care își termină ziua de predare fără să se plângă de oboseală sau stres. De ce? Pentru că plăcerea cu care intră în clasă este împărtășită și de elevii săi, pentru că știe să-și "manipuleze" elevii, evident în sensul bun, în așa fel încât aceștia să nu-i creeze disconfort sau efort în activitatea didactică, ci plăcere și sentiment de împlinire. Un dascăl bun va ști întotdeauna să fie un recipient de apreciere al elevilor săi, tocmai prin faptul că nu va pretinde și nu va aștepta acele aprecieri cu orice preț.

Un dascăl bun va oferi elevilor săi posibilitatea unor alegeri, știind că acest lucru nu va diminua achizițiile lor, ci dimpotrivă, le va amplifica. Atunci când elevul observă că părerea lui contează, că el e cel care decide, spre exemplu, în ce mod va fi realizată evaluarea, va crește responsabilitatea lui în fața acestei evaluări. Un dascăl bun știe să solicite elevii să participe la îmbunătățirea procesului de predare într-un mod agreabil, nu cu țipete sau impuneri absurde. Nu e totuși să strigi: "mă doare capul de la gălăgie" cu "ieri ați fost gălăgioși de nota 9, azi aș dori să vă dau o notă mai bună!".

Un bun profesor știe că sarcinile pe care le transmite în clasă, trebuie spuse ferm, clar și nu toate odată. Pentru că o abundență de sarcini transmise elevului în același timp îl va dezarma, nu se va obosi să le îndeplinească sau acest lucru nu va permite realizarea optimă a acestora. Transmiteți sarcinile pe rând, așteptați realizarea uneia și abia apoi treceți la următoarea.

Un profesor bun știe că e nu doar inutil, ci chiar nerecomandat să pedepsească toată clasa pentru câțiva elevi rebeli. Pedepsind toată clasa va obține doar o mai mare rezistență din partea elevilor care se simt nevinovați și nedreptățiți. Dați pedepsele gradual...nu scoateți un elev din clasă pentru ceva ce se poate rezolva printr-o pedeapsă mai mică. Utilizând pedepse mici, veți ajunge la rezultate mari, iar consecința va fi că veți amâna cât de mult posibil utilizarea unor pedepse mari. Nu uitați că și elevii au personalitate, orgoliu și expunând un elev de acest fel în fața unei clase întregi, dându-i sarcini care-i depășesc puterile, e ca și cum i-ați spune "prost" în față. Elevii obligați să își schimbe comportamentul

prin apelul la autoritate, pot avea reacții negative precum rebeliunea, obrăznicia, răzbunarea, minciuna, plagiatul, retragerea, teama de eșec sau teama de a-și asuma riscuri. Utilizați diferențierea în predare și evaluare și amintiți-vă întotdeauna că am depășit de mult timp vremea în care eram trași la răspundere de către partid că avem prea mulți corigenți. Metoda avantajului reciproc presupune formularea problemei, generarea soluțiilor, evaluarea lor și aplicarea lor împreună, prin colaborarea dintre profesor și elev. În fond și la urma urmei, datoria noastră de dascăl este de a preda cunoștințele într-un mod cât mai agreat de elev și nu de a-i băga cunoștințe în cap cu "pâlnia".

"Tonul face muzica", așadar nu dați tonul unor discuții pe care nu vi le doriți, nu folosiți o vorbire cu sunete stridente și schimbați-vă cât mai des tonul vocii. Creativitatea și găsirea unor soluții uneori amuzante, alteori incitante pentru elevi, vă poate scuti de foarte multe probleme în activitatea de predare. Pentru că ceea ce greșesc profesorii este că uită, adeseori, că în fața lor stau totuși niște copii. Indiferent ca au 4, 8 sau 15 ani, ei sunt niște copii. Niște copii care vor să vadă în fața lor nu doar niște oameni care înșiră informații, ci modele de urmat într-o societate care și-a pierdut simțul valorii. Vor să vadă oameni care, chiar dacă au ajuns maturi, știu să râdă, să se joace și să înțeleagă că și elevii sunt tot copii.

Bibliografie:

Cucoș, C. (coord.) – Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice, Ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2009

Bontaș, I. – Pedagogie. Tratat, ediția a V-a revăzută și adăugită, Editura BIC ALL, București, 2001

www.suntparinte.ro/cum-este-un-profesor-eficient

<http://www.competenteincomunicare.ro/plesu.pdf>

Diaconu Marilena
Școala Gimnazială nr. 4
Deva

Ce (mai) este educația?

Încă din cele mai vechi timpuri omul a fost interesat de cunoaștere și de învățare. Ca dovadă a acestei afirmații stă însăși evoluția noastră ca specie. Dacă în vremurile de demult, învățarea se realiza din experiențe eșuate sau nu, s-a ajuns ca, ulterior, procesul de învățare să fie unul mai teoretizat.

Critica educației din ziua de azi din România se referă tot mai frecvent la faptul că există prea multe noțiuni teoretice și prea puțină ancorare a școlii în realitate. Este greu să ancorezi învățarea într-o realitate schimbătoare, este imposibil să reușești performanțe într-o continuă schimbare legislativă...și totuși acestea există, dovadă sunt multiplele reușite la olimpiadele și concursurile internaționale.

Până la urmă educația nu rezidă doar în orele strict de predare a unei materii și în teoretizarea informațiilor, ci în impactul general pe care îl are un profesor asupra elevilor săi și în transpunerea, de către aceștia din urmă, a informațiilor receptate, în viața de zi cu zi. Educația realizată de școală, în ziua de azi este tot mai mult centrată pe elev și tot mai des realizată în contexte de învățare practice și nu doar pur teoretice. Școala realizează legătura între noțiune și aplicativitatea noțiunii, chiar dacă cele mai aprige critici neagă acest lucru.

Spiritul critic li se dezvoltă elevilor în pofida programelor încărcate de noțiuni teoretice, imaginația nu este lăsată deoparte în procesul de învățare-predare, jocurile didactice sunt tot mijloace de stimulare a acestora. Ludicul intervine în educație și completează lacunele voite sau nevoite ale legislației și ale programelor școlare.

Diversele programe la nivel european sau național deschid noi oportunități de învățare celor dornici. Educăm elevii pentru a deveni cetățeni europeni-chiar dacă se nasc cu această calitate – cu spirit critic, cu dorință de a descoperi unitate în diversitatea culturilor Uniunii Europene. Totul, cu scopul de a crea niște cetățeni europeni educați și cu aptitudini de adaptare la nevoile permanent în schimbare ale unei societăți industrializate și de consum.

Elevul, pus în centrul procesului de educație și profesorul, mediator al cunoștințelor și înlesnitor al transferului de informație către elev sunt noile tendințe în educația de azi din România. Educația tinde spre o egalizare a rolurilor elev-profesor, frica nu mai este materia centrală și esențială în școală dar pe de altă parte educația din familie este tot mai redusă și acest lucru devine simțitor la nivelul relațiilor elev-elev cât și elev-profesor.

Familia ca nucleu al societății începe să-ți piardă coeziunea iar educația școlară fără educație în familie este ca poarta fără gard. Factorul sociologic are o pondere covârșitoare asupra educației, iar valul denigrator care se abate de ceva vreme asupra sistemului de educație nu este decât vârful unui iceberg ce urmează să se rupă.

Există o continuă învinovățire a sistemului de educație venită din partea părinților, iar apărarea educatorilor se face prin învinovățirea părinților și iată încă un cerc vicios din care nu mai reușim să ne extragem și să colaborăm pentru un bine comun. În plus este mult mai ușor pentru toată lumea să nu păărăsească zona de confort și de aici, imposibilitatea de a găsi compromisul și de a înțelege că școala și familia sunt împreună pentru educație.

Educația este și rămâne o prioritate pentru educatorul din România chiar dacă uneori pare că acesta se complăce într-o situație nu tocmai propice actului educațional. Fiecare profesionist din educație știe să depășească problemele personale și să se dedice educației copiilor altora - chiar dacă de multe ori, aceștia încearcă să ne "educe" pe noi.

Chiar și titlul acestei lucrări-propus de organizatorii acestui simpozion - are un caracter negativ-ironic iar dacă noi înșine suntem promotorii acestui tip de publicitate înseamnă că ne merităm acest blam

Dobrotă Florian
Școala Gimnazială
„Dr. A. Vlad”
Orăștie

Educația între prezent și viitor

„Menirea firească a școlii nu e să dea învățătură, ci să deștepte cultivând destoiniciile intelectuale în inima copilului, trebuința de a învăța toată viață”. (Nicolae Slavici)

Pentru ca școala să cultive “destoiniciile intelectuale”, dar și practice ale copilului, ea ar trebui să știe atât cum să o facă prin curriculum, pedagogie, resurse și politici înțelepte dar și care sunt “destoiniciile” fiecărui. Școala, universitatea, părinții, organizațiile non guvernamentale și partidele trebuie să se pună de acord asupra direcției spre care să se îndrepte societatea românească, să creeze cadrul necesar astfel încât copiii de astăzi să simtă “trebuința de a învăța toată viață” pentru propria desăvârșire, progresul și prosperitatea umanității.

Educația are un rol important pentru reușita în viață prin transmiterea experienței de viață, cunoașterea bunelor maniere și comportarea în societate conform unor deprinderi.

Educația copiilor și a tinerilor este o misiune delicată la care trebuie să participe cu eforturi susținute atât școala, cât și familia. Educația se formează într-un mediu mai puțin formal cum este familia, iar apoi se continuă în mediul instituționalizat.

Educația se referă atât la însușirea unor cunoștințe teoretice, cât și la un anumit comportament etic acceptat de societate.

Educația întâlnește obstacole de ordin comportamental (din partea părinților, profesorilor și administratorilor școlari) sau de ordin material (surplus de efort material și de timp).

Responsabilitatea în educație revine în mod exclusiv școlii?

Școala echipează cu cunoștințe teoretice, transmite informații în formă ordonată și structurată, dar niciodată nu poate înlocui rolul părintelui. Educația se formează în primul rând în căldura și încrederea din familie. Aici copilul învață să spună adevărul, să fie cinstit, să aprecieze frumosul, să respecte munca și să se achite de responsabilități. Pe bună dreptate, în limbaj popular se spune despre cineva că „are (sau n-are) cei șapte ani de-acasă”, pentru că aceștia sunt cruciali pentru tot restul vieții.

Puțini știu adevăratul sens al cuvântului *educatie*, cei 7 ani de acasă - bunul simț al familiei transmis copilului ce urmează să evolueze în societate.

În condițiile unei societăți democratice cu o economie de piață se pune și problema: părinții și elevii sunt utilizatori (clienți) sau consumatori? Se exprima următoarele puncte de vedere:

- deoarece guvernarea finanțează școala publică, guvernarea și electorii lor sunt clienții instituției școlare;
- deoarece părinții poartă responsabilitatea fundamentală a educației copilului (până la vârsta de 16 ani), iar școlile nu sunt decât ca să-i ajute, părinții trebuie considerați clienții școlii, iar elevii drept consumatori;
- o atitudine intermediară consideră părinții drept clienți ai școlii din punct de vedere al copilului, colectivitatea drept client al școlii sub unghiul gestiunii instituției școlare și guvernul drept client al școlii în planul politicii generale a educației.

Mulți dintre elevii de astăzi, consideră școala ca pe o pierdere de timp. Educația primită de la părinți îi determină să aibă această atitudine față de școală, carte, cultură sau noi nu suntem pregătiți să educăm noua generație.

Sistemul educațional în România obligă un copil să facă ceva ce nu-i place și astfel nu se obțin efectele scontate. Problema tinerilor este una de mentalitate. Va trebui să avem în vedere programele de învățământ, modul de predare, impulsuri ce să atragă copii, să-i facă să-și dorească să vină la școală, să învețe.

O societate în care întâlnim în mod frecvent nedreptăți și indiferență nu va putea modela un caracter moral sănătos. Persoana echipată cu principii sănătoase de viață poate învinge nedreptatea și poate să devină un formator de opinie, unul care să exercite o influență bună și asupra altora.

Televiziunea și presa deformează gândirea sănătoasă prin programele de divertisment de prost gust, prin limbajul vulgar și prin inocularea ideii că banii contează cel mai mult.

Familia are drepturi și obligații referitoare la creșterea și educarea copilului. Conform articolului 5 din textul Convenției cu privire la drepturile copilului, familia, tutorii sau alte persoane cărora le este încredințat copilul au obligația să-i ofere acestuia “într-un mod care să corespundă dezvoltării capacității sale orientarea și sfaturile corespunzătoare exercitării drepturilor stabilite prin Convenție”.

Reforma învățământului românesc a introdus politici și practici educaționale care sunt orientate pe baza unor principii ce vizează: corelarea învățământului cu evoluția sistemului economic și legislativ, optimizarea raporturilor dintre educabili și piața muncii, egalizarea șanselor la un învățământ deschis, diversificat și modern, care să definească bazele unei educații permanente-cerință fundamentală a societății democratice prezente.

Predarea-învățarea noțiunilor cu conținut juridico-civic promovează o educație permanentă, prin care elevii învață să fie receptivi la schimbările cerute de factorii politico-economico-legislativi prezenți și viitori, să participe activ și

**Educația
între prezent
și viitor**

responsabil la „*viața cetății*”, să acceseze și să utilizeze frecvent termeni ca: „*democrație, drepturi și libertăți, domnia legii, reprezentativitate, putere legislativă, executivă, judecătorească, guvernare, electorat, vot*”, etc., oferindu-se astfel ca subiecți direcți la progresul social prin autonomia lor intelectuală și moral-civică.

Studiul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului reprezintă o necesitate a educației contemporane, ce pune un accent major pe dimensiunea acțională a promovării și apărării acestora, prin exersarea în diferite contexte a competențelor, atitudinilor și comportamentelor civice dobândite de către elevi, contribuind la accentuarea caracterului practic-aplicativ al proceselor de predare-învățare-evaluare.

Participarea la acțiuni cu dimensiune publică sau la procesul decizional reprezintă indicatori importanți ai civismului, ca și participarea la viața comunității, care presupune însă competențe ce trebuie formate și dezvoltate.

Răspunzând așadar la exigențele impuse de noua concepție europeană asupra finalităților educației, *procesul de predare-învățare* a noțiunilor cu conținut juridico-civic au la bază valori și atitudini, pe care le promovează cum ar fi:

- respect față de drepturile omului și demnitatea umană, respect față de Constituție și legi, precum și disponibilitatea de a se angaja în activități care le susțin;
- toleranță pentru indivizi și grupuri care manifestă valori, opinii și credințe diferite;
- considerarea pluralismului ca o valoare principală a democrației;
- implicarea activă în viața politică și societatea civilă;
- asumarea responsabilităților cetățenești personale, politice și economice;

Necesitatea predării-învățării Culturii Civice reprezintă o parte esențială a eforturilor unanime a celor care reprezintă instituția educațională și este concepută pentru a le oferi noilor generații *posibilitatea cunoașterii drepturilor lor inalienabile, a mijloacelor de a le exercita și apăra și de a se implica direct la viața comunității prin respectarea legii*. Nu este doar o lecție predată la școală sau un subiect de o zi este un proces care le oferă tuturor cetățenilor instrumentele necesare pentru a-și trăi viața în securitate și cu demnitate.

Considerăm că pentru obținerea unor rezultate bune în modelarea valorilor și atitudinilor civice în rândul tinerilor trebuie să urmărim continuu prestația lor determinată de stimulii pe care îi creăm noi. Adică nu este suficient să le cerem să identifice anumite situații din viața cotidiană și să așteptăm răspunsurile lor, ci este absolut necesar să urmărim modul de abordare a situației, de implicare în rol, cum recunosc caracteristicile specifice cazului respectiv, dar și cum se confruntă în analiza unor fapte sau evenimente civice prin comparare și soluționare.

Dacă dorim ca elevii să manifeste anumite sentimente, să cunoască anumite lucruri sau să participe activ la actul educațional, trebuie să ne gândim cum arată ei că simt, că pot să realizeze un lucru, altfel spus să empatizăm cu trăirile lor, în așa fel încât activitatea de predare-învățare să devină optimă.

Experiența la catedră mi-a oferit șansa să aflu că a fi profesor nu este numai o șansă care presupune cunoștințe și abilități, ci și un mod de viață, de existență, de valori moral-civice. Pentru atingerea acestor valori este necesară autodepășirea, întrecerea subiectului cu el însuși. Totodată, *educația civică* se constituie astfel într-o responsabilitate a omului de la catedră, prin intermediul tuturor strategiilor didactice utilizate.

Trebuie să colaborăm cu familia în orice context educațional, astfel ca elevul să fie privit în integralitatea sa, iar orientarea educației civice, să se facă prin și pentru drepturile omului, educația bunului cetățean, educația referitoare la lege și aplicarea ei respectând principiile unui stat democratic în care trebuie să trăim indiferent de presiunile și nevoile sociale, politice, economice și culturale.

Școala este o mică societate, o societate a elevilor și a profesorilor, un loc unde se poate practica civismul, un loc unde trebuie să se asigure nu numai un bagaj sporit de cunoștințe, dar și formarea unor mentalități noi, democratice, europene.

Procesul educației care necesită răbdare, atenție și perseverență, trebuie în mod obligatoriu să se muleze pe un caracter ales al educatorului.

Dacă numărul educatorilor needucați este mare, realitatea și istoria înregistrează și persoane care au făcut din educație o adevărată profesiune de credință.

Nimeni nu poate abdica de la rolul de educator, deoarece prin ceea ce spunem și prin ceea ce facem influențăm, voluntar sau involuntar, în sens bun sau în sens rău, pe cei din jurul nostru.

Ne-am ales menirea de a fi educatori, atunci să o facem bine.

Educăm tineri care pot să-și trăiască viața așa cum trebuie, pot fi manierați, pot fi respectați de cei din jur.

Bibliografie selectivă:

Corina Leca, *Evaluarea competențelor civice ale elevilor*, Editura Justice Initiative, București, 2004
C. Cucoș, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2002
E. Bălan, D. Chirițescu, *Educație pentru democrație*, Editura Alcris, București, 2009
M. Ionescu, R. Ioan, *Didactica Modernă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
R. B. Iucu, *Managementul clasei de elevi*, Editura Polirom, Iași, 2006

Surse bibliografice - internet:

<http://www.coe.ro>
<http://www.didactic.ro>
<http://www.www.apd.ro>
<http://www.civica.ro>

Faur Elena
Grădinița PP nr. 7
Deva

Proiectarea curriculară

Toate activitățile socio-umane, deci și cele didactice, pentru a fi realizate la nivelele superioare de calitate, de performanță și eficiență implică în mod necesar proiectarea lor.

Proiectarea reprezintă acțiunea complexă de concepere anticipată, într-o viziune sistemică, a modelelor activităților didactice, în funcție de care vor fi îndeplinite la un nivel ridicat de competență și eficiență componentele procesului de învățământ – obiectivele – conținuturile, strategiile, evaluarea și în mod deosebit formele de activitate didactică.

Reformele din ultimele decenii evocă insistent paradigma curriculumului, care promovează o nouă modalitate de proiectare, realizare și dezvoltare a educației/ instruirii. Este vorba despre prioritatea acordată finalităților (ideal, scopuri, obiective) și structurilor de organizare, corespunzătoare acestora (niveluri, trepte, cicluri școlare), care condiționează logica de proiectare a planului de învățământ, a programelor și manualelor școlare dar și a mecanismelor managerial și de evaluare (integrate în curriculum), logică de proiectare resimțită la nivelul activității fiecărui cadru didactic.

Proiectarea curriculumului reprezintă un aspect important al actului managerial și este un proces complex care presupune identificarea obiectivelor, stabilirea conținuturilor, crearea de situații de învățare care valorifică acele conținuturi stabilite și contribuie la îndeplinirea obiectivelor propuse. Ultima etapă în acest proces este cea a evaluării în care se măsoară gradul și calitatea îndeplinirii obiectivelor educaționale. În urma evaluării se transmite un feedback cu rolul de a îmbunătăți calitatea procesului managerial.

Printre cerințele actuale ale activităților de învățare elaborate prin curriculum enumerăm:

- raportarea la modul de gândire, acțiune și simțire a celor care învață, cât și la alte grupuri pe lângă care trăiesc asigurând caracterul multicultural al educației;
- minimalizarea diferențelor umane, fără excluderea variabilității ca realitate, aceasta fiind baza individualizării învățării;
- stimularea competiției și a cooperării;
- cunoașterea valorilor și dezvoltarea personalității;
- crearea unor modele pe care educatul să le imite;
- asigurarea unor relații stimulative de comunicare și interrelaționare;
- dezvoltarea unor structuri cognitive mai complexe;
- determinarea curiozității și perseverenței ca sprijin în evoluția celor care învață;
- stimularea creativității în exprimare și în manifestarea afectivă;
- generarea de comportamente noi, calitativ superioare.

Activitățile descrise în curriculum trebuie să fie atractive, aplicative și pe înțelesul celor care învață.

Proiectarea curriculară impune elaborarea unui plan de învățământ sistemic, unitar și deschis. Caracterul sistemic rezultă din interdependența disciplinelor și a treptelor școlare. Caracterul unitar rezultă din structura planului subordonată idealului educației – personalitatea autonomă și creativă.

Proiectarea curriculumului reprezintă o acțiune continuă, permanentă, care precede demersurile instructiv-educative, indiferent de dimensiunea, complexitatea sau durata acestora.

La nivel macro, proiectarea curriculum-ului reprezintă un proces continuu, care implică atât perioade și demersuri de schimbare profundă, cât și de stabilitate. Acest proces presupune anticiparea ansamblului acțiunilor și operațiilor angajate în cadrul activităților de instruire și educare conform finalităților asumate la nivel de sistem și de proces, în vederea asigurării funcționalității acestuia în sens managerial și strategic.

Proiectarea curriculară este urmată de implementarea, evaluarea și ameliorarea curriculum-ului; toate aceste etape esențiale ale demersului curricular îi asigură acestuia procesualitatea ciclică.

La nivel micro, proiectarea didactică reprezintă ansamblul operațiilor de anticipare a obiectivelor, conținuturilor, strategiilor instrucției și educației și strategiilor de evaluare, precum și a relațiilor dintre acestea. Din perspectivă pragmatică, proiectarea didactică presupune stabilirea mentală și, de preferat, obiectivată într-un instrument didactic scris a pașilor care vor fi parcurși, ținându-se cont de condițiile instruirii, de resursele existente.

În perspectiva organizării funcționale a procesului de învățământ, proiectarea didactică devine activitatea principală a cadrelor didactice.

Curriculumul se raportează la tendințele de evoluție din educație, la standardele internaționale unanim acceptate în domeniul reformelor curriculare și are o anumită configurație structurală descrisă prin: finalități, conținuturi, timp de instruire, strategii de învățare și evaluare.

Modelul de proiectare curriculară avansează o nouă structură a activității de instruire/educație a cărei

consistență internă susține corespondența obiective – conținuturi - metodologie - evaluare, interdependența acțiunilor de predare-învățare-evaluare și deschiderea acestora spre (auto) perfecționare, posibilă și necesară în cadrul unui sistem adecvat de formare a cadrelor didactice.

Dezvoltarea proiectării curriculare angajează un demers pedagogic care presupune trei tipuri de decizii:

I) Decizii macrostructurale, de ordin filosofic și politic, care implică:

- a) stabilirea opțiunilor fundamentale (idealul pedagogic, scopurile pedagogice) care definesc direcțiile de evoluție ale sistemului;
- b) stabilirea resurselor pedagogice fundamentale, necesare la scara întregului sistem educațional (resursele materiale; resursele umane; resursele informaționale; resursele bugetare / naționale, teritoriale, locale; externe; interne etc.).

II) Decizii macrostructurale, de ordin pedagogic (dependente de idealul pedagogic - scopurilor pedagogice - resursele pedagogice), care implică:

- a) stabilirea criteriilor de elaborare a planului de învățământ, exprimate ca principii valorice de abordare a instruirii;
- b) stabilirea profilurilor de formare-dezvoltare a personalității elevului pe trepte, cicluri, ani de învățământ, exprimate ca principii cu valoare de obiective terminale;
- c) stabilirea modalităților de evaluare globală a elevilor (examene: de absolvire, de admitere) și parțială (probe docimologice: trimestriale, anuale).

III) Decizii microstructurale (determinate la nivel macrostructural) care implică:

- a) stabilirea obiectivelor specifice pe discipline de învățământ sau module monodisciplinare, interdisciplinare, transdisciplinare etc.;
- b) stabilirea resurselor pedagogice necesare pentru realizarea obiectivelor specifice: conținuturi - metodologie de predare-învățare-evaluare – condiții interne și externe de învățare;
- c) stabilirea modalităților de evaluare parțială a elevilor: teste docimologice aplicabile pe lecții, subcapitole, capitole, trimestre, ani de învățământ.

Finalitățile educaționale reprezintă un sistem de acțiuni informativ-formative desfășurate în mod conștient care determină la nivelul educatului un model dinamic, funcțional, mereu deschis spre perfecțiune.

Finalitatea educației de maximă generalitate este reprezentată de idealul educațional care descrie tipul de personalitate obținut în urma desfășurării întregului demers educațional. Finalitățile generale, formulate în termeni de competențe psihosociale și profesionale, generează obiective generale. Pe o treaptă mai scăzută de generalitate sunt finalitățile de referință care generează obiective de referință. Pe o treaptă mai scăzută de generalitate sunt finalitățile de referință care generează obiective de referință.

Proiectarea curriculară, promovată la nivelul didacticii (post)moderne, este centrată asupra obiectivelor activității de instruire/educație, urmărind, cu prioritate, optimizarea raporturilor de corespondență pedagogică între elementele componente (obiective-conținuturi-metodologie-evaluare), între acțiunile de predare-învățare-evaluare, subordonate finalităților angajate la nivel de sistem și de proces.

Curriculumul reprezintă o expresie a relației dintre cultură și conținuturile educației de aceea această relație trebuie explicată corespunzător. În anii anteriori, noțiunea de curriculum era confundată cu cea a conținuturilor, în zilele noastre când vorbim de curriculum ne referim la: finalități, strategii didactice, evaluare și timp de instruire. Conținutul ca element component al curriculumului este transmis, învățat și împărtășit

Cercetarea domeniului de elaborare a curriculumului din România relevă preocuparea pentru conceptualizarea unor documente curriculare în acord cu politica educațională. Rezultatele cercetării au evidențiat faptul că proiectarea generează modele de evaluare adaptate paradigmei curriculare iar evaluarea oferă feedback-ul necesar pentru autorii de curriculum în realizarea unui document cu valoare de model pedagogic la nivelul fiecărei discipline școlare.

Factorii care influențează proiectarea unui curriculum sunt:

- globalitatea în raport cu sursele conținuturilor, cu tipurile de educație și relevanța curriculumului;
- echilibrul optim între curriculumul general și cel specific pentru niveluri aptitudinale înalte;
- echilibrul între obiectivele culturii generale și cele ale antrenării în aria de manifestare a competențelor;
- integrarea conținuturilor.

Acțiunile necesare în activitatea de proiectare și dezvoltare curriculară, angajate la toate nivelurile procesului de învățământ (plan de învățământ, programe școlare, proiecte de activitate didactică) vizează,

**Proiectarea
curriculară**

în ordine ierarhică:

- a) selecționarea și definirea obiectivelor învățării în calitate de obiective pedagogice ale procesului de învățământ;
- b) selecționarea și crearea experiențelor de învățare, adecvate obiectivelor pedagogice, în calitate de conținuturi cu resurse formative maxime;
- c) organizarea experiențelor de învățare la niveluri formative superioare prin metodologii adecvate obiectivelor și conținuturilor selecționate;
- d) organizarea acțiunii de evaluare a rezultatelor activității de instruire, realizată conform criteriilor definite la nivelul obiectivelor pedagogice asumate, valorifica-te/valorificabile, în termeni de "revizuri dezirabile".

Proiectarea pedagogică de tip curricular solicită conceperea unui învățământ diferențiat, individualizat, în contextul oricărei modalități de organizare a corelației subiect-obiect (frontal - pe grupe - individual), angajând procese specifice strategiei adaptării învățământului la trăsăturile elevului.

Instruirea diferențiată - deosebită de instruirea diversificată, realizată prin școli speciale, profiluri de studii, specialități, profesii - vizează adaptarea activității de învățare la posibilitățile diferite ale elevilor, la capacitatea de înțelegere și la ritmul de lucru propriu unor grupuri de elevi sau chiar fiecărui elev în parte.

Bibliografie:

- Bontaș, I. (1994) *Pedagogie*, Editura ALL, București
- Cristea, S. (2009) *Studii de pedagogie generală*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București
- Cucoș, C. (coord.) (1998) *Psihopedagogie*, Editura Polirom, Iași
- Bocoș, M. *Teoria și metodologia curriculum-ului- Suport de curs pentru anul I, specializările "Pedagogie" și "Pedagogia învățământului primar și preșcolar"*
- Niculescu, R. M. (2010), *Curriculum între continuitate și provocare*, Editura Universității Transilvania, Brașov
- (2009) *Curriculum pentru învățământul preșcolar*, Editura Didactica Publishing House, București

Elemente de deontologie a evaluării în contextul creșterii actului educațional

Gostăviceanu Mirela
Liceul Tehnologic
„Retezat”
Uricani

Obiectivele temei urmăresc:

- analiza procesului de evaluare din perspectiva elementelor de deontologie și a factorilor generativi de divergențe;
- prezentarea relației dintre evaluarea curentă – evaluări/ examene naționale, pornind de la stereotipii asociate evaluării.

Evaluarea e un proces care, pe lângă faptul că implică subiecți concreți și are efecte în mintea și conștiința elevilor, implică în toate cazurile și judecăți de valoare, raportate la valori morale și la însușiri de caracter. O notă școlară exprimă de cele mai multe ori nu numai performanțe și capacități *pure*, de tipul: inteligență, memorie, imaginație, cunoștințe, deprinderi etc., ci și calități de ordin moral, însușiri de voință și caracter cum sunt: seriozitate/ neseriozitate, voință puternică/ voință slabă, corectitudine/incorectitudine etc.

Evaluarea școlară are, de asemenea, implicații social-morale mult mai largi. Ea vizează părinții, comunitatea socială, relațiile dintre profesori, interesul pe care societatea îl manifestă față de procesul evaluativ.

Evaluarea poate fi corectă sau incorectă și nu numai sub raportul adevărului sau corectitudinii logice, dar și sub aspect etic. Subiectivismul profesorului este adesea pus în discuție și nu arareori el este invocat drept cauză a multor dezechilibre ce se produc la nivelul procesului educațional. Manifestările de subiectivism se reflectă de asemenea în actul evaluării, în criteriile folosite, în ecuația personală a profesorului.

Dar ce e deontologia evaluării? Deontologia a avut inițial semnificația de știință sau logică a moralei (J. Bentham). Deontologia evaluării are ca referențial un set de valori ce pot fi considerate esențiale pentru procesul evaluativ. E important de semnalat faptul că identificarea și descrierea unor astfel de valori nu este de niciun folos dacă nu se iau în considerație consecințele ce pot apărea în exercițiul practic al operării cu ele.

Categorii de valori considerate esențiale pentru procesul evaluativ:

- valori care sunt importante pentru evaluator (diferențierea tipurilor de rezultate ale învățării, asocierea rezultatelor cu indicatori calitativi sau cantitativi, posibilitățile sau dificultățile de interpretare a rezultatelor procesului evaluativ);
- valori care sunt importante pentru cel evaluat (recunoașterea efortului pe care cel evaluat îl investește în pregătirea pentru examen, identificarea poziției pe care el o ocupă într-o ierarhie, modalitățile prin care rezultatele procesului evaluativ reflectă aspirațiile celui evaluat);
- valori care sunt importante în raport cu procesul însuși al evaluării (ideea de obiectivitate a evaluării, acuratețea măsurării performanțelor etc.);
- valori care sunt importante pentru societate, atât pe termen lung cât și pe termen scurt (obținerea unor informații despre modul în care au fost valorificate investițiile făcute în educație, posibilitatea de folosire a rezultatelor evaluării ca indicator al selecției elevilor pentru o nouă treaptă de școlarizare sau pentru integrarea lor pe piața muncii).

Valorile amintite au capacitatea de a influența într-un mod decisiv comportamentul celor implicați în procesul evaluativ (evaluatori sau subiecți evaluați) chiar și atunci când ei nu conștientizează atașamentul profund pe care îl au față de unele sau altele dintre acestea. De aici decurge și dificultatea creării unui context impersonal pentru procesul de evaluare știind că, în astfel de situații, acțiunea factorilor personali nu poate fi stopată niciodată în mod complet.

În linii generale, deontologia procesului de evaluare se află într-o relație intrinsecă cu codul deontologic al profesiei de educator. Accentul se pune, în cazul celei dintâi, pe modul în care actorii implicați în procesul de măsurare și apreciere a rezultatelor în învățare respectă principiile specifice ale acestei activități.

Principiile generale care stau la baza realizării procesului evaluativ

- (au rol de protejare a deontologiei actului evaluativ)
- implicarea în procesul de evaluare numai a persoanelor autorizate să realizeze astfel de activități;
- selectarea evaluatorilor din rândul profesorilor care prezintă cea mai bună credibilitate;
- păstrarea confidențialității asupra derulării procesului de evaluare până la finalizarea acestuia și până la anunțarea oficială a rezultatelor finale;
- folosirea informațiilor interne legate de procesul evaluativ numai pentru atingerea scopurilor agreeate în mod

**Elemente de
deontologie
a evaluării
în contextul
creșterii
actului
educațional**

oficial;

- tratarea cu respect a tuturor aspectelor inedite ce pot apărea pe parcursul derulării procesului de evaluare;
- respectarea precizărilor normative cât și a principiilor generale de etică a evaluării pentru ca informațiile cu caracter individual legate de procesul evaluativ să fie protejate;
- formularea cât mai explicită a normelor și a regulilor pentru ca ele să poată fi respectate de către toți evaluatorii și pentru a se evita orice fel de ambiguitate;
- conștientizarea de către evaluatori a misiunii ce le revine, a importanței metodelor pe care le folosesc, a semnificației rezultatelor și a consecințelor procesului de evaluare.

Sintetizând rezultatele analizei aspectelor de deontologie a evaluării rezultatelor școlare ale elevilor, subliniez faptul că evaluările perfect obiective continuă să reprezinte o aspirație a evaluatorilor de pretutindeni.

Oricât de bine intenționat și de competent ar fi un evaluator, întotdeauna va exista riscul să greșească în modul cum acordă calificative și note, prin simplul fapt că grila de *lectură* pe care el o aplică în *citirea* unor bareme sau norme e una personală.

Poate tocmai de aceea ar fi recomandabil ca evaluatorul să reflecteze adânc umanitatea sa mai înainte de a da un verdict final. Viața demonstrează că adesea, din dorința de a fi cât mai corecți și mai obiectivi, evaluatorii pot să greșească, nefiind atenți la nuanțe și nefăcând anumite discriminări necesare. În acest caz, eticul devine non-etic deoarece, în contextul educațional, succesul se măsoară nu în raport cu reușitele globale, ci în raport cu reușita fiecărui individ.

Cele mai des întâlnite efecte perturbatoare care intervin în actul evaluării sunt:

- 1) **Efectul halo și stereotipiile** sunt 2 moduri de manifestare curentă a erorilor subiective de apreciere. Efectul halo constă în tendința evaluatorilor de a evalua o anumită persoană în funcție de evaluările făcute anterior, fie că acestea aparțin aceluiași evaluator, fie că aparțin unor evaluatori diferiți. Efectul halo conduce practic la o evaluare globală nediferențiată, cu o slabă dispersie a calificativelor obținute de același individ. În practica evaluării școlare, efectul halo apare cel mai frecvent în următoarele moduri de manifestare:
 - prin efectul de impresie generală asupra elevului (asupra lucrării corectate) formată în funcție de evaluările anterioare primite de același elev la aceeași disciplină sau la celelalte discipline de învățământ;
 - globalizarea evaluării pe ansamblul criteriilor de evaluare, tendința de a acorda același calificativ sau calificative foarte apropiate pentru toate caracteristicile evaluate, chiar dacă prestația elevului nu este egală în raport cu fiecare din criteriile de evaluare;
 - stereotipiile sunt forme de manifestare a efectului halo care constau în instalarea unei fixități a opiniei formate despre un anumit elev.
- 2) **Efectul de contrast și eroarea proximității.** Efectul de contrast se manifestă practic prin mărirea sau micșorarea notei sau calificativului acordat unui elev (sau unei lucrări) în funcție de prestația mai bună sau mai slabă a celorlalți elevi. Eroarea proximității e cauzată de construcția sistemului (instrumentului) de evaluare și în principal de ordinea în care problemele, întrebările, itemii sunt plasați sau ordonați în instrumentul sau tehnica de evaluare folosite.
- 3) **Ecuția personală și efectul de similaritate.** Ecuția personală e un factor care face ca evaluarea să se diferențieze de la un profesor la altul, în funcție de nivelul de exigență specific evaluatorului și de concepția sa cu privire la rolul și funcțiile notelor școlare. Erorile de similaritate sunt de aceeași natură cu erorile de ecuație personală, dar își au originea nu numai în nivelul propriu de exigență sau în viziunea profesorului asupra nivelului notelor școlare, dar și în trăsăturile sale de personalitate, în opțiunile profesorului privind valoarea și semnificația comportamentelor și a capacității elevilor. Eroarea de similaritate constă în tendința evaluatorului de a-i aprecia pe ceilalți prin raportare la propria persoană. În consecință, un elev disciplinat va fi cotat pozitiv și la alte criterii sau profesorul va fi mai puțin sever față de el, în timp ce severitatea sporește față de elevii indisciplinați. Ca modalitate specifică de control și corijare a diferențelor de apreciere dintre evaluatori s-a consacrat **moderarea** și respectiv **procedurile de moderare**. În general, moderarea e un ansamblu de procedee și acțiuni care vizează criteriile, metodele și modul de organizare a evaluării, menite să atenueze diferențele dintre examinatori și să standardizeze rezultatele unor evaluări diferite. Moderarea e însă o procedură ce trebuie și poate să fie aplicată și la nivel micropedagogic, la nivelul evaluării privită ca o componentă a procesului de învățământ. În acest sens se pot utiliza următoarele procedee:

- I. **Procedeul celui de-al treilea examinator** – se poate utiliza atunci când un lot de lucrări este evaluat de doi evaluatori în mod independent, iar între notele acordate de aceștia acelorași lucrări apar diferențe mai mari de 1 punct. Cel de-al treilea examinator efectuează în acest caz o reverificare a lucrărilor respective, în prezența primilor doi evaluatori, prin comparare cu baremele de notare și stabilește nota definitivă.
 - II. **Procedeul probelor de cunoștințe standardizate** (sistemul suedez) – presupune existența unui serviciu național de evaluare, care propune teste de cunoștințe, pe discipline, pentru principalele categorii și niveluri de performanță prevăzute în programa disciplinelor.
 - III. **Procedeul băncilor de întrebări (de itemi)** – se poate folosi în școlile mari, cu mai mulți profesori de aceeași disciplină.
 - IV. **Procedeul moderării prin raportare la examenele externe** – e menit să compatibilizeze evaluările interne cu cele externe (de încheiere de ciclu).
- 4) **Eroarea tendinței centrale și a restrângerii de rang.** Eroarea tendinței centrale poate fi ușor detectată prin constrângerea grafică a distribuției de frecvență, forma graficului fiind *ascuțită* și având o amplitudine redusă.
- Restrângerea de rang e uneori o formă de manifestare a efectului halo și se datorează imaginii preexistente despre clasa sau grupul de elevi evaluați. La o clasă de elevi cunoscută în general ca foarte bună profesorul evită să acorde note slabe, după cum la o clasă cunoscută ca slabă va evita să acorde note foarte mari.
- O tehnică specifică de control al erorilor tendinței centrale și restrângerii de rang este tehnica evaluării cu distribuire forțată. Aceasta constă în a recomanda evaluatorilor să încadreze frecvența notelor în proporțiile distribuției normale (gaussiene).
- Se precizează că efectele perturbatoare analizate au rolul unor stereotipii în evaluare și se regăsesc ca atare sau în forme derivate și în situațiile de evaluare generate de teza cu subiect unic.

Sunt profesor titular pe catedra de geografie la Liceul Tehnologic „Retezat” Uricani, de 20 ani, și am obținut gradul didactic I în anul școlar 2007-2008. Rezultatele obținute de elevii claselor a VIII-a din această școală în anul școlar 2015-2016 la tezele cu subiect unic la geografie (cam jumătate din elevii a trei clase) au fost, cu mici excepții, similare cu notele obținute pe semestrul respectiv la geografie, ceea ce arată faptul că evaluările periodice (scrise și orale) s-au făcut cu profesionalism, în conformitate cu deontologia școlară, în contextul creșterii actului educațional.

Menționez că notele obținute sunt mari (de exemplu, la teza cu subiect unic din semestrul al II-lea, din 26 de elevi, 8 au obținut note de 9 și 10). De asemenea, particip în fiecare an cu 2-3 elevi ai claselor a VIII-a la olimpiada de geografie, faza județeană, obținând în decursul anilor numeroase mențiuni și premii.

Bibliografie:

Reforma azi, 1999, Casa Corpului Didactic Deva

Didactica Geografiei - Elemente de formare inițială și continuă a cadrelor didactice, 2002, Vasile Nicoară și Monica Niculescu, Editura Muntenia și Leda

Iozsa Diana Victorina
C.J.R.A.E.
Hunedoara

Educația - o necesitate universală

„Cei care educă copiii sunt demni de mai multă onoare decât cei care le dau viață; de aceea pe lângă viață, dăruieți copiilor și arta de a trăi bine, educându-i.” Aristotel

Educația, în viața mea, și cred că și în viața celorlalți, înseamnă o mare parte de viață. În fiecare zi toți învățăm câte ceva nou, ne educăm sau educăm pe alții. Educația începe încă din copilărie, prin învățăturile date de părinți și bunici, sau cu alte cuvinte „Cei șapte ani de acasă”, iar cu această educație elementară, putem porni la drumul vieții, întâmpinând orice fel de probleme cu capul sus.

Primii ani în viață, educația moștenită de acasă, contează *enorm*! Nici nu ne dăm seama cât de mult ne poate influența! Datorită ei (educației de acasă) am reușit să facem alegeri corecte în viață!

Educația este primul lucru care ne diferențiază de animale. Noi folosim educația pentru a evolua, pentru a marca acest proces. Fiecare lecție învățată ne aduce mai aproape de examenul final, examenul care ne permite intrarea în lumea celor învățați.

Educația ne face oameni. Fiecare cuvânt pe care îl luăm ne completează pentru a ajunge oameni, fiecare literă se alătură la propoziția care ne definește, fiecare sunet se îmbină în cântecul sufletului nostru. Educația este primul element din reacția chimică la temperatura corpului, descompunându-se în persoana noastră și informație. Noi suntem informație vie, fiecare acțiune a noastră se transformă în noi date pe care le stocăm în memoria noastră. Fiecare cuvânt rostit decodifică texte ale unei civilizații antice, ducându-ne mai aproape de perfecțiune.

Educația este puntea dintre noi și viitorul nostru, ne leagă de trecut prin prezent, lasându-ne în același timp liberi să decidem. Ne oferă posibilitatea de a discerne între bine și rău, între alb și negru. Dualitatea e firească, însă educația este criteriul care ne ajută să alegem corect. Nu există mereu o alegere corectă deoarece fiecare acțiune poate afecta o anumită persoană, însă încercăm mereu să alegem corect pentru noi. Trebuie să fim corecți cu noi înșine și cu cei din jurul nostru, iar educația ne permite să facem asta.

Termenul educație provine din latinescul: *educare* și are sensul de: a alimenta, a crește, a îngriji. De fapt, educația disciplinează omul, formează individul, în primul rând pentru sine, dar și pentru cei din jur. O posibilă definiție a educației în concepția filosofului german Immanuel Kant ar fi: „Educația este activitatea de disciplinare, de cultivare, civilizare a omului, iar scopul educației este de-a dezvolta în individ toată perfecțiunea de care este susceptibil.”

Un rol deosebit de important pentru reușita în viață îl are educația. Prin educație ca fenomen social înțelegem transmiterea experienței de viață de la o generație la alta, cunoașterea bunelor maniere și comportarea în societate conform cu aceste deprinderi.

Importanța educației se poate vedea și prin faptul că orice guvern, din orice stat cât ar fi el de sărac, are un minister sau un departament al învățământului cărui îi alocă un procentaj din buget. Educația copiilor și a tinerilor este o misiune delicată la care trebuie să participe cu eforturi susținute atât școala, cât și familia; cu alte cuvinte, educația se formează într-un mediu mai puțin formal cum este familia, iar apoi se continuă în mediul instituționalizat cum este școala.

Educația se referă atât la însușirea unor cunoștințe teoretice, cât și la un anumit comportament etic acceptat de societate. În primă instanță vorbim despre o persoană care are o educație bună, posedă un set important de noțiuni teoretice, este educat prin formarea profesională și printr-o cultură generală impresionantă. Accentul pe care îl pun în acest articol este pe educația morală, pe un comportament sănătos între oameni.

Procesul de educație este unul complex și nu oricine este interesat să facă educație. De la indivizi până la instituții, desfășurarea procesului de muncă este în acord cu desfășurarea procesului de educație. Relațiile sociale, relațiile profesionale, cât și cele interumane au la bază educația, instruirea, formarea indivizilor în planul comunității în care viețuiesc. Încă de mic, copilul trebuie să cunoască anumite reguli de conduită, norme ale moralității și comportamentului uman. Pentru formarea sa, acesta nu trebuie să evite contactul cu răul, dimpotrivă, să lupte contra acestuia, să-l cunoască și să devină capabil de a-l învinge. De fapt, scopul educației este acela de a-l pregăti pentru o viață completă.

Educația aparține cunoașterii, dar este și un gest de generozitate și de sacrificiu. Nu oricine deține calitatea de-a fi educator. Din comoditate, din confort, din dezinteres, acești făuritori de spirite, pot fi însă și distrugători.

Indiferența poate naște „monștri”. Astfel, răul poate fi încurajat și prin tolerare. Gradul ridicat de civilizație, de cultură, de conduită converg înspre o educație reușită.

Educația are ca scop și atingerea unei posibile stări de fericire? Sau aceasta se particularizează în funcție de individ, de idealul acestuia? Uniformizarea prin educație este imposibilă, deoarece fiecare individ își construiește propriul stil de viață și deține o anumită mentalitate.

A fi educat înseamnă o posibilă cale spre reușită, spre succes. Cu siguranță, individul educat este acela care are

șansele cele mai mari de-a progresa. Există forme ale educației care provin din diferite experiențe: economice, politice, religioase, artistice, filosofice, tehnice, sociale și profesionale. Orice experiență constituie, o posibilitate de instruire, de formare, o formă a educației, de altfel.

Binele poate fi în relație cu educația? Iar răul cu lipsa acesteia? Cu cât omul este mai evoluat, cu atât instinctul primar este controlat, cu atât mai mult, acesta prin înțelepciune poate discerne binele de rău, îndepărtându-l pe acesta din urmă. Dobândirea cunoștințelor este un produs al educației, în acest sens, Aristotel, un important filosof al Greciei Antice afirma: „Educația este cea mai bună provizie pe care o poți face pentru bătrânețe.” Educația este un stil de viață, omul educat este acela care a învățat să trăiască în spiritul înțelepciunii. Astăzi, deși educația deține destule carențe, reflectate în multe moduri de-a fi, aceasta este imperios necesară pentru relațiile dintre oameni, pentru armonia dintre ei și pentru evoluția societății, în genere.

Un concept greșit despre educație este că responsabilitatea în educație revine în mod exclusiv școlii. Nimic mai greșit. Școala îl echipează pe elev cu cunoștințe teoretice, transmite informații în formă ordonată și structurată, dar niciodată nu poate înlocui rolul părintelui.

Educația se formează în primul rând în căldura și încrederea din familie. Aici copilul învață să spună adevărul, să fie cinstit, să aprecieze frumosul, să respecte munca și să se achite de responsabilități. Pe bună dreptate, în limbaj popular se spune despre cineva că „are (sau n-are) cei șapte ani de-acasă”, pentru că aceștia sunt cruciali pentru tot restul vieții.

Alt concept greșit este că viața, cu experiențele ei bune și rele, ne modelează. Viața aduce înaintea fiecăruia dintre noi obstacole, situații inedite și presiuni de tot felul. Întrebarea majoră este cum ne raportăm noi la toate acestea? O societate în care întâlnim în mod frecvent nedreptăți și indiferență va putea oare modela un caracter moral sănătos? Sub nicio formă. Un personaj moral, echipat cu principii sănătoase de viață poate învinge nedreptatea și are toate atuurile să devină un formator de opinie, unul care să exercite o influență bună și asupra altora.

Ce putem spune despre puterea televiziunii și a presei? Din nefericire, în goana după un rating bun, sunt televiziuni care prin programele de divertisment de prost gust, prin limbajul vulgar uzat de cei care apar pe sticlă și prin inocularea ideii că banii contează cel mai mult, deformează gândirea sănătoasă. Oare se reeditează celebra sintagmă *Pâine și circ* din perioada Romei antice? Parcă, iertat să-mi fie, dar se oferă prea mult circ, și prea puțină pâine pentru popor.

Procesul educației care necesită răbdare, atenție și perseverență, trebuie în mod obligatoriu să se muleze pe un caracter ales al educatorului. Nu este suficient doar să elaborăm enunțuri teoretice, ci este imperativ necesar să proclamăm ce trăim, și să trăim ceea ce spunem.

Așadar, nimeni nu poate abdica de la rolul de educator, deoarece prin ceea ce spunem și prin ceea ce facem influențăm, voluntar sau involuntar, în sens bun sau în sens rău, pe cei din jurul nostru. Și dacă totuși avem această menire, oare de ce să nu o facem bine? Ce te împiedică dacă ești tânăr să-ți trăiești viața frumos, să fii manierat și să câștigi respectul colegilor? Ce te împiedică dacă ești părinte să sădești valori morale în viața copilului tău? Și din moment ce recunoști că în formă concentrată a fost enunțat un adevăr prin acest material, ce te împiedică să-l pui în aplicare? Vestea bună este că încă se poate dacă începi de acum, pentru că fibra morală a națiunii nu este încă roasă iremediabil.

Putem conchide că, cel mai prețios și mai durabil cadou care poate fi oferit de către adulți copiilor este educația, care le deschide o multitudine de ferestre către lume, pentru a profita de oportunități și a-și desăvârși progresul profesional și personal.

Câteva „motive” pentru care educația este importantă:

- ne determină să diferențiem răul de bine;
- ne dezvoltă o atitudine pozitivă față de viață;
- elimină toate confuziile din mintea noastră;
- ne ajută să ne realizăm visele;
- ne ajută să ne creăm noi oportunități;
- transformă o minte golită într-o minte deschisă;
- ne oferă o viață independentă;
- ne determină să ne purtăm corect față de ceilalți;
- ne ajută în relaționarea socială;
- ne poate oferi respect, un nume și faimă;
- este importantă pentru dezvoltarea personală și socială;
- ne determină să ne atingem potențialul maxim;
- ne dezvoltă simțul civic, ne învață respectul față de cei din jur;
- ne ajută să muncim eficient, nu neaparat mai mult sau mai greu;

**Educația - o
necesitate
universală**

- ne conștientizează în privința drepturilor noastre, cât și a îndatoririlor;
- ne extinde viziunea asupra vieții;
- ne ajută să înțelegem mai bine culturi diferite;
- ne oferă instrumentele pentru rezolvarea mai ușoară a problemelor cotidiene;
- ne oferă oportunități de carieră excepționale;
- ne dezvoltă capacitatea de a interpreta lucrurile dintr-o perspectivă corectă;
- ne ajută să controlăm complet rezultatele acțiunilor noastre;
- generează noi idei.

Bibliografie:

Cucoș Constantin, 2008 – *Educația: iubire, edificare, desăvârșire*, Iași, Editura Polirom

Jinga Ioan, 2008 – *Educația și viața cotidiană*, București, Editura Didactică și Pedagogică

Ulrich Cătălina, 2007 – *Postmodernism și educație: Idei pedagogice contemporane*, București, Editura Didactică și Pedagogică

Ce este educația?

Kiss Elena
Liceul Tehnologic
„Retezat”
Uricani

Un rol deosebit de important pentru reușita în viață îl are educația. Prin educație, ca fenomen social, înțelegem transmiterea experienței de viață de la o generație la alta, cunoașterea bunelor maniere și comportarea în societate conform cu aceste deprinderi. Educația începe încă din copilărie prin învățăturile date de părinți, cu alte cuvinte, cu „cei șapte ani de-acasă!”. Educația are la bază respectul, bunul simț și bunele maniere, scopul principal fiind pregătirea omului pentru viață. Cu această educație elementară putem porni pe drumul vieții întâmpinând orice fel de probleme cu capul sus. Educația reprezintă baza unei societăți dezvoltate. Dacă fundația unei case nu este bună, aceasta se va dărâma. Dacă o comunitate nu este bine educată, aceasta se va distruge.

Importanța educației se poate vedea și prin faptul că orice guvern, din orice stat cât ar fi el de sărac, are un minister sau un departament al învățământului căruia îi alocă un procentaj din buget. Educația copiilor și a tinerilor este o misiune delicată la care trebuie să participe cu eforturi susținute atât școala, cât și familia; cu alte cuvinte, educația se formează într-un mediu mai puțin formal cum este familia, iar apoi se continuă în mediul instituționalizat cum sunt școala și biserica.

Educația se referă atât la însușirea unor cunoștințe teoretice, cât și la un anumit comportament etic acceptat de societate. În primă instanță vorbim despre o persoană care are o educație bună, posedă un set important de noțiuni teoretice, este educat prin formarea profesională și printr-o cultură generală impresionantă. Dar fără o educație morală toate acestea nu au nici o valoare.

Există și concepte greșite despre educație. Unul este că responsabilitatea în educație revine în mod exclusiv școlii. Nimic mai greșit. Școala echipează cu cunoștințe teoretice, transmite informații în formă ordonată și structurată, dar niciodată nu poate înlocui rolul părintelui.

Educația se formează în primul rând în căldura și încrederea din familie. Aici copilul învață să spună adevărul, să fie cinstit, să aprecieze frumosul, să respecte munca și să se achite de responsabilități. Pe bună dreptate, în limbaj popular se spune despre cineva că „are (sau n-are) cei șapte ani de-acasă”, pentru că aceștia sunt cruciali pentru tot restul vieții.

Alt concept greșit este că viața, cu experiențele ei bune și rele, ne modelează. Viața aduce înaintea fiecăruia dintre noi obstacole, situații inedite și presiuni de tot felul. Întrebarea majoră este cum ne raportăm noi la toate acestea? O societate în care întâlnim în mod frecvent nedreptăți și indiferență va putea oare modela un caracter moral sănătos? Sub nicio formă. Un personaj moral, echipat cu principii sănătoase de viață poate învinge nedreptatea și are toate atuurile să devină un formator de opinie, unul care să exercite o influență bună și asupra altora.

Ce putem spune despre puterea televiziunii și a presei? Din nefericire, în goana după un rating bun, sunt televiziuni care, prin programele de divertisment de prost gust, prin limbajul vulgar uzat de cei care apar pe sticlă și prin inocularea ideii că banii contează cel mai mult, deformează gândirea sănătoasă. Oare se reeditează celebra sintagmă *Pâine și circ* din perioada Romei antice? Parcă, iertat să-mi fie, dar se oferă prea mult circ, și prea puțină pâine pentru popor.

Procesul educației, care necesită răbdare, atenție și perseverență, trebuie în mod obligatoriu să se muleze pe un caracter ales al educatorului. Nu este suficient doar să elaborăm enunțuri teoretice, ci este imperativ necesar să proclamăm ce trăim, și să trăim ceea ce spunem. În excelenta carte „*Intellectualii*” scrisă de jurnalistul de notorietate Paul Johnson, acesta surprinde exact carențele mari de caracter ale unora dintre oamenii care au influențat lumea prin concepte elaborate. De exemplu, cunoscutul filosof și scriitor francez din sec. al XVIII-lea, Jean-Jacques Rousseau, care a scris mult despre educație, și care a exercitat o influență majoră asupra posterității, a trăit o viață dezorganizată, imorală, era un personaj egoist, vanitos și iresponsabil. El și-a abandonat toți cei cinci copii la Spitalul Copiilor Găsiți, și a avut pretenția că este îndreptățit să elaboreze principii de educație.

Dacă numărul educatorilor needucați este mare, realitatea și istoria înregistrează și persoane care au făcut din educație o adevărată profesiune de credință. Dintre aceste persoane o amintesc pe Monica, mama fericitului Augustin, cel care a fost unul dintre cei mai influenți gânditori creștini pe care i-a avut omenirea. Ea a fost o femeie credincioasă care a acordat o mare atenție formării morale a copilului ei. Dacă printre cititorii acestui articol sunt și părinți descurajați de întârzierea rezultatelor bune din viața copiilor lor, îi încurajez să nu dispare, pentru că, revenind la exemplul amintit, deși tânărul Augustin în prima parte a vieții a trăit o viață imorală, mai târziu exemplul Monicăi și rugăciunile ei l-au determinat să se redrezeze moral. Și mama lui John Wesley, întemeietorul metodismului în secolul al XVIII-lea, a acordat cea mai mare atenție educării celor 16 copii ai ei. John a devenit unul dintre cei mai mari predicatori ai vremii sale, în timp ce fratele său Charles a fost un mare compozitor de cântece creștine.

**Ce este
educația?**

Să ne oprim puțin și la educația pe care o primim în instituțiile de învățământ. Mulți dintre tinerii de astăzi, văd școala ca pe o pierdere de timp, o instituție de tortură. Nu știu dacă educația primită de la părinți îi determină să aibă această atitudine față de școală, carte, cultură sau, pur și simplu, generațiile sunt din ce în ce mai slabe.

Într-adevar, sistemul educațional în România este precar, însă, consider eu, suficient încât populația să depășească statutul de semianalfabet. Profesorii sunt plătiți prost. În urma catastrofelor de la Testările naționale și/sau Bacalaureat, ministerul învățământului a încercat să adopte anumite măsuri de redresare. În mare, acestea, se referă la o transformare a școlilor în penitenciare de maximă securitate. Camere de supravegheat, gratii la geamuri, ușa încuiată la intrare și poliție de pază. Dragoste cu sila...nu se poate. Problema tinerilor, în general, este una de mentalitate...aici trebuie lucrat, după părerea mea. Programe de învățământ, metode de predare, arii curriculare care să atragă copiii, să-i facă să-și dorească să vină la școală, să învețe. Și apoi crearea de locuri de muncă pentru a se vedea finalitatea cursurilor. Dar, înainte de toate, ajungem iar la o educație sănătoasă din familie.

Sunt tineri, săraci, fără posibilități...dar cu voință și dorință de a cunoaște, de a învăța. Merg kilometri întregi pe jos pentru a ajunge la școală, prin frig; renunță la mâncare pentru a da bani pe cărți. La cealaltă extremă se află copiii ai căror părinți sunt plini de bani și le cumpără educația. De aici mai e un pas până la încetățenirea ideii greșite „am bani, fac ce vreau!”

Așadar, nimeni nu poate abdica de la rolul de educator, deoarece prin ceea ce spunem și prin ceea ce facem influențăm, voluntar sau involuntar, în sens bun sau în sens rău, pe cei din jurul nostru. Și dacă totuși avem această menire, oare de ce să nu o facem bine? Ce te împiedică dacă ești tânăr să-ți trăiești viața frumos, să fii manierat și să câștigi respectul colegilor? Ce te împiedică dacă ești părinte să sădești valori morale în viața copilului tău? Vestea bună este că încă se poate, dacă începi de acum, pentru că fibra morală a națiunii nu este încă roasă iremediabil.

Școala - Educația - Societatea: provocări actuale

**Mariș Alina
C.J.R.A.E.
Hunedoara**

Dezbaterile despre devenirea ființei umane ocupă un loc deosebit de important în lumea contemporană. Postmodernitatea produce schimbări importante în sfera sistemului de valori, iar raportarea la educație se face, mai ales, prin prisma revalorizării individului, a admiterii nevoilor acestuia în centrul actului educațional. Finalitățile educației sunt gândite în funcție de elev și prin restabilirea raportului între acesta, cultură, societate și școală. Elevul este mult mai responsabilizat pentru propria formare, în timp ce curriculumul este adaptat nevoilor sale.

Educația este, în același timp, un proces și un rezultat al devenirii umane, este esența demersurilor de împlinire personală și "culturalizare" a omului.

Școala, ca instituție, se află în fața unor provocări de redefinire, iar științele educației sunt menite să-i ofere suportul, fundamentul științific care să-i confere prestigiu în fața unor alternative provocatoare. Este școala un spațiu al actului didactic capabil de o ofertă educațională care să-i mențină statutul, în condițiile în care nevoia de flexibilitate și deschidere spre nou este atât de provocatoare? Răspunde educația formală nevoilor de dezvoltare personală din societatea actuală? Se schimbă locul, rolul și ponderea educației informale și nonformale în viața și dezvoltarea individului?

O analiză întru devenire a ființei umane ne supune atenției conceptul de educație permanentă. Nevoia de nou, de schimbare și adaptare la o lume în schimbare, responsabilizează omul pentru propria existență, punându-l în fața provocării și nevoii de a se autoeduca.

Răspunsuri la întrebări complexe (ce pot studia? când? unde? cum? cu ce resurse? cine mediază învățarea?, etc.) trebuie să redefinească locul și rolul școlii și al științelor educației în devenirea personalității umane.

„Presiunea socială” exercitată asupra instituției școlare crește odată cu apariția unor noi oferte de educație. *Homeschooling* - o variantă tentantă, provocatoare, controversată, legală, o alternativă? Care sunt provocările la care societatea supune școala? Vorbim de o redefinire a rolului familiei în educație? Poate familia să asume responsabilitatea formării personalității copilului prin educație? "Instituția celor șapte ani de acasă" tinde să se instituie ca o permanență a existenței individului. Conceptul de educație permanentă pare să se impună și să impună regândirea instituției școlare. Scade rolul statului în asigurarea educației copiilor? Meseria de profesor se redefineste? Care este vârsta la care individual are nevoie să i se asigure o flexibilitate în timp și spațiu a formării?

Mutând *reflecțiile* despre rolului educației în viața individului și a societății, din sfera praxisului educațional, în sfera științelor educației, dorim să accentuăm asupra câtorva dintre **tendințele contemporane în educație**:

- educația axiologică este o dimensiune a educației în continuă dezvoltare, prin nevoia actuală de redefinire a sistemului de valori, postmodernitatea aducând mutații importante în sfera sistemului de valori al individului;
- esența pedagogiei postmoderne este centrarea pe individ, pe nevoile de formare ale acestuia;
- finalitatea educației actuale este comunicarea, capacitatea individului de a relaționa, de a ființa în cultură și întru cultură;
- paradigma contemporană în educație este centrarea pe elev, pe grupul de elevi, pe interactivitate, pe formarea competenței a învăța să înveți;
- proiectarea școlii se face conform nevoilor societății;
- conceptul fundamental operant, în educație, este cel de curriculum;
- instruirea asistată de calculator pătrunde puternic în formarea individului, este suport al învățării și dezvoltă noi medii de învățare.

Consecințe:

- Schimbarea viziunii și misiunii școlii;
- Respectul pentru elev, individualitate și creativitate;
- Redefinirea locului, rolului și ponderii celor trei forme ale educației (educația formală, nonformală și informală) în decursul vieții individului;
- Accentuarea asupra partenerialului școală-comunitate;
- Valorificarea și valorizarea tehnologiilor informatice în și pentru educație;
- Asigurarea calității în educație;
- Reconsiderarea conceptului de educație permanentă, ca o dominantă a întregii existențe a individului;
- Redefinirea rolului cadrului didactic în educație;
- Flexibilitate și adaptabilitate la inovare în sistemul educațional.

*Școala -
Educația -
Societatea:
provocări
actuale*

Bibliografie:

- Chiș, V., (2001), *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Chiș, V., (2002), *Provocările pedagogiei contemporane*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Delors, J. (coord.)(2000), *Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul XXI*, Editura Polirom, Iași
- Păun, E., Potolea, D. (coord.)(2002), *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Editura Polirom, Iași
- Țibu, S.(coord.)(2009), *Calitatea învățământului: perspectiva învățării permanente. Rolul profesorului în dezvoltarea competențelor de învățare permanentă ale elevilor*, Institutul de Științe ale Educației, Centrul Național de Resurse pentru Orientare Profesională, București
- *** Consorțiul REREAL 2000, (2001), *Învățarea deschisă și flexibilă*, București
- *** *Memorandum cu privire la educația permanentă*. Document elaborat de Comisia Europeană-Bruxelles, 30octombrie2000

Ce (mai) este educația?

Miklos Angela
Școala Gimnazială
Certeju de Sus

„Educația nu este pregătirea pentru viață, ci viața însăși!”

Mă numesc Miklos Angela și sunt profesor pentru învățământul primar la Școala Gimnazială Certelu de Sus. De douăzeci și doi de ani, neîntrerupți, navetez zilnic între localitatea de domiciliu și cea unde îmi desfășor activitatea, respectiv Deva și Certelu de Sus. În vara lui 1994 am absolvit cursurile Școlii Normale "Sabin Drăgoi" Deva, iar în toamna aceluiași an mă prezentam la post la unitatea de învățământ mai sus menționată. De atunci am îndrumat nu mai puțin de cinci generații de elevi, în prezent aflându-mă la a șasea.

S-a vorbit mult despre educație și sunt sigură că se va mai vorbi și în continuare, atât în presă, televiziune, radio, conferințe, simpozioane, dar și în locuri mai puțin sofisticate, și anume în locuri unde se desfășoară viața de zi cu zi. Peste tot se prezintă situații îmbucurătoare sau nu, statistici, probleme mai mult sau mai puțin grave sau importante, rezultate slabe, bune sau foarte bune, soluții salvatoare, strategii pe termen scurt sau lung, după caz etc.

După cum am menționat mai sus, eu sunt un simplu dascăl de la țară, iar azi, în această zi de sărbătoare vreau să vă vorbesc despre ce cred eu că mai înseamnă educația, cel puțin pentru mine, un slujitor împătimit, fidel, corect și aproape anonim al acestei frumoase profesii, cea de dascăl. Refuz categoric să aduc în prim plan nemulțumirile, frustrările, neîmplinirile, eșecurile, toate lucrurile negative care în cei 22 de ani nu au fost puține...Doresc să vă fac o scurtă și sinceră prezentare a tuturor lucrurilor nemaipomenite și frumoase care s-au întâmplat și care mi-au însoțit pașii spre desăvârșirea actului educativ. Vreau să vă aduc la cunoștință fața frumoasă a tot ceea ce este legat de educația zilelor noastre, care m-a motivat și mi-a dat în permanență speranță și energie să merg mai departe și să nu abandonez niciodată această sfântă menire de luminare și modelare a minților și sufletelor învățăcelilor mei.

În localitatea unde eu îmi desfășor activitatea, începutul fiecărui an școlar e o sărbătoare. Așa a fost în urmă cu 22 de ani, așa este și acum: școala se primenește în așteptarea școlarilor, colegii dascăli lucrează de zor la pavoazarea sălilor de clasă și se asigură că fiecare școlar va primi manuale la începutul de nou an școlar. De multe ori ne pomenim cu câte-un grup de elevi curioși și nerăbdători, care vin să ne dea o mână de ajutor. Prima zi de școală e o adevărată sărbătoare pentru toată comunitatea. Pretutindeni numai buchete de flori, bucurie, entuziasm, dar și câte-o lacrimă în colțul ochilor celor mai mici sau ai unui bunic ce-și amintește de vremea când era și el aidoma nepoților...

Apoi urmează un nou început, pentru unii mai ușor, pentru alții mai anevoios, dar cu satisfacții enorme, când, la sfârșit de an școlar, la festivitatea de încheiere a anului școlar enumerăm victoriile: știm de-acum să citim, să scriem, să socotim! Și iarăși un alai de flori, zâmbete pline de satisfacție, mulțumiri din partea părinților pentru răbdare și trudă, adresate nouă, dascălilor, urări de vacanță frumoasă și binemeritată...

De multe ori, în drumul meu zilnic înspre școală sau de la școală, mă trezesc că sunt salutată, iar mai apoi atrasă în banale discuții de diverși călători, dar care știu bine cine sunt și cu ce mă ocup...Nu de puține ori am fost mirată de cât de multe lucruri știu despre mine și despre ceea ce fac eu la școală...Întrebați fiind dacă am avut ocazia să ne cunoaștem cândva, fără ca eu să mai țin minte, ei îmi răspund că nu, dar că au auzit de mine de la foști sau actuali elevi... Vă mărturisesc că de fiecare dată simt cum satisfacția îmi cuprinde sufletul și, de ce să nu recunosc, sunt mândră de acest lucru.

La sărbători sau la zile importante, atunci când încercăm să încropim, după puterile și talentele fiecăruia, programe, serbări, expoziții cu lucrări, se crează o atmosferă nemaipomenită la care, în afară de noi, dascălii și elevii pe care îi îndrumăm, iau parte cu tot sufletul părinți, bunici, întreaga comunitate. Reușita acestor momente mă face să simt, din nou, că nu mi-am ales la întâmplare această profesie, că oricâte obstacole și greutăți de tot felul ar apărea în drumul meu, voi merge mereu înainte, întru luminarea și altor generații de-acum înainte.

De-a lungul carierei mele, pe parcursul a două generații de elevi, am fost pusă la o încercare destul de dificilă: pericolul de abandon școlar al unor elevi care au făcut parte din colectivul meu. Deși eram foarte tânără la vremea aceea, cu răbdare, tenacitate, tact pedagogic și o atitudine fermă în fața acestui pericol, am reușit să preîntâmpin acest dezastru. Azi, pe acei foști elevi îi întâlnesc mereu și discutăm despre ce au mai realizat, despre ce planuri de viitor au și nu ezită să îmi ceară chiar păreri sau sfaturi.

O altă provocare la care am fost supusă, dar de data aceasta una așteptată oarecum și marcată de venirea pe lume a fiului meu, a fost introducerea clasei pregătitoare ca parte integrantă a învățământului primar. Felul în care s-au pus în aplicare lucrurile, începând cu programul gratuit de pregătire de care am beneficiat, apoi dotarea claselor cu mobilier și material didactic potrivit vârstei celor mai mici școlari, drăgălășenia celor mici, dar și entuziasmul părinților, toate au dus la un succes deplin, plin de satisfacții profesionale, dar și de împlinire sufletească. Spun asta pentru că exact în anul în care am lucrat pentru prima dată la clasa pregătitoare și fiul meu a devenit școlar, bineînțeles în clasa pregătitoare. Destinul a

*Ce (mai)
este
educația?*

aranjat cum nu se putea mai bine lucrurile, astfel eu putând vedea și judeca lucrurile de pe ambele părți ale baricadei: cea de părinte al unui elev de clasă pregătitoare și cea de dascăl care lucrează cu clasa pregătitoare.

Și acum, la final, după ce v-am relatat doar o foarte mică parte din lucrurile deosebit de frumoase, speciale și de neegalat, care mi-au marcat, până în prezent cariera de dascăl, vă pot răspunde că EDUCAȚIA ESTE, INDIFERENT DE PERIOADA LA CARE NE REFERIM, ANTICHITATE, EVUL MEDIU, PERIOADA ACTUALĂ SAU VIITOR, UN DOMENIU DESPRE FRUMOS, DĂRUIRE, ALTRUIISM, TENACITATE, CONSECVENȚĂ, RĂBDARE, CINSTE ȘI OMENIE!

În încheiere, atașez versurile poeziei creație proprie „Copacul”, menite să întărească tot ceea ce am scris mai sus:

COPACUL

Copac eu sunt, cu ramuri larg deschise,
Cu rădăcina bine-nfiptă în pământ,
Și frunzele-mi sunt cele multe vise
Ce vrut-am să le împlinesc cu tineresc avânt.

Și fost-am și eu un necopt vlăstar
Și-am jinduit să dau roade mărețe,
M-am răsădit pe-al cărților cel sfânt altar,
Mereu am tins spre zărilor-ndrăznețe

De-am reușit ori nu, vă las s-o spuneți voi,
Dar v-amintesc că pentru fiecare rod
Toamne la rând jertfit-am frunze, îndurat-am ploi,
Bătut de vânt, scăldatu-ma-m în glod...

Preșcolarul autist

**Moldovan Melinda
Tripon Lidia
Grădinița PN
„Lumea Copiilor” Lupeni**

Autismul este un sindrom care creează uneori mari probleme personalului didactic din învățământul preșcolar. Dificultatea muncii cu preșcolarii care suferă de autism infantil (tulburare pervazivă de dezvoltare, cu debut înainte de vârsta de trei ani, de etiologie necunoscută) provine, de regulă, din gravitatea tulburărilor de conduită și personalitate ale acestora.

Autismul este un sindrom ce constă în replierea totală asupra propriei lumi lăuntrice, dispunând de un mod de gândire centrat pe subiectivitate și rupt de realitate, perceperea realității fiind dominată de fantezie și reverii. Autismul cunoaște diverse grade de dezvoltare între normal și patologic și se întâlnește destul de frecvent în momentele critice ale psihoanalizei. După A. Maslow, apare în două forme distincte:

- autism agitat, în care subiectul încearcă, în plan imaginar, experiențe ce-l terorizează sau îl aduc la extaz;
- autism calm, de tip contemplativ, în care subiectul se complăce idilic prin iluzionare sau consolare.

Dificultățile pe care le au persoanele cu autism la nivelul interacțiunilor sociale cu ceilalți reprezintă problema centrală a acestei tulburări și totodată principalul criteriu de diagnosticare. Studiile arată că acest deficit este permanent și este întâlnit indiferent de nivelul intelectual al persoanei.

Lorna Wing a delimitat 4 subgrupe de persoane cu autism în funcție de tipul interacțiunilor sociale, indicator și al gradului de autism:

- grupul celor „distanți” (*'aloof'*), forma severă de autism, unde indivizii nu inițiază și nici nu reacționează la interacțiunea socială, deși unii acceptă și se bucură de anumite forme de contact fizic.
- grupul celor „pasivi” (*'passive'*), forma mai puțin severă, în care indivizii răspund la interacțiunea socială, însă nu inițiază contacte sociale;
- grupul celor „activi”, dar „bizari” (*'active but odd'*), în care indivizii inițiază contacte sociale, însă într-un mod ciudat, repetitiv sau le lipsește reciprocitatea; este vorba adesea de o interacțiune unidirecțională, aceștia acordând puțină atenție sau neacordând nici o atenție reacției/răspunsului celor pe care îi abordează;
- grupul celor „nenaturali” (*'stilted'*), în care indivizii inițiază și susțin contacte sociale, însă într-o manieră foarte formală și rigidă, atât cu străinii, cât și cu familia sau prietenii

În cursul evoluției lor, indivizii cu autism pot să treacă dintr-un grup în altul datorită dezvoltării, de ex. persoanele înalt funcționale pot trece la pubertate din grupul celor activi dar bizari, în grupul „pasivilor” sau, în urma unui ajutor sau antrenament specific, cei „distanți” sau evitanți pot învăța să tolereze și chiar să se bucure de compania celorlalți, devenind mai „activi”.

Problemele de comunicare se manifestă la persoanele cu autism atât în componenta verbală cât și cea nonverbală a comunicării.

Problemele de comunicare apar la vârste foarte mici. Copiii cu tulburări din spectrul autismului nu dezvoltă în mod spontan acel comportament, tipic pentru copiii obișnuți, de atenție comună/ împărtășită. Acest comportament presupune indicarea cu degetul către un obiect, cu intenția de a-l obține, de a spune, comenta ceva despre un obiect, un eveniment sau de a arăta /da cuiva un obiect pentru a împărtăși interesul pentru acel obiect.

Reacțiile emoționale ale persoanelor cu autism, atunci când sunt abordate verbal și nonverbal de către ceilalți, sunt de cele mai multe ori inadecvate și pot consta în: evitarea privirii, inabilitatea de a înțelege expresiile faciale, gesturile, limbajul corporal al celorlalți, adică tot ceea ce presupune angajarea într-o interacțiune socială reciprocă și susținerea acesteia.

Indiferent de abilitățile verbale, persoanele cu autism au, în general, probleme în înțelegerea comunicării și dificultăți serioase în înțelegerea și împărtășirea emoțiilor celorlalți.

Ajutând persoanele cu autism să învețe să comunice, indiferent de modalitatea de comunicare folosită, le ajutăm să-și diminueze și comportamentele problemă care apar cel mai adesea datorită dificultății sau a incapacității persoanei de a-și comunica nevoile, dorințele într-un mod adecvat.

La copiii cu autism jocul imaginativ, jocul simbolic cu obiecte sau cu oameni nu se dezvoltă în mod spontan ca la copiii obișnuți. Jocul acestora este repetitiv, stereotip, luând forme mai simple sau mai complexe. Copiii mai înalt funcționali au stereotipii mai complexe.

Forme mai simple: învîrtirea jucăriilor sau a unor părți ale acestora, lovirea a două jucării între ele, etc, scopul fiind autostimularea. Alte activități stereotipe pot fi: mișcarea degetelor, agitarea obiectelor, rotirea sau privirea obiectelor care

**Preșcolarul
autist**

se rotesc; zgîrierea unor suprafețe, umblatul de-a lungul unor linii, unghiuri, pipăirea unor texturi speciale, legănatul, săritul ca mingea sau de pe un picior pe altul, lovirea capului, scrîșnitul dinților, mormăitul repetitiv sau producerea altor sunete, etc.

Lorna Wing scria: „Întreaga valoare a imaginației și creativității este dată de asocierea experiențelor trecute și a celor prezente și realizarea planurilor pentru viitor, pornind de la banalul ce voi face mâine, pînă la planurile mărețe pentru întreaga viață.” Persoanele cu autism, indiferent de nivelul lor intelectual, au probleme la acest nivel, nu numai în copilărie, ci de-a lungul vieții. Aceste probleme pot fi însă diminuate considerabil dacă există intervenție timpurie și educație permanentă pentru formarea sau sporirea abilităților sociale și de comunicare ale persoanelor cu autism.

Bibliografie:

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului: Revista Învățământului Preșcolar, București, 1-2/2008

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului: Revista Învățământului Preșcolar, București, 3/ 2007

www.autismromania.ro

www.didactic.ro

Învățătorul, actorul și părintele de la catedră

Moise Caliochia
Școala Gimnazială nr. 3
Lupeni

„Copiii învață ceea ce trăiesc!

Dacă trăiesc în încurajare, copiii învață să fie încrezători.

Dacă trăiesc în acceptare, copiii învață să iubească.

Dacă trăiesc în aprobare, copiii învață să se placă pe sine.

Dacă trăiesc înconjurați de recunoaștere, copiii învață că este bine să ai un țel.

Dacă trăiesc împărțind cu ceilalți, copiii învață generozitatea.

Dacă trăiesc în bunăvoință și considerație, copiii învață respectul.

Dacă trăiesc în prietenie, copiii învață că e plăcut să trăiești pe lume.”

Dorothy Law Nolte

Personalitatea învățătorului constituie factorul subiectiv principal care imprimă un anumit caracter și o anumită intensitate interacțiunilor sale cu elevii. După cum se știe, dezvoltarea unor relații socio-afective pozitive între învățător și elevi, bazate pe sentimente de simpatie, atracție și acceptare, permite constituirea unui climat psihosocial favorabil, unei conlucrări eficiente între participanții la acțiunea de învățare.

Succesul sau insuccesul școlar se datorează într-o măsură determinantă cadrului didactic. Începând de la primul contact cu elevul, contact care este permanent reținut de copil, și până în momentul despărțirii, tactul pedagogic al învățătorului ușurează sau complică actul educativ. Nu trebuie să uităm că acest contact cu elevul nu are loc numai în clasă, de la catedră, în timpul lecțiilor, ci îl urmărește pe învățătorul său pretutindeni.

Școala îi cere învățătorului ceva din însușirile unui actor, ale unui muzicant, îi pretinde să fie un bun povestitor, să aibă multă răbdare și, mai presus decât toate, să iubească elevii asemenea unui adevărat părinte. El trebuie să dea faptelor observate interpretarea cea mai justă. Trebuie să determine cu precizie ceea ce a putut declanșa anumite manifestări, iar atunci când ia măsuri să știe să le aleagă pe cele mai potrivite, pentru a nu provoca decepții sau a crea noi conflicte. O persoană fără profunde cunoștințe de psihologie generală, de psihologia copilului în special, fără aptitudini empatice, nu poate fi un bun învățător.

Eficiența activității învățătorului și reușita școlară a elevului depind de interacțiunile celor doi protagoniști ai muncii educaționale. Adeseori, între învățător și elevi se pot manifesta, în mod spontan, sentimente de atracție sau de respingere, de simpatie sau antipatie, de acceptare sau neacceptare.

De regulă, atunci când relațiile învățător – elevi sunt unidireționale, învățătorul este doar transmițător de informații, preocupat mai mult de receptarea celor transmise și mai puțin de dimensiunea afectivă sau emoțională a vieții și activității din clasă. Această stare, alături de eventualele sentimente negative manifestate uneori față de anumiți elevi, afectează relațiile pedagogice, având implicații nedorite asupra rezultatelor învățării și a educației școlare. După cum se știe, cadrul didactic organizează și conduce activitatea instructiv- educativă din școală, prelucrează și transmite cunoștințele cuprinse în curriculum, modelează personalitatea copilului alături de ceilalți factori educativi.

Ca dascăl, am observat că un comportament empatic mai ridicat se manifestă acolo unde randamentul elevului este mai bun, unde satisfacțiile de ambele părți sunt mai mari. Atunci când intervin dificultăți de înțelegere și asimilare din partea elevilor, iar consumul de energie și tensiunea nervoasă a învățătorului crește, gradul de empatie este scăzut. El devine autoritar, monopolizează situațiile de vorbire și controlează exagerat opiniile celorlalți.

Nu numai randamentul scăzut la învățătură al unor elevi face comportamentul cadrului didactic mai inflexibil, mai autoritar. De cele mai multe ori cauzele pot fi de natură comportamentală și chiar estetică. Unii copii provin din familii cu un standard scăzut în ceea ce privesc condițiile sociale, deci implicit nu pot asigura un climat adecvat dezvoltării copilului.

Asistăm, așadar, din ce în ce mai des la lipsa unei igiene elementare, care nu poate fi corectată cu ușurință, la abateri comportamentale destul de frecvente, care, de asemenea, cu greu pot fi controlate de către școală. De cele mai multe ori acest comportament agresiv se regăsește și în atitudinea părinților acestor copii, care urmăresc doar recompensele ce pot fi valorificate prin intermediul școlii, nicidecum îndeplinirea responsabilităților lor. Cadrul didactic are misiunea de a găsi calea spre un dialog constructiv și eficient cu acești părinți și cu copiii lor, pentru că numai astfel se pot rezolva problemele de orice tip care survin în actul educativ.

Pedagogii se întreabă de ce elevii se implică prea puțin în dialogul școlar și ce se poate face pentru a-i ajuta să se dezvolte liber, fără constângeri, participând activ la schimbul de idei și competențe. Uneori, cauzele acestor neajunsuri sunt obiective, întemeiate, alteori subiective:

- temperamentul elevilor (introvertit, nesociabil, timid, pasiv sau coleric);
- gradul de solicitare în realizarea sarcinilor școlare;

*Învățătorul,
actorul și
părintele de
la catedră*

- atractivitatea pe care o inspiră învățătorul;
- capacitatea stimulativă a cadrului didactic și a clasei de elevi.

Multe din cauze privesc incapacitatea dascălului de a provoca interacțiuni pozitive în colectivul de elevi. Aceștia nu găsesc cauze de ordin logic, rațional, cât, mai ales, cauze de ordin sensibil, emoțional. Orice dascăl dedicat acestei meserii nobile, ar trebui să aibă privilegiul de a trăi bucuria actului educațional zi de zi. Orice dascăl adevărat regăsește într-un colțisor de inimă sufletul de copil, de aceea știe să se apropie cu dragoste de elevii săi. Îmi amintesc cu ce plăcere mă ascultau copiii când le povesteam scene, trăiri, întâmplări din copilăria mea. Totul li se părea atât de departe, era o altă lume, ca în „Țara de dincolo de negură” a lui Sadoveanu și interesant, nu doar lor le plăcea să asculte, și povestitorul retrăia cu bucurie acele clipe dintr-o copilărie demult apusă.

Învățătorii care rămân la distanță de elevii lor nu realizează empatia, nu reușesc să retrăiască universul psihic infantil. Lipsa de înțelegere a copilăriei îl poate face pe învățător rigid din punct de vedere afectiv, egoist și egocentrist, dovedind trăsături nedorite în structura personalității unui „actor de la catedră”.

Umorul, gluma de calitate, râsul sunt binevenite în orice activitate inițiată de învățător. Un învățător sensibil apelează la ele pentru că așa se poate apropia de copil, îi poate încălzi sufletul și înlătură unele bariere existente între cei doi: educator și educat. Un râs optimist, încurajator, este benefic, pe când umorul sarcastic, menit să pună în evidență defectele și inferioritatea celuilalt, nu este de dorit. Deoarece veselia lipsește tot mai mult din viața oamenilor și este singurul lucru care poate conduce la un mediu reconfortant, creativ, este bine să apelăm cât mai des la personajele comice din literatura noastră. Amintindu-și de pozele lui Nică sau de „humorul” lui Goe, elevii pot găsi modalități facile de a ieși din „împas” atunci când se „blochează”.

Atunci când râdem, în corpul nostru se produc transformări extraordinare, atmosfera se destinde, suntem mai creativi, perspectiva asupra lucrurilor se lărgște. Suntem mai puțin ostili, crește capacitatea de a lua decizii bune și de a rezolva conflictele. „Miracolul” acesta se numește educație bazată pe inteligența emoțională.

Trăim în epoca unei „explozii” informaționale dar învățătorul trebuie să fie în primul rând un bun psihopedagog. Un dascăl care nu este preocupat să găsească rezolvări optime în ceea ce privește relația sa cu colectivul de elevi cade pradă rutinei. Totodată, excesul sau excluderea totală a empatiei din comportamentul acestuia conduce la un eșec pedagogic.

Empatia dascălului poate duce fie la deschiderea comunicării cu cei pe care îi educă, fie la blocarea ei. Din tonul vocii și din cuvinte elevii interpretează permanent termenii relației pe care o au cu învățătorul lor. Există „ucigași ai comunicării” (Helena Cornelius, Faire Shoshana, 1996), utilizați, din păcate de mulți învățători: critica, dirijarea, interogarea, schimbarea subiectului, refuzul de a accepta problema. Persoana învățătorului joacă deci un rol fundamental. El este speranța copilului și amândoi știu asta.

Esențial este modul în care învățătorul întâmpină această speranță și o împlinește. Esențial este ca el, dascălul care nu mai regăsește în societate „respectul adânc” al concetățenilor, al părinților și al copiilor, care este aproape „vânat” de anumiți indivizi sau chiar prin intermediul mass-media, să „ardă” cu flacăra constantă în continuare...Numai așa va putea modela acele fapte minunate, cu căldură și multă, multă dragoste, uitând asprimea vieții, uitându-și problemele nerezolvate sau nerezolvabile, chiar. Își va mlădia în continuare vocea și trupul, cum va ști el mai bine, precum un copac greu încercat de ani, dar care face în continuare rod bogat.

În concluzie, dascălul trebuie să fie personal și empatic în comportament, echilibrat în raționamentul moral, stăpânind cu autoritate rolul de consilier, asumându-și conștient funcția de modelator și formator al personalității copilului.

„Când profesorii vor fi mai aproape de elevi, când vor dispărea și violența verbală și gestul brutal, când se va renunța la pedeapsă și se va face apel la simțul demnității și al rațiunii, când se va învedera noblețea muncii, a cinstei și a politeții, prin exemplul educatorilor înșiși, atunci se va stabili un climat cu adevărat propriu educației omului.” (D. Theodosiu)

Bibliografie:

Cocoș, V., (1996), *Relația de empatie și climatul din școală*, în *Tribuna învățământului* nr. 35
Cornelius, H., Faire, S., (1996), *Știința rezolvării conflictelor*, Editura Științifică și Tehnică, București
Dancsuly, A., (1972), *Relația profesor-elev în perspectiva unei educații moderne*, Editura Dacia, Cluj – Napoca
Ezechil, L., (2002), *Comunicarea educațională în context școlar*, E.D.P., București
Matei, C. N., (1978), *Probleme de psihopedagogie școlară*, E.D.P., București

Educația în grădiniță

Negrilă Ionela Maria
Grădinița PP nr. 1
Hunedoara

Educația timpurie pornește de la ideea că vârstele mici constituie baza personalității, iar pentru reușita educațională a copilului, e necesar să fie antrenați toți actorii cu care acesta interacționează, începând cu membrii familiei, personalul din instituțiile de educație preșcolară și terminând cu comunitatea.

Educația timpurie este un tip de educație global și funcțional, adaptat nevoilor și caracteristicilor individuale ale copilului, o pedagogie a acțiunii și a comunicării, centrată pe copil, ca autor al propriei deveniri.

Tendențele și orientările generale ale educației au condus la redimensionări ale documentelor curriculare care reglementează organizarea și desfășurarea procesul instructiv-educativ în unitățile de învățământ preșcolar. În contextul actual, încercările de reorganizare a educației în primii ani de viață ai copilului au oferit argumente solide pentru legiferarea conceptului de educație timpurie și formarea de pârghii de acțiune la nivel de sistem de învățământ. Una dintre aceste pârghii este programa de studiu, respectiv Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani.

Cele mai relevante finalități ale educației timpurii în contextul sistemului nostru de învățământ au în vedere o unitate de idei cu cele ale altor sisteme de învățământ contemporane, astfel:

- Dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității copilului, în funcție de ritmul propriu și de trebuințele sale;
- Dezvoltarea capacității de interacționare cu alți copii, cu adulții și cu mediul pentru a dobândi cunoștințe, deprinderi, atitudini și conduite noi;
- Descoperirea, de către fiecare copil, propriei identități, a autonomiei și formarea unei imagini de sine pozitive;
- Sprijinirea copilului în achiziționarea unor cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini necesare la intrarea în școală.

Pentru eficientizarea procesului de predare-învățare și diversificarea strategiilor aplicate este necesar să se promoveze climatul pozitiv în educație, în condițiile comunicării și relaționării permanente cu copilul/copiii și, de asemenea, cu părinții.

Valoarea utilizării strategiilor didactice, dau, în fapt, valoarea educației copilului preșcolar. Ca o consecință directă a dimensiunilor educației la vârstele mici, rolul educatoarei implică:

- Dezvoltarea și înțelegerea istoriei personale și sociale a celui care învață și sensibilitatea la influențele culturale exercitate de familie;
- Aprecierea și utilizarea experiențelor anterioare ale copilului, ca parte integrantă a procesului de învățare;
- Organizarea mediului de învățare astfel încât să faciliteze învățarea experiențială;
- Pregătirea copilului pentru a accepta și a face față schimbărilor, contradicțiilor și incertitudinilor;
- Definirea și punerea de probleme pentru copii pentru a identifica soluțiile alternative;
- Facilitarea dialogului și a reflecției ca parte integrantă a procesului de învățare.

Educația preșcolară, în contextul educației timpurii, și-a stabilit câteva priorități în abordarea procesului educativ la grupa de copii. Astfel, de au în vedere următoarele aspecte:

- fiecare copil este unic, are nevoi particulare;
- educația este continuă, ea începe din primele momente de viață și se prelungește pe tot parcursul ei;
- actul educativ din grădiniță este guvernat de către copil și trebuințele sale de dezvoltare;
- dezvoltarea copilului este dependentă de ocaziile pe care le oferă jocul;
- educația timpurie nu se adresează „copiilor”, ci fiecărui copil în parte;
- învățarea se realizează preponderent prin joc, fiind experiențială și socială;
- amenajarea mediului educațional pe arii de dezvoltare constituie o formă optimă de realizare a ocaziilor de experimentare;
- stimularea independenței de alegere și acțiunea trebuie combinate cu activitatea de grup și cu sprijinirea relațiilor interpersonale.

Finalitățile fundamentale ale grădiniței se referă, pe de o parte, la oferirea unei asistențe educaționale complexe pentru formarea abilităților de bază necesare pe tot parcursul vieții, iar, pe de altă parte, dezvoltarea armonioasă a copilului în funcție de specificul tendințelor, ritmul propriu și potențialul individual.

Necesitatea concordanței dintre finalitățile celor două niveluri de învățământ, preșcolar și școala primară, subliniază încă o dată, un deziderat comun: pregătirea copilului pentru școală și, în viitor, pentru educația permanentă.

Bibliografie:

Borțeanu, S., Brănișteanu, R., Breban, S., Fulga, M., Grama, *Curriculum pentru învățământ preșcolar*, Editura Didactică,

**Educația în
grădiniță**

București, 2009

Ciolan, Laura, *Dezvoltarea educației timpurii. Aplicații privind managementul proiectelor*, Editura Universității din București, 2007

Culea, Laurenția, *Curriculum pentru educarea timpurie- o provocare?*, Editura Diana, 2009

Comunicarea eficientă în mediul școlar și familial

**Olariu Anca Mirabela
CJRAE
Hunedoara**

Comunicarea reprezintă schimbul de mesaje între cel puțin două persoane, din care una emite (exprimă) o informație și cealaltă o recepționează (înțelege), cu condiția ca partenerii să cunoască codul (să cunoască aceeași limbă). Instrumentul comunicării este limba. Limbajul corpului (mesaje transmise prin tonalitatea vocii, expresia feței, poziția corpului, gesturi, etc) reprezintă, de asemenea, o parte importantă a comunicării. O bună comunicare presupune combinarea armonioasă a limbajului verbal (mesaje transmise oral, scris și citit) cu cel nonverbal (exprimat prin semne, gesturi, desene).

Prin comunicare ne exprimăm gândurile, sentimentele, dorințele, intențiile, experiențele trăite, primim și oferim informații. Din dinamica acestor schimburi, prin învățare, omul se construiește pe sine ca personalitate.

Capacitatea de a comunica reprezintă o premisă a procesului de construire a relațiilor interpersonale și de integrare socială.

Pentru o comunicare corectă este necesar să respectăm două reguli de bază:

1. transmiterea mesajului clar și concis; 2. ascultarea activă și înțelegerea mesajului pe care celălalt îl transmite.

Există trei tipuri de comunicare:

a. Comunicarea pasivă

Pasivitatea este un comportament care poate fi descris ca răspunsul unei persoane care încearcă să evite confruntările, conflictele își dorește ca toată lumea să fie mulțumită, fără însă a ține cont de drepturile sau dorințele sale personale;

-persoanele cu acest tip de comportament nu fac cereri, nu-și spun părerea, nu solicită ceva anume, nu se implică în câștigarea unor drepturi personale sau în apărarea unor opinii.

Stilul pasiv evită problema, ignoră drepturile proprii, lasă pe ceilalți să aleagă în locul său, vede drepturile celorlalți ca fiind mai importante.

b. Comunicarea agresivă

Agresivitatea este o reacție comportamentală prin care:

- îl blamezi și îl acuzi pe celălalt; încalci regulile impuse de autorități (părinți, profesori, poliție); ești insensibil la drepturile, nevoile și sentimentele celorlalți; nu-ți respecti colegii; consideri că tu ai întotdeauna dreptate; rezolvi problemele prin violență, verbală sau comportamentală; consideri că cei din jurul tău (părinți, colegi, profesori) sunt adesea nedrepti cu tine; ești sarcastic(batjocoritor) și utilizezi adesea critica în comunicare; adesea ești furios și ostil.

Stilul agresiv atacă problema, își susține drepturile fără a ține cont de drepturile celorlalți, aleg activitatea lor și pe a celorlalți, consideră că drepturile lor sunt mai importante decât ale celorlalți.

c. Comunicarea asertivă

Asertivitatea este:

- abilitatea de a ne exprima emoțiile, opiniile și convingerile pe un ton calm, neutru, fără a afecta și ataca drepturile celorlalți;

- reprezintă abilitatea de a comunica direct, deschis și onest câștigând respectul prietenilor și colegilor, de a iniția, menține și încheia o conversație în mod plăcut, de a-ți exprima emoțiile negative fără a te simți stânjenit sau de a-l ataca pe celălalt,

- este abilitatea de a solicita sau de a refuza cereri, de a-ți exprima emoțiile pozitive, de a face și de a accepta complimente, de a spune „NU” fără a te simți vinovat sau jenat, de a face față presiunii grupului și de a-ți exprima deschis opiniile personale, de a recunoaște responsabilitățile față de ceilalți.

- este o abilitate pe care o poți învăța;

- o modalitate de a comunica și de a te comporta cu ceilalți care te va ajuta să ai mai multă încredere în tine.

Stilul asertiv discută problema, își susține drepturile, are încredere în ei, recunosc și drepturile lor și ale celorlalți.

Pentru a înțelege mai bine, redăm mai jos consecințele comportamentului pasiv, agresiv și asertiv:

Pasiv	Asertiv	Agresiv
Problema este evitată	Problema este discutată	Problema este atacată
Drepturile tale sunt ignorate	Drepturile tale sunt susținute	Drepturile tale sunt susținute fără a ține cont de drepturile celorlalți
Îi lași pe ceilalți să aleagă în locul tău	Îți alegi tu activitatea	Îți alegi activitatea ta și pe a celorlalți
Neîncredere	Au încredere în ei	Ostili, blamează, acuză
Drepturile celorlalți sunt mai importante	Recunoști și drepturile tale și pe ale celorlalți	Drepturile tale sunt mai importante decât ale celorlalți

*Comunica-
rea eficientă
în mediul
școlar și
familial*

Următoarele reguli sunt importante pentru orice tip de comunicare și vor fi utile dacă le păstrăm în minte.

- Ascultăm cu atenție;
- Folosim cuvântul eu, nu tu;
- Oferim răspunsuri constructive;
- Recunoaștem valorilor personale;
- Căutăm un scop comun.

Obiceiuri pozitive de comunicare

*** Atunci când vorbim**

-definirea într-o manieră clară a motivului conversației sau preocupării: „Nu ai fost la liceu”, „Ai lipsit la cinci cursuri”. De exemplu: „Nu da volumul la televizor mai mare de trei și după cină du gunoiul.” în loc de „Poartă-te frumos când suntem plecați”

- tratarea unui singur subiect de fiecare dată. Nu amestecați subiectele.
- trebuie să ne centram pe prezent, fără a elimina trecutul
- utilizarea persoanei întâi pentru a ne referi la problemă, explicând cum ne simțim: „Sunt foarte preocupat de faptul că ai lipsit la fel ca și semestrul trecut”
- verificarea faptului că suntem înțeleși de cealaltă persoană. În cazul în care nu ne-a înțeles bine, vom explica același lucru, cu alte cuvinte...

- Încurajarea celeilalte persoane să își exprime punctul de vedere sau opinia.

*** Atunci când ascultăm**

- Ascultarea celeilalte persoane cu atenție
- Exprimarea faptului că suntem atenți: dând din cap; oferind înțelegere celeilalte persoane, care spune cum se simte; rezumând din când în când mesajul celeilalte persoane pentru a arăta că am înțeles și pentru a verifica dacă am înțeles bine: „Dacă am înțeles bine, te preocupă reacția prietenilor tăi atunci când le vei spune că trebuie să pleci pentru că părinții tăi...”

Obiceiuri negative de comunicare

*** Atunci când vorbim**

- Generalizarea („tu întotdeauna”, „tu niciodată”, „nici nu înveți, nici nu ajuți în casă, nici nu faci nimic”) – trebuie să se vorbească în prezent despre situații concrete
- Criticarea persoanei în loc de a critica comportamentul acesteia. De exemplu: „Nu ți-ai făcut treaba și nici măcar nu ți-ai făcut patul” în loc de „ești un leneș”
- A striga, a ridica vocea pentru a ne face auziți.
- A acuza, a învinui, a insulta, a face de rușine, a amenința, a reproșa, a ridiculiza: „mă vei termina”, „prostii, nu știi ce vorbești...”
- A ghici, a presupune: „eu știu că...”, sau „ceea ce vrei tu este să...”
- Utilizarea sarcasmului sau ironiei: „până și tu ai putut să o faci...”

*** Atunci când ascultăm**

Să ne gândim la alte lucruri atunci când celălalt ne vorbește (de ex. la lista de cumpărături, la serviciu) sau să încercăm să ne gândim la două lucruri în același timp: la ceea ce ne spune interlocutorul și la o altă activitate care necesită atenția noastră: gătit, cititul ziarului, urmărirea unui program etc.

A arăta lipsă de răbdare. A întrerupe. A nu lăsa să vorbească până la capăt.

Serviciile de sprijin pentru copiii cu c.e.s.

**Pârlițeanu Alexandru
Liceul Tehnologic
„O. Densușianu”
Călan**

Democratizarea școlii și egalizarea șanselor reprezintă direcții strategice care angajează în mod clar o mai mare responsabilitate și flexibilitate a serviciilor educaționale.

Educația incluzivă presupune un proces permanent de îmbunătățire a instituției școlare, având ca scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor elevilor din cadrul unei comunități. *Educația incluzivă* a apărut ca răspuns la neajunsurile educației integrate, care nu a reușit să împiedice marginalizarea copiilor care prezentau diferențe față de "norma" generală a populației școlare. La Conferința Mondială "Educația pentru toți; satisfacerea nevoilor de bază ale învățării", de la Jomtiem – Thailanda, 1990, s-a elaborat o nouă strategie a educației, fundamentată pe paradigma "educația pentru toți", iar *„educația incluzivă” a devenit parte integrantă a educației pentru toți*. „Educația incluzivă”, ca sintagmă, apare prin 1990, bazându-se pe principiul incluziunii care este mai cuprinzător decât cel al integrării.

„Incluziunea” se referă la faptul că oricine, indiferent de deficiența sa sau de dificultățile pe care le întâmpină în învățare, trebuie tratat ca un membru al societății, iar diversele servicii speciale de care are nevoie, trebuie furnizate în cadrul serviciilor sociale, educaționale, medicale și celelalte servicii puse la dispoziția tuturor membrilor societății” (ap. Popovici D., 1999).

Astfel, *incluziunea* și *„educația incluzivă”* pun accentul pe necesitatea ca sistemul educațional și școlile/grădinițele să se schimbe și să se adapteze continuu pentru a răspunde diversității copiilor și nevoilor ce decurg din acestea.

Incluziunea este procesul prin care copiii cu C.E.S. interacționează sistematic cu colegii lor de aceeași vârstă, într-un mediu natural în care toți copiii pot învăța și relaționa firesc. Incluziunea respectă drepturile tuturor copiilor de a participa activ la activitățile educative dintr-o școală obișnuită, indiferent că sunt sau nu cu C.E.S. Școala și implicit cadrul didactic trebuie să-și depășească propriile temeri și ezitări, pentru a înțelege și accepta incluziunea. Respingerea incluziunii decurge de cele mai multe ori din lipsa informării și a încrederii în propriile capacități profesionale și umane.

Asigurarea calității serviciilor de sprijin educațional personalizat pentru copiii cu CES presupune un număr mare de acțiuni ca:

- dezvoltarea rețelei de cadre didactice de sprijin;
- optimizarea utilizării resurselor;
- eficientizarea măsurilor de intervenție a acestora prin formare continuă și coordonarea dezvoltării serviciilor de intervenție în echipă, în cadrul sprijinului acordat copiilor cu CES integrați în învățământul de masă;
- formarea diriginților pentru a asigura servicii de orientare școlară și de consiliere pentru elevi;
- identificarea grupurilor de copii beneficiari ai intervenției de sprijin (fișe de expertiză complexă și orientare școlară) și repartizarea cadrelor de sprijin;
- stabilirea planului de intervenție personalizat pentru fiecare dintre copiii beneficiari;
- realizarea adaptărilor curriculare;
- organizarea activității echipei de intervenție formată din învățător / profesor – cadru de sprijin – psiholog –din cadrul centrului de resurse;
- monitorizarea externă a progreselor intervenției;
- integrare socio-afectivă a copiilor beneficiari prin programe extracurriculare sau complementar curriculare;
- campanii de informare și implicare activă a părinților în activitatea intervenției recuperatorii;
- valorizarea progreselor individuale prin acțiuni precum competiții, distincții, diplome, care au ca scop dezvoltarea stimei de sine, valorizarea colectivă, stimularea potențialului real;
- acordarea de ore de consiliere psihopedagogică pentru elevi și părinți prin serviciile oferite în cadrul cabinetelor de asistență psihopedagogică.

Pentru a sprijini participarea la educație a tuturor persoanelor din cadrul unei comunități, sistemul de învățământ din România trebuie să treacă printr-un proces de schimbare în sensul îmbunătățirii mediului educațional, de dezvoltare a școlii incluzive.

Abordarea educației incluzive în școli presupune dezvoltarea unei structuri instituționale care să promoveze valorile și practicile educației incluzive, să asigure sprijin în implementarea acestor practici în școlile de masă. Pentru a putea răspunde tuturor nevoilor pe care le are un copil cu C.E.S., cadrul didactic de la clasă trebuie să colaboreze cu profesioniști care oferă servicii specializate, în vederea elaborării și implementării unui program de educație specială și servicii terapeutice.

Școlile obișnuite dezvoltă o serie de servicii de sprijin pentru copiii cu cerințe speciale. Distribuirea resurselor

**Serviciile de
sprijin
pentru copiii
cu C.E.S.**

Școlii se face în mod echitabil iar școala dispune de o strategie prin care părinții sunt încurajați să devină parteneri în procesul de învățare al copiilor lor. Serviciile de sprijin de la nivelul școlii (cum ar fi cele asigurate de psihologi, logopezi, consilieri școlari, profesori de sprijin, medici etc. sau cabinetele de resurse și asistență psihopedagogică) asigură creșterea gradului de participare a elevilor, în scopul promovării educației incluzive, în vederea asigurării dreptului la educație a tuturor copiilor. De asemenea, este încurajată implicarea și participarea la managementul școlii a tuturor cadrelor didactice.

Elevii cu cerințe educative speciale parcurg curriculumul școlii obișnuite, fiind sprijiniți prin asistență psihopedagogică, prin activități de recuperare și compensare, de către profesorii itineranți/ de sprijin și de către cadrele didactice din școala incluzivă. Una dintre calitățile esențiale ale curriculum-ului școlar vizează un grad cât mai mare de flexibilitate, astfel încât să permită fiecărui copil să avanseze în ritmul său și să fie tratat în funcție de capacitățile sale de învățare. Pentru aceasta este nevoie ca formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor instruirii, modalitățile de transmitere a informațiilor în clasă și evaluarea elevilor să se facă diferențiat.

Profesorul de sprijin este persoana specializată în activitățile educative și recuperatorii adresate copiilor cu cerințe speciale în educație. Pe lângă activitățile specifice desfășurate în afara orelor din clasă, participă și la activitățile didactice din clasă, împreună cu învățătorul sau profesorul școlii de masă. În aceste condiții, responsabilitatea sa este dublă, deoarece trebuie să se adapteze atât condițiilor de lucru din clasă obișnuită, cât și condițiilor de lucru în particular cu respectivii copii.

Cadrul didactic de sprijin acționează în una sau mai multe școli de masă ori școli speciale unde sunt integrați copii cu deficiențe severe, profunde sau asociate. Utilizează instrumente ca: testele psihologice, testele pedagogice, programe școlare, programe de intervenție personalizată, materiale didactice și metode didactice adaptate.

Acești profesori pot ajuta la evaluarea programelor curriculare și realizarea adaptării curriculare pe ariile deficitare, în colaborare cu învățătorul sau profesorul clasei, precum și la elaborarea programului de intervenție personalizat, cu priorități pe termen scurt și mediu, în funcție de competențele, preferințele și de dificultățile copilului.

Intervențiile suplimentare se constituie într-un suport pentru copilul cu C.E.S contribuind la normalizarea condițiilor lui de dezvoltare.

Bibliografie:

Elemente de pedagogia integrării, Editura Pro Humanitate, București, 1999
Educația integrată a copiilor cu handicap, Reninco, UNICEF, 1998

Educația - factor primordial al dezvoltării umane

**Pleșan Niculeta
C.J.R.A.E.
Hunedoara**

Motto: „Educația e ca un pom fructifer: dacă nu e altoită, face fructe mici și acre” (Robert Frost)

„*Ce este educația?*”: o temă, pe cât de generoasă, pe atât de complexă, o întrebare la care au încercat să răspundă, de-a lungul timpului, numeroși oameni de știință, fie ei pedagogi, psihologi, sociologi, antropologi etc.

Educația, în cea mai largă accepțiune, se poate defini ca reprezentând „activitatea specializată, specific umană, care mijlocește și diversifică raportul dintre om și mediul său, favorizând dezvoltarea omului prin intermediul societății și a societății prin intermediul omului” (Faure, 1974, apud. Iacob, 2005).

Educația sistematizează și organizează influențele mediului, îndeplinind o funcție socială, de intermediere între om și condițiile de mediu. Copilul, prin intermediul educației, interiorizează valori, norme, modele ce se vor manifesta ulterior, prin comportamente. Formarea și dezvoltarea personalității umane este, așadar, un proces orientat, organizat și conștientizat prin educație, care acționează ca „un mecanism special de diminuare a imprevizibilului și de creștere a controlului asupra procesului dezvoltării individuale.” (Iacob, 2005, p. 29)

Formele educației reprezintă modalitățile prin care se realizează procesul educațional:

- educația *formală*: procesul educației se desfășoară în cadrul instituțiilor de învățământ, având la bază programe de specialitate elaborate de către specialiști în educație, cu obiective clar stabilite prin care se urmărește dezvoltarea unor capacități și atitudini în scopul achiziției de cunoștințe necesare facilitării integrării individului în societate; un aspect important al educației formale îl reprezintă evaluarea, ca proces de raportare a cunoștințelor deprinse la obiectivele definite inițial;
- educația *informală* – este un proces prin care educatul asimilează norme, valori, modele, cunoștințe necesare integrării sociale; această formă include fenomene de socializare și aculturație, cât și acțiuni sociale cu rezultate educative (la nivelul familiei, a comunității, grupurilor sociale, mas-media etc.), îndeplinind și un important rol în conturarea conștiinței;
- educația *nonformală* se realizează prin acțiuni educative, rețele de instruire și de învățare organizate în afara sistemului de învățământ, reprezentând o modalitate de satisfacere a nevoilor sociale și individuale de permanentizare a învățării. Atât educația informală cât și cea nonformală au caracter complementar educației formale, oferind adesea soluții alternative de dezvoltare psihoindividuală. (Crețu, 1999, p. 26)

Educația este dependentă de ceilalți factori ai dezvoltării umane, ea fiind „liantul dintre potențialitatea de dezvoltare (*propusă* de ereditatea individului) și oferta de posibilități a mediului”, „fără a avea puteri nelimitate (nu poate „reechilibra” o ereditate profund afectată și nici nu poate compensa un mediu total dizarmonic – foame, violență, incertitudine, durere, abandon), educația acționează programat și cu știință în sensul dezvoltării individului.” (Iacob, 2005, p.30)

Adăugând adverbul mai, demersul descriptiv al interogației devine și mai dificil: „*Ce mai este educația?*”. Care este rolul educației în prezent? Ce (mai) este educația aici, în spațiul național? Ce (mai) reprezintă educația în contextul socio-economic actual românesc, când mulți tineri consideră că „în ziua de azi nu mai faci nimic cu școala, la noi în țară”? Această idee se transformă, cu timpul, într-o convingere (evident disfuncțională), devenind aproape o stereotipie verbală a tinerei generații. Consecința directă, în numeroase situații, se materializează în părăsirea precoce a sistemului educațional formal și ulterior, apelarea la soluția migrației internaționale economice care devine, așa cum afirmă Dumitru Sandu, o *strategie de viață*, „o perspectivă a raportului durabil dintre scopuri asumate și mijloace [...] structuri raționale de acțiune, relativ durabile la nivelul agentului care le adoptă” (Sandu, 2000, p.6), în timp ce Bogdan Voicu apreciază că migrația poate reprezenta o formă de protest „în fața schimbărilor și de abandon a unei societăți în care nu-și găsesc locul pe care și l-ar dori” (Voicu, 2004, p. 2). Astfel, între 1989 și 2012, populația rezidentă a țării noastre s-a redus cu peste 3,1 milioane locuitori, circa 77% din sporul negativ al populației stabile fiind determinat de fenomenul migrației internaționale. (Institutul Național de Statistică, 2014).

Așadar, fenomenul migraționist a luat amploare în România postdecembristă, mulți conaționali alegând drumul străinătății în căutarea unui loc de muncă mai bine remunerat, sacrificând viața de familie, uneori chiar existența familiei, cu costuri extreme privind dezvoltarea și educația propriilor copii. Studiul „Analiză la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate” estima un număr de aproximativ 350.000 de copii cu părinții aflați la lucru în străinătate; dintre aceștia, mai mult de o treime, aveau ambii părinți plecați. (UNICEF, Alternative sociale și Gallup România, 2008).

Ce (mai) este educația astăzi, în România? Deși se afirmă că reprezintă o „prioritate națională”, învățământul

**Educația -
factor
primordial
al
dezvoltării
umane**

românesc este, de peste două decenii, într-o stare cronică de subfinanțare, valorile procentuale variind între 3 și 4 procente din P.I.B., mult sub cea de 6% prevăzută de cadrul legal. Pe termen scurt, consecințele sunt vizibile (și nu prea pozitive), doar la o scurtă radiografiere a stării învățământului din țara noastră, dar pe termen lung, care vor fi costurile și cine le va suporta? Vine cu adevărat sistemul educațional actual în întâmpinarea nevoilor educative ale noii generații? În atare situație, se mai întrunesc condițiile pentru atingerea idealului educațional care „constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii” (Legea Educației Naționale, 2011, art.2, alin.3)? Încercând să găsim răspunsuri la o legitimă întrebare: „Ce (mai) este educația?”, se desprind multe alte interogații, care la rândul lor, pot deveni teme importante de dezbateră și de cercetare, obiectivul prioritar fiind acela de a *repoziționa educația acolo unde se cuvine, ca factor primordial al dezvoltării umane.*

Bibliografie:

Cosmovici, Andrei; Iacob, Luminița (coord.), (2005), Psihologie școlară, Editura Polirom, Iași
Crețu, Carmen (1999), Teoria curriculum-ului și conținuturile educaționale, Editura Universității Al. I. Cuza, Iași
Institutul Național de Statistică, (2014), Migrația Internațională a României, Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice, București
Sandu, Dumitru, (2000), Migrația circulatorie ca strategie de viață, în *Sociologie Românească*, nr. 2 : 5-29
Voicu, Bogdan (2004), Resurse, valori, strategii de viață. Spații sociale de alegere în tranziție. Teză de doctorat (coordonator Dumitru Sandu), București
www.singuracasă.ro, Alternative sociale, UNICEF România,(2008), Analiză la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate, Alpha MDN, Buzău
*** Legea nr. 1/2011, Legea Educației Naționale

Evaluarea competenței de receptare a mesajului scris la ciclul primar

Rișcuța Marioara Dorina
Școala Gimnazială
„Horea, Cloșca și Crișan” Brad

Atunci când se pomenește de evaluare, pentru copii sună ca un fel de amenințare, ca o pedeapsă. Cred că scopul principal al evaluării este cel formativ, atât pentru învățător, cât și pentru elev, pentru că, pe baza informațiilor obținute prin evaluările curente, se pot lua decizii privind organizarea predării, urmărirea progresului, observarea dificultăților în învățare și alegerea metodelor optime. De aceea, evaluarea n-ar trebui să sancționeze, ci să ofere informații despre ce știe și ce poate să facă elevul cu ceea ce știe.

În receptarea mesajului scris, la ciclul primar, elevul ia contact cu diferite tipuri de texte, pe care le găsește în manuale, însă există mari diferențe între ceea ce face în clasă, conform programei școlare, și ceea ce i se cere la evaluările naționale de la sfârșitul clasei a II-a și a IV-a.

De exemplu, în manualele alternative pe care le avem la dispoziție, la clasa a IV-a, se regăsesc exerciții de recunoaștere a părților principale și secundare de propoziție, de diferențiere a propozițiilor simple de cele dezvoltate, precum și de identificare a acordului dintre subiect și predicat, adjectiv și substantivul determinat, complement și verbul determinat. La evaluarea națională acestea nu se mai regăsesc deloc.

De asemenea, programa școlară prevede, la clasa a IV-a, că elevul trebuie să fie capabil să sesizeze rolul ilustrațiilor ce însoțesc un text, prin exerciții de recunoaștere a corespondenței dintre mesajul transmis de ilustrație și cel transmis de text, prin exerciții de asociere a momentelor dintr-o narațiune cu ilustrațiile corespunzătoare, de ordonare a ilustrațiilor după succesiunea momentelor acțiunii prezentate de text și de identificare a elementelor prezente în ilustrații care completează informația transmisă de diverse texte, afișe sau articole din revistele pentru copii. În manuale, numărul acestor tipuri de exerciții este relativ scăzut, iar la evaluarea națională nu se regăsesc deloc.

În manuale, textele sunt scurte, unele bogate în arhaisme sau regionalisme, ceea ce îi îndepărtează pe elevi de la lectură, foarte puțini fiind cei care reușesc să înțeleagă sensul unui cuvânt necunoscut prin apel la context. La evaluarea națională textele sunt lungi, cu cerințe la care răspunsul este un clișeu.

De asemenea, sunt multe exerciții de citire explicativă și de citire selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit, de delimitare a unui text în fragmente logice, de formulare a ideilor principale într-o succesiune logică și de povestire a textului narativ, dar elevii nu au deloc, în manual, texte non-literare, prevăzute în programa școlară.

Ca o soluție pentru situațiile în care manualul nu conține sarcini suficient de diversificate, cadrele didactice concep ele însele astfel de sarcini. În alte cazuri, elevii care au un nivel de performanță mai avansat lucrează în pereche cu elevi care sunt mai puțin avansați. Unele cadre didactice concep programe individuale de învățare pentru elevii lor. Din păcate, însă, câteodată, acestea se centrează pe activități de rutină care este greu de imaginat că vor duce la rezultate mai bune.

Cred că învățătorii ar trebui să evalueze și să analizeze cu atenție competențele autentice ale elevilor în receptarea mesajului scris, să utilizeze metode de diferențiere a predării-învățării pentru a răspunde eficient nevoilor fiecărui elev în ceea ce privește dezvoltarea acestor competențe și să pună accent pe latura formativă a evaluării lor, transparentizând nivelul de lectură la care se află elevul, formulând obiective specifice clare, pe înțelesul elevului, descriind modalitatea de atingere a acestor obiective de către elev și încurajând autoevaluarea.

Este foarte important, după părerea mea, să exploatăm toate oportunitățile de dezvoltare a competențelor de receptare a mesajului scris în diverse situații de învățare, la toate disciplinele, precum și în cadrul activităților extracurriculare și/ sau extrașcolare

Dacă vom comunica și părinților importanța dezvoltării competențelor de citit-scris și îi vom implica în procesul de dezvoltare prin indicarea unor activități specifice pe care părinții le pot desfășura cu copiii lor în cursul unor activități cotidiene, rezultatele la evaluări vor fi cu siguranță mai bune.

Cred că este necesară și o revizuire a standardelor de evaluare la sfârșitul clasei a IV-a, pentru a reflecta competențe autentice de citit, exprimarea (de exemplu, citirea unui text cunoscut nu este o măsură potrivită de evaluare a competenței autentice de citire). Nu este lipsit de importanță să se ofere cadrelor didactice orientări metodologice atât pentru diversificarea abordărilor de formare și dezvoltare a competențelor de citit, cât și pentru evaluarea autentică a acestor competențe ale elevilor în învățământul primar, inclusiv în clasa 0;

Poate ar trebui revăzute criteriile de calitate stabilite pentru manualele școlare pentru învățământul primar (cu precădere din perspectiva adecvării la vârstă și diversității textelor din manuale; a sarcinilor de lucru formulate, cum ar fi întrebările la care elevii să răspundă după lecturarea textului) și să se asigure că schimbările operate în curriculum sunt reflectate în aceste criterii.

Evaluarea orientează și reglează predarea și învățarea, iar un feedback pozitiv și eficient este unul realist, bine intenționat, aplicabil și care poate aduce îmbunătățiri. Un feedback întârziat amână performanțele sau atingerea

***Evaluarea
competenței
de receptare
a mesajului
scris la ciclul
primar***

obiectivelor, iar lipsa lui spune multe: din punctul de vedere al învățătorului, acesta nu își poate da seama în ce măsură și-a atins obiectivele sau dacă și le-a atins. Din punctul de vedere al elevilor, aceștia pot fi derutați și nedumeriți, neștiind dacă au rezolvat corect anumite sarcini. Învățătorul și elevii sunt parteneri în actul educațional, deci lipsa feedback-ului îi dezavantajează pe toți. Am constatat că este important ca elevii să afle imediat dacă răspunsul lor este corect, căci, altfel, în clasă va fi o stare de incertitudine și nesiguranță.

Totodată, feedbackul are rolul unui diagnostic, al unui semnal de alarmă, atât pentru elev, cât și pentru profesor. Cred, aşadar, că evaluarea și acordarea cu ritmicitate a feedbackului sunt elemente care conduc la o relație deschisă, favorabilă învățării și poate fi un indiciu, nu atât legat de valoarea unui om ca profesor, cât despre valoarea unui profesor ca om.

Cum își cresc alții copiii?
(Obiceiuri surprinzătoare de pe alte meridiane)

Stanciu Mariana
Școala Gimnazială nr. 4
Vulcan

Deși nevoile și capacitățile puilor de om par să fie peste tot aceleași – că doar o singură specie suntem cu toții - creșterea copiilor prezintă nenumărate variații pe glob, în diferite țări. Multe dintre obiceiurile altor popoare, legate de creșterea copiilor, ne par surprinzătoare, în contrast flagrant cu ceea ce gândim și facem noi în aceleași privințe. Iată, legat de practicarea zilnică a meseriei de părinte, câteva asemenea aspecte în care ne deosebim neașteptat de mult de semenii noștri de pe alte meridiane.

În Norvegia, copiii dorm afară la temperaturi sub zero grade Celsius. Menționată adesea ca o excentricitate, această practică este totuși frecvent întâlnită în Scandinavia unde temperaturile scăzute domină o mare parte a anului și unde, la asemenea temperaturi, bebelușii sunt adesea lăsați să doarmă afară, în cărucior, bine înfoliți. Cei mai marișori, trecuți de un an, merg la creșă/grădiniță, unde de asemenea petrec mult timp afară.

La populația Kisii din Kenya, mamele evită să-și privească în ochi copilașii. Mamele Kisii, sau Gussii, își poartă cu ele bebelușii pretutindeni, dar, când aceștia încep să gângurească, își întorc ochii de la ei. A privi pe cineva în ochi este un act cu profundă încărcătură emoțională și care poate crea presiuni. Pare ceva dur pentru mămicile de la noi și din societatea occidentală, în general, unde a sta ochi în ochi cu bebelușul tău, vorbind pe limba lui nearticulată, dar plină de zâmbete, e una dintre bucuriile vieții de mamă.

Părinții danezi își lasă copiii în stradă când merg la cumpărături sau iau masa într-un local. În Danemarca, bucurându-se de climatul extrem de civilizat care domnește în societate, părinții își lasă adesea copii astfel, în ideea că e bine pentru copilași să stea la aer curat. Dar nu e peste tot așa.

În insulele polineziene, copiii cresc copiii. Copiii polinezieni devin „dădace” de la o vârstă foarte fragedă: îndată ce învață să meargă, încep să fie învățați și cum să aibă grijă de cei mai mici decât ei. Copii abia de vârstă preșcolară sunt instruiți cum să liniștească bebelușii și acceptă acest rol, deoarece sunt învățați că numai așa pot fi în rândul copiilor mari. Cândva, și la noi, în mediul rural, era răspândită această practică și în destule sate s-ar putea să mai fie și acum întâlnită: unor copilași de 6-7 ani le sunt dați în grijă frații mai mici, de 3-4 ani. Totuși, tendința occidentală este de a lăsa copiii să fie copii, de a nu-i împovăra cu responsabilități „de oameni mari”, cum ar fi grija față de copii. În multe țări, a lăsa copiii mici în grija altora cu doar 2-3 ani mai răsați ar fi considerat un act extrem de iresponsabil din partea părinților, putând fi chiar pedepsit de lege.

Părinții japonezi își lasă copiii să meargă singuri cu metrul de la vârsta de câțiva anișori. În Japonia, părinții le dau copiilor un mare grad de independență, începând de timpuriu: de la 7 ani – uneori chiar de la 4 ani, dacă au părinți mai aventuroși – copiii merg singuri cu metrul. Nimeni nu se miră și nici nu-i cheamă pe cei de la Protecția Copilului. În alte țări – și la noi, printre altele – se consideră în general că, dacă un copil așa de mic umblă singur cu mijloacele de transport în comun printr-un oraș mare, înseamnă că nu e supravegheat ca lumea. Dar nu e vorba doar de a da independență copiilor. Sunt mulți factori în joc, iar sentimentul de siguranță al cetățeanului în propriul lui oraș e probabil cel mai important.

Copiii spanioli se culcă târziu. Familiile spaniole se preocupă mult de aspectele sociale și interpersonale ale dezvoltării copiilor. Așa că, departe de se gândi să-și trimită copiii la culcare la ora 7 sau 8 seara, îi lasă să stea până la ore târzii, pentru a lua parte la evenimentele din viața de familie. La drept vorbind, cred că nici la noi copii nu se culcă prea devreme; la oraș, cel puțin, sunt mulți, prea mulți copii de școală care se culcă târziu, spre miezul nopții, sculându-se a doua zi devreme pentru a ajunge în clasă la ora 8. Somnul insuficient explică probabil, în bună măsură, problemele pe care le au mulți dintre acești copii (sau problemele pe care le au părinții cu ei): agitați, nervoși, impulsivi și obraznici, concentrându-se cu greu la școală, luând, în consecință, note mai slabe decât ar putea lua și primind admonestări de la profesori pentru neastâmpărul și lipsa lor de atenție. Ei nu sunt nici mai buni, nici mai răi decât alți copii, doar că sunt nedormiți. Pe termen lung, lipsa somnului va avea consecințe durabile asupra sănătății lor, iar răspunzători sunt părinții care nu se îndură să lase filmul de la televizor pentru a-și duce copiii la culcare și a le citi o poveste.

La pigmeii Aka, mama e și tată, tatăl e și mama. La populația Aka din centrul Africii, rolurile masculine și feminine din cadrul familiei sunt interschimbabile: femeile pot merge la vânătoare, timp în care bărbații au grijă de copii, și viceversa. Deși tot femeile sunt cele care au grijă cel mai mult de copii, există, în ceea ce privește asumarea diferitelor răspunderi în cadrul familiei, un grad de flexibilitate practic necunoscut în societatea noastră. Bărbații își asumă roluri „tipic feminine” fără nicio rețineră și, ceea ce e mai important, fără nicio diminuare a statutului, fără nicio impresie de „decădere”.

Copiii francezi mănâncă de toate. Iată câteva reguli care fac parte din „educația alimentară” a copiilor francezi: copii - cu excepția celor foarte mici - mănâncă același lucru ca și adulții; mesele se iau în familie; copiii stau la masă, nu mănâncă uitându-se la televizor sau jucându-se pe calculator; sunt încurajați să se bucure de mâncare, de timpul petrecut

**Cum își cresc
alții copiii?**

la masă și împreună cu familia și li se pretinde să dea dovadă de bună-creștere la masă; fără gustări între mese. Și ce dacă zic că le e foame? e normal să-ți fie puțin foame între mese; nu trebuie neapărat să le placă un anumit aliment, dar trebuie să-l guste înainte de a spune că nu le place. Rezultatul acestei educații este că majoritatea copiilor francezi mănâncă „de toate” – sau, în orice caz, o varietatea foarte mare de alimente, incomparabil mai multe decât mănâncă copiii americani, spre exemplu – de la legume de toate felurile la brânza cu mușcăciuni. În România, în mii de familii cu copii preșcolari și școlari, ora mesei este momentul declanșării unei bătălii care se repetă zilnic de 2-3 ori, iar și iar, ca într-un coșmar căruia nu i se întrevede sfârșitul. Hrănirea celor mici devine un conflict dur, tensionat, cu riposte agresive, încercări de manipulare, negocieri, cedări, frustrări - o imensă sursă de stres pentru părinți și, fără îndoială, și pentru copii, care vor suporta consecințele pe termen lung ale proastelor obiceiuri alimentare, deprinse încă din copilărie. Oare ne-ar putea ajuta această educație franțuzească – cu condiția de a avea tăria să o „implementăm” - să punem capăt dialogurilor care se aud prea adesea în familiile cu copii alinați de la noi?

Cum își creșteau românii copiii acum un veac? „...cu cântece, dezmierdări și diverse jucării, până ce-i vedeau mari!”

Educația încotro?

Trîncă Anișoara Antigona
Școala Gimnazială nr. 7
Petroșani

Idealul educației în epoca contemporană vizează personalitatea „totală”, omul dezvoltat integral, ca răspuns la cerințele sociale actuale și de perspectivă. Mai cuprinzător ca oricând în historia societății, idealul educației contemporane se conturează în dimensiunile educației, care s-a extins până la limitele societății și ale vieții omului ca educație permanentă. Omul se află în fruntea piramidei ființelor vii. Inteligența i-a dat o armă de neînving și a putut stăpâni celelalte ființe înzestrate cu viață, să le înfrângă și să le domine, chiar dacă ele erau fizic mai puternice. Pe unele animale a știut să și le apropie, să le folosească, să le domesticească. La rândul său, omul a învățat niște reguli de comportament, unele fiindu-i necesare pentru propria existență, altele fiindu-i impuse de faptul că trăiește în comunități și conlocuirea socială impune niște reguli. Suntem părți ale unui întreg și trebuie neconștient să ținem seama de acest lucru. De mici suntem educați. De sute de generații, regulile de comportament ne-au fost transmise de familie și, în primul rând, de mamă, de școală și de societate. La aceste reguli de comportament, educației, li se adaugă dobândirea cunoștințelor în variate domenii și, evident, în cele în care fiecare ne specializăm.

Educația ne pregătește pentru viață. De ea depinde propria noastră existență individuală, dar și relația noastră cu ceilalți, felul în care, ca indivizi, ne vom încadra într-o activitate socială complexă, cum ne vom comporta. Ea trebuie să ne ajute să ne desăvârșim noi înșine ca indivizi, dar și să ne facă să fim utili comunității și, mai ales, să nu intrăm în conflict cu ea. Dacă urmărim modalitățile de comportament ale multor specii de animale, mai ales ale celor care trăiesc în largi comunități, remarcăm cum ele se supun voluntar – sau li se impune acest lucru de celelalte – unor ierarhii și unor reguli de fier.

Oamenii sunt, și ei, o parte a extraordinarei existențe. Nimeni nu este singur pe lume și fiecare este o părticică într-un imens lanț al existenței umane. Suntem legați de lumea în care trăim, de ceilalți, dar și de trecut, de prezent și de viitor. Trebuie să înțelegem, să acceptăm și să ne purtăm ca mică parte a unui uriaș întreg.

Educația trebuie să ne pregătească pentru comportamentul nostru individual, pentru relația noastră cu ceilalți membri ai comunității imediate căreia îi aparținem, dar să țină totodată seama că suntem parte a unui popor, a unei națiuni și suntem cetățeni ai unui continent și ai lumii. Prin corelările contemporane ale existenței noastre, suntem confrunțați cu probleme de o mare complexitate. Facilitatea relativă a călătoriilor în direcțiile cele mai îndepărtate, legăturile extraordinare pe care ni le oferă nu numai telefonul dar, mai ales, lumea computerelor, email-urile devenind o componentă a existenței noastre cotidiene, ne-a așezat într-o situație de relație și interdependență de care trebuie neapărat ținut seama și în formarea noastră educațională.

Firește, ne punem întrebarea dacă educația își mai are astăzi locul cuvenit, tocmai când complexitatea existenței noastre ar impune acest lucru cu acuitate? Cum sunt educați tinerii în relația lor cu familia, cu părinții, în respectul bătrânilor și în cazul băieților – al femeilor - în ce măsură sunt crescuți cu respectul celui de alături, cu un comportament discret și neostentativ? Dar familia, școala și mass-media le mai fac o educație națională? Li se mai dă sentimentul că aparțin unei națiuni, care unită, respectându-și trecutul, își construiește un viitor în cadrul mai larg pe care ni l-am ales al comunității europene? Iar în cadrul acesteia, fiecare țară, fiecare națiune își dobândește locul care trebuie să i se cuvină și acest loc depinde de implicarea conștientă a fiecăruia, de sentimentul unei datorii și nu numai al unor imediate profituri individuale proprii. Și în sfârșit, primesc oare tinerii educația ca fii ai planetei, ființe egale și care, în prietenie și colaborare, urmează să răspundă cu toții provocărilor grele cu care va fi confruntată în viitor umanitatea?

Părinții sunt îndeobște prinși în muncă, rareori mama se poate dedica copilului sau copiilor, „lumea bunicilor” este și ea pe cale de dispariție. Școala datorită programei școlare foarte încărcată, nu se preocupă în suficientă măsură de latura educațională în ceea ce privește formarea personalității integrale pe dimensiuni circumscrise. La lecțiile de dirigenție, care ar putea să reprezinte un instrument de „modelare”, datorită numărului redus de ore sunt minimalizate sau chiar înlăturate aceste probleme. Mass-media, în căutare de senzational și cu totul indiferentă la efectele nocive pe care le poate produce, contribuie, mai degrabă, la o contra-educație decât la educație. De la oamenii politici educație, de asemenea, îndeobște nu se poate primi.

Și, totuși, aproape paradoxal, mai întâlnim tineri bine educați. Mai sunt familii care reușesc să-și facă „datoria”, mai sunt, de asemenea, tineri în care predispoziția spre bună creștere este puternică. Este un lucru bun, dar, firește, ne dorim ca acest lucru să aibă loc pe ansamblul societății. Dacă am conștientiza cu toții cât este de necesară această multiformă educație, poate că drumul nostru, al tuturor, către mai bine ar fi mai ușor.

Nicolae Slavici spunea: „Menirea firească a școlii nu e să dea învățătură, ci să deștepte cultivând destoiniciile intelectuale în inima copilului, trebuința de a învăța toată viață”. Nu avem nicio îndoială că cei mai mulți dintre cei implicați în educație și învățământ, dar și simplii părinți sau cetățeni interesați de soarta viitorului țării lor sunt de acord cu Nicolae Slavici. Pentru ca școala să cultive „destoiniciile intelectuale”, și așa adaugă și practice ale copilului, ea ar trebui să știe atât

**Educația
încotro?**

cum să o facă prin curriculum, pedagogie, resurse și politici înțelepte dar și care sunt „destoinicirile” fiecărui copil care îi intră pe poartă. Școala, universitatea, părinții, organizațiile non guvernamentale și partidele trebuie să se pună de acord asupra direcției spre care să se îndrepte societatea românească, să creeze cadrul necesar astfel încât copiii de astăzi să simtă „trebuința de a învăța toată viața” pentru propria desăvârșire și a României devenire și participare la progresul și prosperitatea umanității.

În vremurile moderne părerile oamenilor despre educație sunt împărțite. Nu este o părere general împărtășită despre ceea ce tinerii ar trebui să învețe, atât în relație cu virtuțile morale dar și cu succesul în viață. Nu este clar nici dacă educația ar trebui să fie mai degrabă preocupată cu dezvoltarea intelectului sau a caracterului. Evenimentele contemporane au făcut problema și mai dificilă și nu este cert dacă educația ar trebui să fie în primul rând vocațională, morală sau culturală. Unii intelectuali le recomandă pe toate trei. Dacă o școală își propune astfel de țeluri și are măsuri specifice de dezvoltare, evaluare și îmbunătățire, atunci acea școală este o școală bună.

De aceea, școala modernă trebuie să ia în considerare mai puțin acumularea de cunoștințe și mai mult inițierea elevilor în investigarea, descoperirea și valorificarea datelor științei , pentru că – așa cum spunea Lessing - „Nu adevărul în a cărui posesie se află omul, sau își închipuie că se află, ci osteneala sinceră pe care și-a dat-o să umble după adevăr, aceasta face valoarea omului, fiindcă nu prin posesie, ci prin cercetare îi sporesc puterile, în care stă desăvârșirea lui în continuă creștere”.

Acest volum a fost tipărit într-un tiraj de 180 de exemplare.

5 octombrie
ZIUA MONDIALĂ A EDUCAȚIEI

Săptămâna educației
3 octombrie - 7 octombrie 2016

ISSN 1844 - 203X

Deva, 330065, str. Gheorghe Barițiu nr. 2
tel/fax: 0254 211 642 - e-mail: sip@siphd.ro
www.siphd.ro